

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

درسنامه ویژه قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در استان‌ها، شهرستان‌ها و مناطق کشور

مقدمه و هدف کلی قانون (ماده ۱ و ۲):

- هدف اصلی: تحقق مشارکت و نظارت مردم در آموزش و پرورش، بهره‌گیری از تمام منابع و امکانات برای توسعه فضاهای آموزشی و پرورشی، و تسهیل فعالیت‌های اجرایی.
- سطوح شوراهای:
 - شورای آموزش و پرورش استان (شورای استان)
 - شورای آموزش و پرورش شهرستان (شورای شهرستان)
 - شورای آموزش و پرورش منطقه (شورای منطقه)
- نکته مهم (تبصره ماده ۲): تشکیل شورای منطقه در شهرهای بزرگ و بخش‌ها، به پیشنهاد شورای استان و تصویب وزارت آموزش و پرورش است.

بخش اول: شورای آموزش و پرورش استان

۱. ترکیب اعضای شورای استان (ماده ۳):

- ریاست شورا: استاندار (در غیاب وی: مدیر کل آموزش و پرورش استان) - (تبصره ۴ ماده ۳)
- دبیر شورا و مسئول تعیین دستور جلسات: مدیر کل آموزش و پرورش استان (بند ۳ ماده ۳)
- اعضای ثابت و کلیدی:
 - امام جمعه مرکز استان (یا نماینده روحانی وی، در صورت صلاحدید رهبری)
 - استاندار
 - مدیر کل آموزش و پرورش استان
 - شهردار مرکز استان
 - رئیس سازمان برنامه و بودجه استان
 - معاون پرورشی اداره کل آموزش و پرورش استان
 - مدیر کل یا رئیس نوسازی و توسعه و تجهیز مدارس استان
- اعضای انتخابی/انتصابی:
 - ۸ نفر از رؤسای آموزش و پرورش شهرستان (به انتخاب رؤسای آموزش و پرورش مناطق استان)
 ۹. یک استاد دانشگاه استان (اولویت با اساتید تعلیم و تربیت، به انتخاب سایر اعضا)
 ۱۰. سه تا پنج نفر از معتمدان، فرهنگ‌دوستان، اولیای دانش‌آموزان یا صاحبان حرف و اصناف مرکز استان (به پیشنهاد انجمن اولیاء و مربیان استان و تصویب سایر اعضا)
- نکات مهم ترکیب شورای استان:
 - صدور احکام اعضا: توسط وزارت آموزش و پرورش با امضای وزیر (تبصره ۱ ماده ۳)

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

- اطلاع رسانی به نمایندگان مجلس: دبیر شورا موظف است دستور جلسات و خلاصه مذاکرات را برای نمایندگان استان در مجلس ارسال کند. نمایندگان می توانند به عنوان ناظر شرکت کنند (تبصره ۲ ماده ۳)
- آیین نامه داخلی: به تصویب وزیر آموزش و پرورش می رسد (تبصره ۳ ماده ۳)

۲. وظایف و اختیارات شورای استان (ماده ۴):

- سیاست گذاری و برنامه ریزی کلان در سطح استان:
 - تصویب ضوابط تعیین هزینه سرانه دانش آموزی مناطق (با اولویت مناطق محروم)
 - تصویب تقویم آموزشی مناطق (با توجه به شرایط اقلیمی و جمعیتی)
 - تصمیم گیری در مورد توزیع عوارض اخذ شده بین مناطق (در شهرهایی با چند منطقه آموزشی)
 - ارزیابی عملکرد شوراهای شهرستان و مناطق و استفاده از ابزارهای تشویق و تنبیه.
 - سیاست گذاری و برنامه ریزی برای ایجاد، توسعه و تجهیز فضاهای آموزشی و پرورشی استان.
- گزارش دهی:
 - ارائه گزارش عملکرد سالیانه شورا توسط دبیر شورا به دولت (از طریق وزارت آموزش و پرورش).
- نکته مهم (تبصره ماده ۴): مدیر کل آموزش و پرورش استان موظف است گزارش جامعی از فعالیت ها و عملکرد شوراهای استان را به شورای استان ارائه دهد.

بخش دوم: شورای آموزش و پرورش شهرستان

۱. ترکیب اعضای شورای شهرستان (ماده ۵):

- ریاست شورا: فرماندار (در غیاب وی: رئیس اداره آموزش و پرورش شهرستان) - (تبصره ۳ ماده ۵)
- دبیر شورا و مسئول تعیین دستور جلسات: رئیس آموزش و پرورش شهرستان (بند ۳ ماده ۵)
- اعضای ثابت و کلیدی:
 ۱. امام جمعه مرکز شهرستان (یا نماینده روحانی وی، در صورت صلاح دید رهبری)
 ۲. فرماندار
 ۳. رئیس آموزش و پرورش شهرستان
 ۴. معاون پرورشی یا مسئول امور تربیتی شهرستان
 ۵. رئیس شورای شهرستان (منظور شورای اسلامی شهر/شهرستان است)
 ۶. شهردار شهر مرکز شهرستان
- اعضای انتخابی/انتصابی (طبق دستورالعمل وزارتخانه - تبصره ۲ ماده ۵):
 ۷. سه نفر از رؤسای مدارس (دوره های مختلف تحصیلی)
 ۸. سه تا پنج نفر از اولیاء دانش آموزان یا معتمدان شهرستان (به پیشنهاد انجمن اولیاء و مربیان شهرستان)
 ۹. رئیس شبکه بهداشت یا پزشک معتمد شهرستان
- نکات مهم ترکیب شورای شهرستان:

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

- صدور احکام اعضا: توسط اداره کل آموزش و پرورش استان با امضای مدیر کل استان (تبصره ۱ ماده ۵ - (مقایسه کنید با شورای استان!
- اطلاع رسانی به نمایندگان مجلس: مشابه شورای استان، دبیر شورا دستور جلسات و خلاصه مذاکرات را برای نماینده/نمایندگان شهرستان در مجلس ارسال می کند. آنها نیز می توانند به عنوان ناظر شرکت کنند (تبصره ۴ ماده ۵)
- مشاوران دانشگاهی: در شهرستان های دارای دانشگاه، از اعضای هیأت علمی (بویژه علوم تربیتی) به عنوان مشاور دعوت می شود (تبصره ۵ ماده ۵)

۲. وظایف و اختیارات شورای شهرستان (ماده ۸):

- امور مالی و بودجه ای در سطح شهرستان:
 - توزیع اعتبارات دولتی بین مدارس و فعالیت ها (طبق ضوابط وزارتخانه)
 - تصویب ضوابط مالی مدارس (دریافت ها، هزینه ها، درآمدهای مردمی.)
 - پیشنهاد وضع عوارض به مراجع ذیربط (برای احداث، توسعه، تجهیز و...)...
 - تصمیم گیری در مورد توزیع و هزینه کردن عوارض اخذ شده.
- برنامه ریزی و توسعه در سطح شهرستان:
 - برنامه ریزی برای اجاره، احداث و توسعه اماکن آموزشی.
 - برنامه ریزی نیروی انسانی مورد نیاز و ارائه نتایج به شورای استان.
 - صدور مجوز بکارگیری افراد مازاد بر سهمیه (از محل درآمدهای منطقه، طبق قوانین کار)
 - برنامه ریزی برای تشویق کارکنان شایسته و پرداخت فوق العاده.
 - تشویق متمکنین به احداث مدارس.
 - برنامه ریزی برای توسعه مدارس غیرانتفاعی، فنی حرفه ای و...
 - برنامه ریزی برای تهیه زمین و امکانات با خودیاری مردم و همکاری سازمان ها.
 - سوق دادن بخشی از درآمد بانک ها و شرکت ها به توسعه اماکن آموزشی (در چارچوب مقررات).
 - برنامه ریزی برای پرداخت کمک هزینه به دانش آموزان کم بضاعت و اعطای بورس.
 - پیشنهاد برنامه سالانه توسعه فضاها و نیروی انسانی به شورای استان.
- نظارت و ارتقاء کیفیت در سطح شهرستان:
 - نظارت مستمر بر فعالیت های آموزش و پرورش منطقه و ارائه گزارش به شورای استان.
 - کمک به ترویج فعالیت های پرورشی و استحکام اعتقادات دینی و اخلاقی.
 - بررسی راه های صرفه جویی و افزایش بهره وری.
 - تلاش برای گسترش آموزش عمومی و پوشش واجب التعلیمان.
 - جلوگیری از افت تحصیلی و ارتقاء کیفیت برنامه ها.
 - سازماندهی امکانات برای آموزش های فنی حرفه ای و کاردانش.
 - ارتقاء سطح دانش فرهنگیان و تدارک وسایل رفاهی آنان.
- وظایف تفویضی:

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

- انجام وظایفی که از سوی شورای عالی آموزش و پرورش، شورای عالی انجمن اولیاء و مربیان یا وزارتخانه واگذار می‌شود.
- نکته بسیار مهم (تبصره ماده ۸): دریافت کمک‌ها و خودیاری از اولیاء و مردم فقط در صورت داوطلبانه بودن مجاز است.

بخش سوم: شورای آموزش و پرورش منطقه

- ترکیب و وظایف (ماده ۹): مشابه شورای شهرستان است و جزئیات آن طبق دستورالعملی خواهد بود که وزارت آموزش و پرورش تهیه و به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش می‌رساند.
- نکته کلیدی: جزئیات شورای منطقه در این قانون نیامده و به دستورالعمل وزارتخانه و تصویب شورای عالی واگذار شده است.
- نکته (تبصره ماده ۹): ایفای وظایف شورای شهرستان و منطقه بر اساس ضوابط کلی و دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت آموزش و پرورش است.

بخش چهارم: مقررات مشترک و عمومی

- جلسات شوراها (ماده ۶):
 - تعداد جلسات: حداقل ماهی یک بار.
 - رسمیت جلسات: با حضور دو سوم اعضاء.
 - اعتبار تصمیمات: با اکثریت آراء حاضر.
 - محل تشکیل جلسات: اداره آموزش و پرورش محل (تبصره ماده ۶)
- دوره عضویت اعضاء (ماده ۷):
 - مدت: دو سال.
 - انتخاب مجدد: مجاز است.
 - جایگزینی: در صورت فوت، استعفا یا تغییر، طبق مقررات.
- نقش شهرداری‌ها در وصول عوارض (ماده ۱۰): شهرداری‌ها موظف به وصول عوارض مصوب و واریز آن به حساب معین خزانه هستند.
- مدیریت مدارس و منابع مالی آنها (ماده ۱۱):
 - مدیران مدارس موظفند مدارس را با کیفیت مناسب اداره کنند.
 - منابع مالی مدارس:
 ۱. اعتبارات دولتی (سرانه دانش‌آموزی).
 ۲. کمک‌های مردمی.
 ۳. سهم از عوارض اخذ شده (از طریق شورای شهرستان/منطقه)
 ۴. وجوه حاصل از خدمات آموزشی و پرورشی فوق برنامه.

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

- گزارش دهی رئیس آموزش و پرورش شهرستان/منطقه (ماده ۱۲): موظف است سالانه گزارش جامعی از فعالیت‌ها به شورای مربوطه ارائه دهد.
- انحلال شوراهای (ماده ۲۰):
 - انحلال شورای شهرستان یا منطقه:
 - پیشنهاد دهنده: مدیر کل آموزش و پرورش استان.
 - با اطلاع: شورای استان.
 - تصویب کننده: وزیر آموزش و پرورش.
 - انحلال شورای استان:
 - پیشنهاد دهنده: وزیر آموزش و پرورش.
 - تصویب کننده: شورای عالی آموزش و پرورش.
 - پس از انحلال: هیأتی از سوی وزیر آموزش و پرورش عهده‌دار وظایف می‌شود (حداکثر ۳ ماه، تا تشکیل شورای جدید) - (تبصره ماده ۲۰)
- مهلت تشکیل شوراهای در سراسر کشور (ماده ۲۱): وزارت آموزش و پرورش موظف است حداکثر ظرف پنج سال شوراهای را در تمام نقاط کشور تشکیل دهد.
- تهیه آیین‌نامه اجرایی (ماده ۲۲): ظرف سه ماه توسط وزارت آموزش و پرورش، وزارت کشور و سازمان امور اداری و استخدامی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

بخش پنجم: منابع مالی شوراهای (به ویژه شوراهای مناطق - ماده ۱۳) و توسعه فضاها

- منابع مالی شوراهای مناطق (برای هزینه‌های جاری و عمرانی):
 ۱. سهم منطقه از اعتبارات بودجه جاری و عمرانی دولت (بر اساس تعداد دانش‌آموز)
 ۲. یک درصد از بهای فروش کالا و خدمات کارخانه‌ها و موسسات خدماتی و تولیدی استان (توزیع از طریق شورای استان).
 ۳. تا پنج درصد عوارض صدور پروانه‌های ساختمانی، تفکیک زمین، پذیره و نوسازی (علاوه بر عوارض معمول شهرداری)
 ۴. عواید حاصل از فروش ساختمان‌ها و زمین‌های بلااستفاده آموزش و پرورش (با رعایت ضوابط)
 ۵. هدایا و کمک‌های دستگاه‌ها و افراد خیر.
- نکات مهم منابع مالی:
 - محل مصرف عواید بند ۳ و ۴ (عوارض ساختمانی و فروش املاک): صرفاً برای احداث و توسعه فضاهای آموزشی و پرورشی همان شهرستان (تبصره ۱ ماده ۱۳)
 - واریز به خزانه: عواید بندهای ۲، ۳ و ۴ به خزانه واریز و معادل آن در بودجه تخصیص می‌یابد (تبصره ۲ ماده ۱۳)
 - آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۳: پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و تصویب هیأت وزیران.
- تخصیص اعتبارات دولتی (ماده ۱۴ و ۱۵):
 - شورای استان سهم هر منطقه از اعتبارات جاری دولت را تعیین می‌کند (ماده ۱۴).
 - وزارت آموزش و پرورش سهم اعتبارات عمرانی استان‌ها را تعیین و در اختیار شورای استان قرار می‌دهد (ماده ۱۵)

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

- همکاری شهرداری‌ها و کمیسیون ماده ۵ (ماده ۱۶ و ۱۷):
 - شهرداری‌ها موظف به فراهم‌سازی زمینه مالکیت زمین برای فضاهای آموزشی (ماده ۱۶)
 - شورای شهرستان/منطقه می‌تواند با تصویب شورای استان، بخشی از هزینه خرید زمین و ساخت را از سازندگان واحدهای تجاری جدید دریافت کند (واریز به خزانه و تخصیص ۱۰٪ به آموزش و پرورش)
 - سقف دریافت از سازندگان: حداکثر ۵٪ بهای یک متر مربع ساختمان مشابه در همان منطقه (تبصره ماده ۱۶)
 - کمیسیون ماده ۵ قانون شورای عالی شهرسازی مکلف به همکاری برای تغییر کاربری زمین‌های مورد نیاز آموزش و پرورش (با رعایت استانداردها)، نقل و انتقال این زمین‌ها از پرداخت عوارض، مالیات و حق‌الثبت معاف است (ماده ۱۷)
- تکلیف احداث‌کنندگان شهرها و شهرک‌های جدید (ماده ۱۸): مکلفند همزمان با آماده‌سازی زمین یا ساخت واحدها، فضای آموزشی مورد نیاز را (طبق استاندارد) احداث کنند یا هزینه آن را به سازمان نوسازی بپردازند.
- معافیت گمرکی (ماده ۱۹): خرید تجهیزات و مصالح ساختمانی مورد نیاز که امکان تهیه داخلی ندارند، از حقوق و عوارض گمرکی و سود بازرگانی معاف است.
- (انحلال شوراهای - ماده ۲۰)
 - انحلال شورای شهرستان یا منطقه:
 ۱. پیشنهاد دهنده: مدیر کل آموزش و پرورش همان استان.
 ۲. با اطلاع: شورای استان (یعنی شورای استان باید در جریان قرار بگیرد)
 ۳. تصویب کننده نهایی: وزیر آموزش و پرورش.
 - انحلال شورای استان:
 ۱. پیشنهاد دهنده: وزیر آموزش و پرورش.
 ۲. تصویب کننده نهایی: شورای عالی آموزش و پرورش.
 - بعد از انحلال چه اتفاقی می‌افتد؟ (تبصره ماده ۲۰):
 - تا زمانی که شورای جدید تشکیل شود، وزیر آموزش و پرورش یک هیأت تعیین می‌کند که موقتاً وظایف آن شورای منحل شده را انجام دهد.
 - این هیأت حداکثر سه ماه مسئولیت دارد. در طی این سه ماه باید انتخابات یا انتصابات لازم برای تشکیل مجدد شورای آموزش و پرورش استان یا شهرستان انجام شود. (این یعنی وضعیت بلا تکلیفی نباید طولانی شود)
- مهلت تشکیل شوراهای در کل کشور (ماده ۲۱):
 - وزارت آموزش و پرورش موظف است حداکثر ظرف مدت پنج سال از زمان تصویب این قانون، شوراهای استان‌ها و شهرستان‌ها را در تمام نقاط کشور تشکیل دهد. (این یک ضرب‌الاجل برای اجرای کامل قانون است)
- چه کسی آیین‌نامه اجرایی این قانون را می‌نویسد؟ (ماده ۲۲):

نکات مهم خط به خط قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش

- برای اینکه این قانون به خوبی اجرا شود، نیاز به یک "آیین نامه اجرایی" دارد که جزئیات بیشتر را مشخص کند.
- این آیین نامه باید ظرف مدت سه ماه توسط وزارت آموزش و پرورش، وزارت کشور و سازمان امور اداری و استخدامی کشور (این سه دستگاه با هم) تهیه شود و به تصویب هیأت وزیران برسد.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

مقدمه سند :

- تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی مستلزم تحول در تعلیم و تربیت است.
 - تعلیم و تربیت زیرساخت تعالی و ارتقاء سرمایه انسانی است.
 - هدف، تربیت انسان‌های عالم، متقی، آزاده و اخلاقی برای تحقق حیات طیبه و تمدن اسلامی-ایرانی.
 - سند ملی تحول با الهام از اسناد بالادستی و ارزش‌های بنیادین تدوین شده است.
 - چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴: توسعه یافته، اول در منطقه (اقتصادی، علمی، فناوری)، با هویت اسلامی انقلابی، الهام‌بخش و با تعامل سازنده جهانی.
 - نظام آموزشی علی‌رغم تلاش‌ها، با چالش‌های جدی روبروست و برونداد آن در طراز جمهوری اسلامی نیست.
 - تاکید رهبری: ضرورت تحول بنیادی با تکیه بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی-ایرانی و پرهیز از الگوهای وارداتی.
 - سند تحول توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی پس از فرآیند کارشناسی و با پایبندی به دیدگاه‌های امام (ره) و رهبری تدوین و تصویب شد.
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، نقشه راه اصلی نظام تعلیم و تربیت کشور برای دستیابی به اهداف متعالی اسلامی و ایرانی است.

فصل اول: کلیات :

- نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی نهادی اجتماعی، فرهنگی و سازمان یافته است.
- نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی مهم‌ترین عامل انتقال، بسط و اعتلای فرهنگ در جامعه اسلامی ایران است.
- نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی مسئولیت آماده‌سازی دانش‌آموزان جهت تحقق مرتبه‌ای از حیات طیبه در همه ابعاد را برعهده دارد.
- تربیت‌یافتگان نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی باید شایستگی‌های لازم برای درک و اصلاح مداوم موقعیت خود و دیگران را بر اساس نظام معیار اسلامی کسب نمایند.
- تعلیم و تربیت فرایندی تعالی‌جویانه، تعاملی، تدریجی، یکپارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی است.
- هدف تعلیم و تربیت، هدایت افراد جامعه به سوی آمادگی برای تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه و فراهم آوردن زمینه تکوین و تعالی پیوسته هویت ایشان است.
- ساحت‌های تعلیم و تربیت شامل: تعلیم و تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی؛ تعلیم و تربیت زیباشناختی و هنری؛ تعلیم و تربیت اقتصادی و حرفه‌ای؛ و تعلیم و تربیت علمی و فناورانه است.
- نظام معیار اسلامی، مبانی و ارزش‌های مبتنی بر دین اسلام ناب محمدی (ص) یا سازگار با آن است که ناظر به همه ابعاد زندگی انسان می‌باشد.
- نظام معیار اسلامی نافی سکولاریسم است.
- شایستگی‌های پایه، مجموعه‌ای ترکیبی از صفات و توانمندی‌های فردی و جمعی ناظر به همه جنبه‌های هویت و تمام مؤلفه‌های جامعه بر اساس نظام معیار اسلامی است.
- متریان برای دستیابی به مراتب حیات طیبه باید شایستگی‌های پایه را کسب کنند.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

- هویت، برآیند مجموعه‌ای از بینش‌ها، باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات آدمی است.
- هویت امری ثابت و از پیش تعیین شده نیست، بلکه حاصل تلاش و توفیق شخص و متأثر از شرایط اجتماعی است.
- معلم و مربی (مترادف هم) به فردی اطلاق می‌شود که رسالت خطیر تربیت دانش‌آموزان را در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی بر عهده دارد.
- جامعه اسلامی اجتماعی است که بر روی نمودن به خدا در حالت تسلیم و رضا استوار می‌شود، نه بر روابط نژادی، خویشاوندی، قبیله‌ای، انتفاعی یا ستمگرانه.
- در جامعه اسلامی، پیوندها بر ارزش‌های انسانی، اخلاقی، معرفت، محبت و اطاعت از خدا (پیروی آگاهانه و اختیاری از نظام معیار دینی) استوار است.
- توحید، اساس تکوین و گسترش روابط اجتماعی در جامعه اسلامی است.
- سن تعلیم و تربیت رسمی از ۵ سالگی آغاز می‌شود، اما سن افراد لازم‌التعلیم (لازم‌التربیه) طبق قانون مشخص می‌شود.
- حیات طیبه، وضع مطلوب زندگی بشر در همه ابعاد و مراتب بر اساس نظام معیار اسلامی است.
- غایت حیات طیبه، دستیابی به قرب الی الله است.
- حیات طیبه مستلزم ارتباط آگاهانه و اختیاری با حقیقت هستی و انتخاب و التزام آگاهانه و آزادانه نظام معیار اسلامی است.
- وجه تمایز اساسی حیات طیبه از زندگی سکولار، تکیه بر ربوبیت خداوند و نظام معیار دینی (تقوا) است.
- نقطه اوج و حقیقت حیات طیبه در جامعه جهانی مهدوی محقق می‌گردد.
- چشم‌انداز، معرف وضع مطلوب دست‌یافتنی است.
- چشم‌انداز نظام آموزشی، اعلامیه جهت‌گیری و بیانگر هویت و آرمان آن است که تصویری از مقاصد آینده نظام آموزشی کشور در افق ۱۴۰۴ را ترسیم می‌کند.
- چشم‌انداز نظام آموزشی بر اساس اسناد بالادستی (قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام، سند چشم‌انداز بیست ساله و فلسفه تعلیم و تربیت ج.ا.ا) در افق ۱۴۰۴ ترسیم می‌شود.
- نظام دوری عبارت است از همراهی معلم با دانش‌آموزان در چند پایه تحصیلی.

فصل دوم: بیانیه ارزش‌ها

- گزاره‌های ارزشی، بایدها و نبایدهای اساسی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی هستند.
- تمام اجزا و مولفه‌های نظام و همه سیاست‌گذاران و کارگزاران باید به گزاره‌های ارزشی ملتزم و پایبند باشند.
- منابع اصلی تدوین گزاره‌های ارزشی شامل آموزه‌های قرآن و اهل بیت، قانون اساسی، رهنمودهای امام (ره) و رهبری، سند چشم‌انداز، نقشه جامع علمی کشور و سیاست‌های کلی تحول نظام آموزشی است.
- گزاره‌های ارزشی با مبانی نظری تحول بنیادین آموزش و پرورش (فلسفه تعلیم و تربیت و رهنامه) سازگارند.
- محوریت آموزه‌های قرآن و نقش اسوه‌ای و هدایتی پیامبر (ص) و ائمه معصومین (ع)، به‌ویژه امام زمان (عج)، و ولایت‌مداری برای تحقق جامعه مهدوی یک ارزش اساسی است.
- (تبصره) اقلیت‌های مذهبی مصرح در قانون اساسی بر اساس قوانین خود عمل می‌کنند.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

گزاره‌های ارزشی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی عبارتند از:

- آموزه‌های بنیادین مهدویت و انتظار، رمز هویت اسلام ناب و مهم‌ترین رسالت منتظران در عصر غیبت تلقی می‌شود.
- حفظ و تعمیق میراث نظری و عملی امام خمینی (ره) و پیوند با انقلاب اسلامی، قانون اساسی و ولایت فقیه از ارزش‌های نظام است.
- فرآیند تعلیم و تربیت در تمامی ساحت‌ها باید منطبق بر نظام معیار اسلامی باشد و ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی در آن محوریت دارد.
- زمینه‌سازی برای کسب شایستگی‌های پایه با تاکید بر خصوصیات مشترک اسلامی، ایرانی و انقلابی برای تکوین و تعالی هویت دانش‌آموزان ضروری است.
- هویت شناخت‌مدار و جامعیت معرفت (وحیانی، عقلانی، نقلی و تجربی) مورد تاکید است.
- معلم (مربی) به عنوان هدایت‌کننده، اسوه‌ای امین و بصیر و موثرترین عنصر در تحقق مأموریت‌های نظام شناخته می‌شود.
- کسب بصیرت و تعالی در زمینه‌های عبادی، اخلاقی، اعتقادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی یک ارزش است.
- کرامت ذاتی و اکتسابی انسان و کسب فضایل اخلاقی (مانند ایمان، تقوا، عمل صالح، ظلم‌ستیزی) از ارزش‌های بنیادین است.
- سلامت جسمانی، نشاط و تقویت اراده دانش‌آموزان اهمیت دارد.
- تکوین و تعالی جنبه‌های انسانی هویت دانش‌آموزان برای تقویت روابط حق‌محور، عدالت‌گستر و مهرورزانه با همه انسان‌ها ارزشمند است.
- ارج نهادن به منزلت علم نافع، هدایت‌گر و توانمندساز و مقام عالم و معلم یک اصل است.
- پرورش، ارتقا و تعمیق انواع و مراتب عقلانیت در تمام ساحت‌های تعلیم و تربیت ضروری است.
- ارتقای جایگاه و نقش تربیتی خانواده و مشارکت اثربخش آن با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی یک ارزش است.
- توجه به نقش تربیتی اماکن مذهبی، نهادهای مردمی، اجتماعی و رسانه لازم است.
- تحقق عدالت تربیتی در ابعاد کمی (همگانی و الزامی) و کیفی (با رعایت تفاوت‌ها) یک هدف ارزشی است.
- بهره‌گیری هوشمندانه از نقش تربیتی رسانه و فناوری‌های ارتباطی و مواجهه فعال و آگاهانه با پیامدهای نامطلوب آن مهم است.
- توجه همزمان به منافع و مصالح فردی و اجتماعی در چارچوب منافع و مصالح ملی یک اصل است.
- صیانت از وحدت ملی و انسجام اجتماعی با محوریت هویت مشترک اسلامی-ایرانی مورد تاکید است.
- وطن‌دوستی، افتخار به ارزش‌های اسلامی-ایرانی و اهتمام به برپایی جامعه مهدوی از ارزش‌هاست.
- تقویت گرایش به زبان و ادبیات فارسی به عنوان زبان مشترک یک ارزش فرهنگی است.
- استمرار فرهنگ اسلامی-ایرانی از طریق ارزیابی آگاهانه و تعامل نقادانه با سایر فرهنگ‌ها بر اساس نظام معیار اسلامی ضروری است.
- تقویت مسئولیت‌پذیری همه‌جانبه، مشارکت اجتماعی و روحیه جمعی در دانش‌آموزان مهم است.
- ترویج روحیه کارآفرینی و کسب شایستگی‌های عام حرفه‌ای، مهارتی و هنری برای کار مولد ارزشمند است.
- ارج نهادن به دستاوردهای علمی و تجربه‌های بشری در چارچوب نظام معیار اسلامی و تلاش برای دستیابی به مرجعیت علمی جهان اهمیت دارد.
- نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی به عنوان عامل اثرگذار اجتماعی و مولد نیروی انسانی و سرمایه فرهنگی و معنوی برای رشد و تعالی جامعه مبتنی بر نظام معیار اسلامی عمل می‌کند.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

- مدرسه، کانون تعلیم و تربیت رسمی عمومی و محل کسب تجربه‌های تربیتی است.
- تقویت شان حاکمیتی نظام تعلیم و تربیت (در سیاست‌گذاری، نظارت و...) ضمن مشارکت‌پذیری و کاهش تصدی‌گری غیرضرور با رعایت عدالت یک اصل است.
- آینده‌پژوهی و پایش تحولات برای ایفای نقش فعال در مواجهه با چالش‌های پیش رو ضروری است.
- رعایت جامعیت، یکپارچگی و توجه متوازن به ساحت‌های مختلف تعلیم و تربیت الزامی است.

فصل سوم: بیانیه ماموریت

این فصل، نقش و مسئولیت اصلی وزارت آموزش و پرورش را به عنوان بازوی اجرایی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی مشخص می‌کند.

❖ بخش اول: تعریف و جایگاه وزارت آموزش و پرورش

- جایگاه وزارت آموزش و پرورش:
- مهمترین نهاد تعلیم و تربیت رسمی عمومی. (اینکه "مهمترین" است، نکته کلیدی است)

وظایف و نقش‌های کلیدی وزارت:

- متولی فرآیند تعلیم و تربیت: در همه ساحت‌های تعلیم و تربیت (اشاره به همان ۶ ساحت).
- قوام بخش فرهنگ عمومی: یعنی در شکل‌دهی و استحکام فرهنگ کلی جامعه نقش دارد.
- تعالی بخش جامعه اسلامی: یعنی در رشد و پیشرفت معنوی و مادی جامعه اسلامی موثر است.
- مبنای عمل وزارت: براساس نظام معیار اسلامی.

شرکای وزارت در انجام وظایف:

- خانواده (به عنوان رکن اصلی).
- نهادهای و سازمان‌های دولتی.
- نهادهای و سازمان‌های غیردولتی.

نکته: توجه به "مشارکت" این ارکان در کنار وزارت آموزش و پرورش مهم است.

❖ بخش دوم: ماموریت اصلی وزارت آموزش و پرورش

- تاکید اصلی در اجرای ماموریت: بر شایستگی‌های پایه. (این مفهوم در کلیات هم تعریف شده بود).
- هدف اصلی ماموریت: زمینه‌سازی برای دستیابی دانش‌آموزان به مراتبی از حیات طیبه.
- مخاطبان ماموریت: دانش‌آموزان در سنین لازم‌التعلیم.
- طول دوره تحت پوشش: طی ۱۲ پایه تحصیلی.

ساختار دوره‌های تحصیلی: چهار دوره تحصیلی سه ساله. (این ساختار جدید را به خاطر بسپارید: ۴ دوره ۳ ساله = ۱۲ پایه).

❖ ابعاد حیات طیبه مورد نظر:

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

- فردی
- خانوادگی
- اجتماعی
- جهانی

نکته: این چهار بعد حیات طیبه که دانش آموز باید به مراتبی از آن دست یابد، مهم هستند.

ویژگی‌های نحوه فراهم‌سازی این زمینه:

- **نظام‌مند:** یعنی دارای برنامه و ساختار مشخص.
- **همگانی:** برای همه افراد واجد شرایط.
- **عادلانه:** با رعایت عدالت آموزشی و تربیتی.
- **الزامی:** برای افراد در سنین لازم‌التعلیم.
- **چارچوب اجرایی:** در ساختاری کارآمد و اثربخش.
- **اهمیت انجام این مأموریت:** ایفای نقش زیرساختی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی خواهد داشت. (یعنی موفقیت کل نظام به انجام درست این مأموریت وابسته است).

فصل چهارم: چشم‌انداز

• چشم‌انداز تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴ متکی به قدرت لایزال الهی و مبتنی بر نظام معیار اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلامی – ایرانی است.

• چشم‌انداز، تعلیم و تربیت را قوام‌بخش فرهنگ و تمدن اسلامی – ایرانی و زمینه‌ساز جامعه جهانی عدل مهدوی می‌داند.

• نظام تعلیم و تربیت در افق ۱۴۰۴ باید از توانمندی‌های تربیتی ممتاز در طراز جمهوری اسلامی ایران در سطح منطقه و الهام‌بخش باشد.

• نظام تعلیم و تربیت باید دارای تعامل سازنده و موثر با نظام‌های تعلیم و تربیتی در سطح جهان باشد.

• هدف چشم‌انداز، توانمندی در زمینه‌سازی برای شکوفایی فطرت و استعدادها و شکل‌گیری هویت یکپارچه اسلامی، انقلابی – ایرانی دانش‌آموزان با توجه به هویت اختصاصی آنان است.

• نظام تعلیم و تربیت در افق ۱۴۰۴ باید کارآمد، اثربخش، یادگیرنده، عدالت‌محور و مشارکت‌جو باشد.

• مربیان و مدیران در افق ۱۴۰۴ باید مومن، آراسته به فضائل اخلاق اسلامی، عامل به عمل صالح، تعالی‌جو، تحول‌آفرین، انقلابی، آینده‌نگر، عاقل، متعهد، امین، بصیر و حق‌شناس باشند.

نکات مهم مربوط به "مدرسه در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴:

- مدرسه در افق ۱۴۰۴، جلوه‌ای از تحقق مراتب حیات طیبه و کانون عرضه خدمات و فرصت‌های تعلیم و تربیتی است.
- مدرسه زمینه‌ساز درک و اصلاح موقعیت توسط دانش‌آموزان و تکوین و تعالی پیوسته هویت آنان براساس نظام معیار اسلامی است.
- مدرسه باید تجلی‌بخش فرهنگ غنی اسلامی، انقلابی در روابط و مناسبات باشد (با تاکید بر ارزش‌هایی مانند تکلیف‌گرایی،

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

مسئولیت پذیری، کرامت نفس، استکبارستیزی) و...

• مدرسه نقطه اتکای دولت و ملت در رشد، تعالی و پیشرفت کشور و کانون تربیت محله خواهد بود.

• مدرسه از قدرت تصمیم گیری و برنامه ریزی در حوزه های عملیاتی در چارچوب سیاست های محلی، منطقه ای و ملی برخوردار است.

• مدرسه در انتخاب آگاهانه، عقلانی، مسئولانه و اختیاری فرآیند زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی دانش آموزان براساس نظام معیار اسلامی نقش آفرین است.

• مدرسه دارای ظرفیت پذیرش تفاوت های فردی، کشف و هدایت استعداد های متنوع فطری و پاسخگویی به نیازها و علائق دانش آموزان در راستای مصالح نظام معیار اسلامی است.

• مدرسه یادگیرنده، کمال جو، خواستار تعالی مستمر فرصت های تربیتی و تسهیل کننده هدایت و یادگیری است.

• مدرسه خودارزیاب، مسئول و پاسخگو نسبت به نظارت و ارزیابی بیرونی است.

• مدرسه تامین کننده نیازهای فردی و اجتماعی و محیطی اخلاقی، علمی، امن، سالم، بانشاط، مهرورز و برخوردار از هویت جمعی است.

• مدرسه از مربیان دارای فضائل اخلاقی و شایستگی های حرفه ای با هویت یکپارچه توحیدی براساس نظام معیار اسلامی برخوردار است.

• مدرسه مبتنی بر رویکرد مدیریتی نقدپذیر و مشارکت جو است.

• مدرسه متکی بر ارکان تعلیم و تربیت و بهره مند از ظرفیت عوامل سهیم و موثر و مبتنی بر مشارکت ذی نفعان (مربیان، دانش آموزان و خانواده) است.

• مدرسه از بهره فناوری آموزشی در سطح معیار با توجه به طیف منابع و رسانه های یادگیری (شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات) برخوردار است.

• مدرسه دارای ظرفیت تصمیم سازی برای نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی است.

• مدرسه دارای تعامل اثربخش با مساجد و دیگر نهادها، مراکز مذهبی و کانون های محلی و ارتباط مستمر با عالمان دینی و متخصصان است.

• مدرسه دارای پیوند موثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه ای و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی است.

فصل پنجم: هدف های کلان (۸ هدف اصلی)

این فصل، مقاصد اصلی و بلندمدتی را که نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی باید برای دستیابی به آنها تلاش کند، مشخص می نماید.

آشنایی با این اهداف برای درک جهت گیری کلی سند ضروری است.

○ نکته کلی برای مطالعه / این فصل: سعی کنید کلمات کلیدی و محور اصلی هر هدف کلان را به خاطر بسپارید. نیازی به حفظ کامل و دقیق متن طولانی هدف اول نیست، اما باید بتوانید مفهوم کلی و مؤلفه های اصلی آن را تشخیص دهید.

- **هدف کلان ۱:** تربیت انسانی موحد و مومن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و عاقل، عدالت خواه و صلح جو، ظلم ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن دوست، مهرورز، جمع گرا و جهانی اندیش، ولایت مدار و منتظر و تلاشگر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خودباور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخابگر و آزادمنش، متعلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کارآفرین و مقتصد و ماهر، سالم و بانشاط، قانون مدار و نظم پذیر و آماده ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی براساس نظام معیار اسلامی.

○ **محور اصلی:** تربیت انسان مطلوب با ویژگی های جامع و چندبعدی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

- **هدف کلان ۲:** ارتقای نقش نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی و خانواده در رشد و تعالی کشور، بسط و اعتلای فرهنگ عمومی و زمینه‌سازی برای اقتدار و مرجعیت علمی و تکوین تمدن اسلامی - ایرانی در راستای تحقق جامعه جهانی عدل مهدوی با تأکید بر تعمیق معرفت و بصیرت دینی و سیاسی، التزام به ارزش‌های اخلاقی، وفاداری به نظام جمهوری اسلامی ایران، اعتقاد و التزام عملی به اصل ولایت مطلقه فقیه و مردم‌سالاری دینی، تحکیم وحدت ملی، تقویت روحیه علمی، رعایت حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی، ارتقای آداب و آیین زندگی متعالی، بهداشتی و زیست‌محیطی.

○ **محور اصلی:** تقویت نقش نظام تعلیم و تربیت و خانواده در پیشرفت جامعه و تحقق آرمان‌ها.

○ **نکات مهم:**

▪ **بازیگران کلیدی:** نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی + خانواده.

▪ **اهداف این ارتقای نقش:**

۱. رشد و تعالی کشور.

۲. بسط و اعتلای فرهنگ عمومی.

۳. زمینه‌سازی برای اقتدار و مرجعیت علمی.

۴. زمینه‌سازی برای تکوین تمدن اسلامی-ایرانی.

۵. زمینه‌سازی برای تحقق جامعه جهانی عدل مهدوی.

▪ **تأکیدات مهم برای دستیابی به این هدف (لیست داخل پرانتز بسیار مهم است):** (تعمیق معرفت و بصیرت

دینی و سیاسی، التزام به ارزش‌های اخلاقی، وفاداری به نظام ج.ا.ا، اعتقاد و التزام عملی به اصل ولایت مطلقه فقیه

و مردم‌سالاری دینی، تحکیم وحدت ملی، تقویت روحیه علمی، رعایت حقوق و مسئولیت‌های اجتماعی، ارتقای

آداب و آیین زندگی (متعالی، بهداشتی، زیست‌محیطی)

- **هدف کلان ۳:** گسترش و تأمین همه‌جانبه عدالت آموزشی و تربیتی.

○ **محور اصلی:** عدالت آموزشی و تربیتی.

○ **نکات مهم:**

▪ **ویژگی عدالت:** همه‌جانبه (یعنی در تمام ابعاد کمی و کیفی که در بیانیه ارزش‌ها هم آمده بود)

▪ این هدف به صورت کوتاه و گویا، یکی از مهمترین ارکان سند را بیان می‌کند.

- **هدف کلان ۴:** برقراری نظام اثر بخش و کارآمد مدیریت و مدیریت منابع انسانی براساس نظام معیار اسلامی.

○ **محور اصلی:** مدیریت کارآمد در نظام تعلیم و تربیت.

○ **نکات مهم:**

▪ **ویژگی‌های نظام مدیریت مطلوب:** اثربخش، کارآمد.

▪ **حوزه مدیریت:** شامل مدیریت کلان و مدیریت منابع انسانی.

▪ **مبنای مدیریت:** نظام معیار اسلامی.

- **هدف کلان ۵:** افزایش مشارکت و اثربخشی همگانی به ویژه خانواده در تعالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

○ **محور اصلی:** مشارکت همگانی.

○ **نکات مهم:**

▪ **هدف:** افزایش مشارکت + افزایش اثربخشی این مشارکت.

▪ **مشارکت‌کنندگان:** همگانی (همه ارکان و نهادهای مرتبط).

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

- تاکید ویژه: بر مشارکت خانواده.
- نتیجه مشارکت: تعالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.
- هدف کلان ۶: بهسازی و تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، مالی و اداری و زیرساخت‌های کالبدی.
 - محور اصلی: بهسازی و تحول در زیرنظام‌ها.
 - نکات مهم:
 - حوزه‌های نیازمند بهسازی و تحول (این لیست مهم است):
 ۱. نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی.
 ۲. نظام برنامه‌ریزی مالی.
 ۳. نظام برنامه‌ریزی اداری.
 ۴. زیرساخت‌های کالبدی (فضا و تجهیزات).
- هدف کلان ۷: ارتقای اثربخشی و افزایش کارایی در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.
 - محور اصلی: بهبود عملکرد نظام.
 - نکات مهم:
 - دو شاخص کلیدی: ارتقای اثربخشی (میزان دستیابی به اهداف) و افزایش کارایی (استفاده بهینه از منابع).
 - این هدف بر نتیجه و خروجی مطلوب نظام تمرکز دارد.
- هدف کلان ۸: کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام و ارتقای فزاینده جایگاه تعلیم و تربیتی ایران در سطح جهانی.
 - محور اصلی: دستیابی به جایگاه ممتاز بین‌المللی.
 - نکات مهم:
 - هدف اولویت‌دار: کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام.
 - هدف گسترده‌تر: ارتقای فزاینده جایگاه تعلیم و تربیتی ایران در سطح جهانی.

فصل ششم: راهبردهای کلان (۱۵ راهبرد اصلی)

۱. استقرار نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی باید بر مبانی نظری و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی صورت گیرد.
۲. نهادینه کردن نگاه یکپارچه به فرآیند تعلیم و تربیت با رویکرد تعالی‌بخشی در تمام مولفه‌های نظام ضروری است.
۳. فرآیند طراحی، تدوین و اجرای اسناد تحولی زیرنظام‌ها (مانند برنامه درسی ملی، تربیت معلم و...) باید مبتنی بر مبانی نظری و فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و سند تحول راهبردی باشد.
۴. توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور و تقویت آموزش و پرورش مناطق مرزی با تاکید بر توانمندسازی معلمان و دانش‌آموزان و کیفیت فرصت‌های تربیتی ضروری است.
۵. تقویت و نهادینه‌سازی مشارکت اثربخش و مسئولیت‌پذیری مردم، خانواده و سایر نهادها (اقتصادی، مدیریتی، عام‌المنفعه) در نظام تعلیم و تربیت یک راهبرد کلان است.
۶. گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش، ارزشیابی، خلاقیت، نوآوری، نظریه‌پردازی و مستندسازی تجربیات بومی در نظام تعلیم و تربیت ضروری است.
۷. بهره‌مندی هوشمندانه از فناوری‌های نوین در نظام تعلیم و تربیت باید مبتنی بر نظام معیار اسلامی باشد.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

۸. تعامل اثربخش و فعال نظام تعلیم و تربیت با سایر نهادها (به‌ویژه خانواده و رسانه) و کاهش مرزهای تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی یک راهبرد است.
۹. استقرار نظام مدیریت اثربخش، کارآمد، مسئولیت‌پذیر و پاسخگو و بسترسازی برای نظام کارآمد منابع و مصارف از راهبردهای کلان است.
۱۰. ارتقای جایگاه نظام تعلیم و تربیت به عنوان مهم‌ترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی و اعمال سیاست‌ها و نظارت بر آن (از پیش‌دبستانی تا دانشگاه) به عنوان امر حاکمیتی با توسعه مشارکت همگانی، یک راهبرد است.
۱۱. ارتقای معرفت و بصیرت دینی، انقلابی و سیاسی معلمان و دانش‌آموزان برای رشد معنوی و اخلاقی آنان و مشارکت در ارتقای معنوی خانواده یک راهبرد است.
۱۲. بازنگری و بازسازی ساختارها و رویه‌ها در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی یک راهبرد کلان است.
۱۳. توسعه مستمر شایستگی‌ها و توانمندی‌های اعتقادی، تربیتی، علمی و حرفه‌ای فرهنگیان از راهبردهای کلان است.
۱۴. توسعه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های آموزشی و پرورشی برای حضور فعال و سازنده در صحنه‌های بین‌المللی و منطقه‌ای (در راستای اسناد بالادستی) یک راهبرد است.
۱۵. ارتقای جایگاه علم و علم‌آموزی به عنوان عاملی موثر در دستیابی به حیات طیبه با تاکید بر حیثیت کاشفیت و مطلوبیت علم، یک راهبرد کلان است.

فصل هفتم: هدف‌های عملیاتی:

این فصل به جزئیات اجرایی برای تحقق اهداف کلان می‌پردازد.

۱- پرورش تربیت یافتگانی که: (شامل ویژگی‌های دینی، علمی، اجتماعی، اقتصادی، مهارتی، بهداشتی، هنری)

راهکار ۱/۱- طراحی، تدوین و اجرای برنامه درس ملی براساس اسناد تحول راهبردی و باز تولید برنامه‌های درسی موجود با تاکید بر: (الف) متناسب‌سازی حجم و محتوی، ساعات و روزها، (ب) حاکمیت رویکرد فرهنگی-تربیتی و تقویت شایستگی‌های پایه، (ج) روش‌های فعال، خلاق و تعالی‌بخش، (د) تجهیزات و فناوری‌های نوین، (هـ) توجه به تفاوت‌های فردی (هویت جنسیتی، شهری و روستایی).

نکات مهم: محوریت برنامه درس ملی؛ توجه به متناسب‌سازی، رویکرد فرهنگی-تربیتی، روش‌های فعال، فناوری و تفاوت‌های فردی.

راهکار ۱/۲- تدوین برنامه‌های عملیاتی لازم در راستای ترویج، تقویت مستمر و تحکیم فضایل اخلاقی در محیط‌های تربیتی با استفاده از تمام ظرفیت‌های آموزشی و تربیتی با تاکید بر اولویت کرامت و عزت‌نفس و شجاعت، حیا و عفت، صداقت، مسئولیت‌پذیری و نظم در تمام دوره‌های تحصیلی.

نکات مهم: تاکید بر فضایل اخلاقی کلیدی (کرامت، عزت‌نفس، شجاعت، حیا، صداقت، مسئولیت‌پذیری، نظم)؛ استفاده از همه ظرفیت‌ها.

راهکار ۱/۳- توسعه فرهنگ اقامه نماز و اهتمام به برپایی نماز جماعت در مدرسه و تقویت انس با قرآن در دانش‌آموزان و توسعه فرهنگ و سواد قرآنی با اصلاح برنامه‌ها و توانمندسازی معلمان در راستای تقویت مهارت روخوانی و روان‌خوانی در دوره ابتدایی، آشنایی با مفاهیم کلیدی قرآن در دوره متوسطه اول و آموزش معارف قرآنی در متوسطه دوم براساس منشور توسعه فرهنگ قرآنی.

نکات مهم: مراحل آموزش قرآن در دوره‌های مختلف (روخوانی ابتدایی، مفاهیم متوسطه اول، معارف متوسطه دوم)؛ منشور توسعه فرهنگ قرآنی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۱/۴- ایجاد سازوکارهای ترویج و نهادینه‌سازی فرهنگ ولایت‌مداری تولی و تبری، امر به معروف و نهی از منکر، روحیه جهادی و انتظار «زمینه‌سازی برای استقرار دولت عدل مهدوی (عج)» با تاکید بر بهره‌گیری از ظرفیت حوزه‌های علمیه و نقش الگویی معلمان و اصلاح روش‌ها.

نکات مهم: مفاهیم کلیدی (ولایت‌مداری، تولی و تبری، امر به معروف، روحیه جهادی، انتظار)؛ بهره‌گیری از ظرفیت حوزه‌های علمیه و نقش الگویی معلمان.

راهکار ۱/۵- ارائه آموزش زبان خارجی در چارچوب بخش انتخابی (نیمه تجویزی) برنامه درسی، با رعایت اصل تثبیت و تقویت هویت اسلامی - ایرانی.

نکات مهم: آموزش زبان خارجی؛ انتخابی (نیمه تجویزی)؛ حفظ و تقویت هویت اسلامی-ایرانی.

راهکار ۱/۶- گسترش و تنوع دادن به حرف و مهارت‌های مورد نیاز جامعه و تعلیم متناسب و برنامه‌ریزی شده آن در همه دوره‌های تحصیلی و برای همه دانش‌آموزان.

نکات مهم: آموزش حرف و مهارت‌ها برای همه دانش‌آموزان و در همه دوره‌ها.

راهکار ۱/۷- ایجاد سازوکار برای تقویت انسجام اجتماعی و وحدت ملی و احیاء هویت افتخارآمیز اسلامی - ایرانی در دانش‌آموزان و معلمان با تاکید بر آموزش و اجرای سرود ملی به اهتزاز درآوردن پرچم جمهوری اسلامی ایران در تمام مدارس.

نکات مهم: نمادهای وحدت ملی (سرود ملی، پرچم)؛ تقویت هویت اسلامی-ایرانی.

۲- تعمیق تربیت و آداب اسلامی، تقویت اعتقاد و التزام به ارزش‌های انقلاب اسلامی

راهکار ۲/۱- بازنگری و اصلاح برنامه‌های درسی مبتنی بر رویکرد فرهنگی - تربیتی و تقویت و توسعه جنبه‌های تربیتی و اخلاقی آنها به منظور فراهم آوردن زمینه تربیت پذیری دانش‌آموزان براساس فرهنگ اسلامی - ایرانی.

نکات مهم: رویکرد فرهنگی-تربیتی در بازنگری برنامه‌های درسی.

راهکار ۲/۲- تعمیق تقوای الهی و مهارت خویشتنداری، انتخابگری درست و تعالی‌بخش مستمر دانش‌آموزان با استفاده از فرصت ایام‌الله، برگزاری مراسم آگاهی‌بخش و نشاط‌انگیز در اعیاد و وفیات، حضور فعال و مشارکت دانش‌آموزان در محافل، مجالس و اماکن مذهبی و تقویت انس با دعا و توسل.

نکات مهم: استفاده از مناسبت‌های دینی و ملی برای تربیت؛ انس با دعا و توسل.

راهکار ۲/۳- تقویت شایستگی‌های اعتقادی، اخلاقی و حرفه‌ای مدیران و معلمان و تحکیم نقش الگویی آنان و فراهم آوردن سازوکارهای اجرایی برای مشارکت فعال و موثر ایشان در برنامه‌های تربیتی و فعالیت‌های پرورشی مدارس و واگذاری مسئولیت کلان تربیتی مدرسه به مدیران مدارس.

نکات مهم: نقش الگویی مدیران و معلمان؛ واگذاری مسئولیت کلان تربیتی مدرسه به مدیر.

راهکار ۲/۴- تقویت ایمان، بصیرت دینی و باور به ارزش‌های انقلاب اسلامی و توانمندسازی مربیان و دانش‌آموزان برای وفاداری و حمایت آگاهانه از این ارزش‌ها و مواجهه هوشمندانه با توطئه‌های دشمنان با استفاده از ظرفیت برنامه‌های آموزشی و تربیتی آموزش و پرورش و مشارکت خانواده و سایر نهادها و دستگاه‌ها به ویژه حوزه‌های علمیه و حضور فعال و سازمان یافته دانش‌آموزان و مدارس در برنامه‌های سیاسی و اجتماعی و انقلابی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: بصیرت دینی و انقلابی؛ مواجهه هوشمندانه با توطئه‌ها؛ مشارکت خانواده و حوزه‌های علمیه.

راهکار ۲/۵- ایجاد سازوکارهای لازم برای تقویت آداب و سبک زندگی اسلامی - ایرانی، در تمام ساحت‌های تعلیم و تربیت به عنوان رویکرد حاکم در فرایند طراحی، تدوین و اجرای برنامه‌های درسی و آموزشی.

نکات مهم: حاکمیت آداب و سبک زندگی اسلامی-ایرانی در تمام فرآیند برنامه‌ریزی.

راهکار ۲/۶- طبقه‌بندی و متناسب سازی مقولات و موضوعات تربیتی و اخلاقی با مراحل رشد و ویژگی‌های دانش‌آموزان و اهداف نیازهای نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی و جامعه.

نکات مهم: متناسب‌سازی محتوای تربیتی با رشد دانش‌آموزان.

راهکار ۲/۷- استانداردسازی و تدوین شاخص‌های کیفی برای ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی مدارس.

نکات مهم: نیاز به استاندارد و شاخص برای ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی.

راهکار ۲/۸- استفاده از ظرفیت برنامه‌های درسی، منابع آموزشی، شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات، کتابخانه، فرصت اردوها و فعالیت‌های برون مدرسه به ویژه مساجد و کانون‌های مذهبی برای تقویت معرفت و باور به معارف الهی به ویژه اعتقاد به توحید و معاد و ولایت و انتظار با رویکرد قرآنی، روایی و عقلانی در دانش‌آموزان.

نکات مهم: استفاده از ظرفیت‌های مختلف (اردو، مساجد)؛ رویکرد قرآنی، روایی و عقلانی.

۳- ترویج و تعمیق فرهنگ حیا، عفاف و حجاب...

راهکار ۳/۱- بازنگری و بازتولید برنامه‌ها و محتوای آموزشی و روش‌های تربیتی برای درونی‌سازی و تعمیق و ترویج فرهنگ حیا، عفاف و حجاب.

نکات مهم: درونی‌سازی فرهنگ حیا و عفاف از طریق برنامه‌ها.

راهکار ۳/۲- اتخاذ تدابیر مناسب جهت جذب، تربیت و بکارگیری نیروی انسانی شایسته و متعهد و عامل به رعایت حیا، عفاف و پوشش مناسب در کلیه مراکز اداری و آموزشی.

نکات مهم: اهمیت رعایت حیا و عفاف توسط نیروی انسانی.

راهکار ۳/۳- جلب مشارکت سازنده و اثربخش خانواده‌ها در حفظ، تعمیق و اشاعه حیا، عفاف و پوشش دانش‌آموزان.

نکات مهم: نقش خانواده در ترویج حیا و عفاف.

راهکار ۳/۴- ایجاد سازوکارهای لازم برای هماهنگی رسانه‌ها و تولید کنندگان کتب و مواد آموزشی، لوازم‌التحریر و تجهیزات آموزشی و تربیتی در جهت ترویج فرهنگ حیا، عفاف و حجاب مناسب در دانش‌آموزان.

نکات مهم: هماهنگی رسانه‌ها و تولیدکنندگان برای ترویج حیا و عفاف.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۳/۵ - طراحی و ارائه الگوی لباس و پوشش مناسب، متنوع، زیبا و آراسته مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی برای مربیان و دانش‌آموزان پسر و دختر در راستای تقویت هویت اسلامی - ایرانی.

نکات مهم: ارائه الگوی لباس اسلامی-ایرانی.

راهکار ۳/۶ - برنامه‌ریزی به منظور اقناع فکری دانش‌آموزان برای پذیرش قلبی و درونی حیا، عفاف، حجاب و عمل به آن با تبیین دیدگاه اسلام.

نکات مهم: تاکید بر اقناع فکری برای پذیرش حجاب.

راهکار ۳/۷ - ارائه خدمات مشاوره‌ای - تربیتی در کلیه سطوح تحصیلی برای افزایش سلامت جسمی و روحی دانش‌آموزان.

نکات مهم: اهمیت مشاوره برای سلامت جسمی و روحی.

۴- تقویت بنیان خانواده و کمک به افزایش سطح توانایی‌ها و مهارت‌های خانواده...

راهکار ۴/۱ - آموزش و ارتقاء مدیریت خانواده در استفاده مناسب از ابزار رسانه همسو با اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: آموزش خانواده برای استفاده صحیح از رسانه.

راهکار ۴/۲ - تدوین اصول راهنما و پودمان‌های آموزشی برای تبیین نقش مدرسه، رسانه‌ها و خانواده در تامین پیش‌نیازهای ورود کودک به مدرسه و ایجاد سازوکارهای لازم برای هماهنگی و همسویی آنها با هم و با اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: هماهنگی مدرسه، رسانه و خانواده برای آمادگی کودک.

راهکار ۴/۳ - تدوین برنامه جامع مشارکت خانواده و نهادهای تربیتی و آموزشی برای تقویت فرهنگ تربیتی خانواده‌ها و تحقق شایستگی‌های پایه دانش‌آموزان.

نکات مهم: برنامه جامع مشارکت خانواده.

راهکار ۴/۴ - افزایش میزان مشارکت خانواده‌ها در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدرسه، برگزاری دوره‌های آموزشی اثربخش، ارائه خدمات مشاوره‌ای به خانواده‌های آسیب‌پذیر و آسیب‌زا برای همسوسازی اهداف و روش‌های تربیتی خانواده و مدرسه.

نکات مهم: راهکارهای افزایش مشارکت خانواده (دوره‌های آموزشی، مشاوره).

راهکار ۴/۵ - اضافه نمودن درس مدیریت و سلوک مناسب خانواده به جدول برنامه درسی دوره متوسطه در تمامی رشته‌ها و برای تمام دانش‌آموزان.

نکات مهم: درس "مدیریت و سلوک مناسب خانواده" در دوره متوسطه.

راهکار ۴/۶ - تهیه و تدوین محتوای آموزشی برای دانش‌آموزان جهت آشنایی با ویژگی‌ها، نیازها و وظایف خانواده در چارچوب ارزش‌ها و معیارهای اسلامی.

نکات مهم: آموزش وظایف خانواده به دانش‌آموزان.

۵- تامین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت‌های تعلیم و تربیت...

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۵/۱- تعمیم دوره پیش دبستانی به ویژه در مناطق محروم و نیازمند حتی الامکان با مشارکت بخش غیردولتی با تاکید بر آموزش های قرآنی و تربیت بدنی و اجتماعی.

نکات مهم: اولویت پیش دبستانی در مناطق محروم؛ تاکید بر آموزش قرآنی، تربیت بدنی و اجتماعی.

راهکار ۵/۲- برنامه ریزی و تمهید مقدمات برای پوشش کامل دوره آموزش عمومی و برخوردار از کیفیت مناسب در تمام مناطق کشور.

نکات مهم: پوشش کامل و با کیفیت آموزش عمومی.

راهکار ۵/۳- توانمندسازی دانش آموزان ساکن در مناطق محروم، روستاها، حاشیه شهرها، عشایر کوچ نشین و هم چنین مناطق دوزبانه با نیازهای ویژه، با تاکید بر ایجاد فرصت های آموزشی متنوع و با کیفیت.

نکات مهم: توجه ویژه به دانش آموزان مناطق محروم، عشایر و دوزبانه.

راهکار ۵/۴- اولویت بخشی به تامین و تخصیص منابع، تربیت نیروی انسانی کارآمد، تدوین برنامه برای رشد، توانمندسازی و مهارت آموزی، ادامه تحصیل و حمایت مادی و معنوی دانش آموزان مناطق محروم و مرزی.

نکات مهم: اولویت منابع و نیروی انسانی برای مناطق محروم و مرزی.

راهکار ۵/۵- اختصاص حداقل ۱۰ درصد و حداکثر ۲۰ درصد از برنامه های آموزشی به معرفی حرفه ها، هنرها، جغرافیا، آیین و رسوم و نیازها و شرایط اقلیمی و جغرافیایی استان ها به ویژه مناطق روستایی و عشایر با رعایت استانداردهای ارتقای کیفیت و تقویت هویت اسلامی - ایرانی دانش آموزان در چارچوب ایجاد کارآمدی و تقویت هویت ملی.

نکات مهم: سهم ۱۰ تا ۲۰ درصدی محتوای بومی در برنامه ها.

راهکار ۵/۶- طراحی و تدوین برنامه آموزشی متناسب با نیازها و نقش های دختران و پسران.

نکات مهم: توجه به تفاوت های جنسیتی در برنامه ریزی.

راهکار ۵/۷- طراحی و تدوین برنامه تعلیم و تربیت انعطاف پذیر، متناسب با ویژگی های شخصیتی و محیطی استعداد های گوناگون دانش آموزان به منظور شکوفایی استعدادهای خاص و افزایش کارآمدی و مفید بودن آنها.

نکات مهم: برنامه های انعطاف پذیر برای شکوفایی استعدادهای خاص.

راهکار ۵/۸- ساماندهی و بکارگیری بهینه و اثربخش منابع انسانی و توزیع عادلانه آن در سراسر کشور.

نکات مهم: توزیع عادلانه منابع انسانی.

۶- تنوع بخشی به محیط های یادگیری...

راهکار ۶/۱- ایجاد، توسعه و غنی سازی واحد اطلاعات و منابع آموزش و پرورش در سطح مدرسه (از قبیل کتابخانه، آزمایشگاه و کارگاه، شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات).

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: تجهیز مدارس به کتابخانه، آزمایشگاه، کارگاه و شبکه ملی اطلاعات.

راهکار ۶/۲- تقویت و توسعه تعاملات نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با جامعه و سایر دستگاه‌ها و نهادها از طریق گسترش ساختار تلفیقی و مسئله محور در ضمن طراحی و اجرای برنامه‌های درسی.

نکات مهم: ساختار تلفیقی و مسئله محور در برنامه‌های درسی.

راهکار ۶/۳- ایجاد موزه و نمایشگاه علم و فناوری در هر یک از شهرستان‌ها تا پایان برنامه ششم توسعه کشور، به منظور فراهم آوردن زمینه مشاهده و تجربه فزون‌تر دانش‌آموزان و عینی‌تر کردن محتوای آموزشی کتب درسی.

نکات مهم: ایجاد موزه علم و فناوری در شهرستان‌ها.

راهکار ۶/۴- ساماندهی و مدیریت بر فعالیت‌های موسسات و آموزشگاه‌های آزاد وابسته به وزارت آموزش و پرورش، بازنگری و بازتولید محتوای برنامه‌های آموزشی آنها همسو با اهداف و برنامه‌های تحولی آموزش و پرورش و نظارت و ارزیابی مستمر بر عملکرد آنها و هماهنگی و همکاری با دستگاه‌های ذیربط برای ایجاد همسویی سایر آموزشگاه‌های آزاد با اهداف برنامه‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: نظارت و همسوسازی آموزشگاه‌های آزاد.

راهکار ۶/۵- تنظیم و اجرای برنامه جامع کارآفرینی و مهارت آموزی برای تمام دوره‌های تحصیلی به ویژه دانش‌آموزان دوره متوسطه تا پایان برنامه پنجم توسعه در برنامه درسی و آموزشی.

نکات مهم: برنامه جامع کارآفرینی و مهارت‌آموزی (تاکید بر متوسطه).

راهکار ۶/۶- ایجاد شبکه‌ای از محیط‌های یادگیری مانند پژوهشسراها، اردوگاه‌ها، خانه‌های فرهنگ، کتابخانه‌های عمومی، نمایشگاه‌ها و موزه‌های تخصصی علوم و فناوری، مراکز کارآفرینی، ورزشگاه‌ها و سایر مراکز مشابه و برقراری تعامل اثربخش مدارس با این محیط‌ها، با رعایت اصل غنی‌سازی محیط مدرسه با همکاری سایر دستگاه‌ها.

نکات مهم: شبکه محیط‌های یادگیری (پژوهشسرا، اردوگاه و...).

۷- افزایش نقش مدرسه به عنوان یکی از کانون‌های پیشرفت محلی...

راهکار ۷/۱- فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای نقش‌آفرینی مدرسه به عنوان کانون کسب تجربیات تربیتی محله و جلوه‌ای از جامعه اسلامی و حیات طیبه با تفویض اختیار و مسئولیت به آن و استانداردسازی تمام مولفه‌ها و عوامل درون مدرسه‌ای.

نکات مهم: مدرسه کانون تجربیات تربیتی محله؛ تفویض اختیار به مدرسه.

راهکار ۷/۲- نهادینه‌سازی و تقویت همکاری مدرسه با مراکز فرهنگی و علمی محله به ویژه مسجد و کانون‌های مذهبی و حوزه‌های علمیه و مشارکت فعال مدیران، معلمان و دانش‌آموزان در برنامه‌های مرتبط محله و نیز حضور نظام‌مند و اثربخش روحانیون توانمند و مبلغان مذهبی با تجربه در مدرسه.

نکات مهم: همکاری مدرسه با مسجد و مراکز فرهنگی محله؛ حضور روحانیون در مدرسه.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۷/۳- برقراری ارتباط سازمان یافته مراکز علمی - پژوهشی با نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در سطح ملی و منطقه‌ای و بهره‌مندی از پشتیبانی علمی و تخصصی حوزه‌های علمیه و موسسات آموزش عالی و مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای به ویژه دانشکده‌های علوم قرآنی، علوم تربیتی و روانشناسی در مدارس.

نکات مهم: ارتباط مدارس با مراکز علمی و پژوهشی.

۸- افزایش مشارکت نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی و مدرسه و معلمان و دانش‌آموزان در رشد و تعالی کشور...

راهکار ۸/۱- اصلاح، ارتقاء و تغییر نگرش به آموزش و پرورش به عنوان سازمان فراگیر و نیروی اثرگذار در خدمت اهداف رشد و تعالی کشور به ویژه اهداف فرهنگی و اجتماعی.

نکات مهم: تغییر نگرش به آموزش و پرورش به عنوان سازمان اثرگذار.

راهکار ۸/۲- ایجاد سازوکارهای لازم برای تقویت جایگاه و منزلت فرهنگی و اجتماعی معلمان.

نکات مهم: تقویت منزلت معلمان.

راهکار ۸/۳- بسترسازی برای حضور فعال دانش‌آموزان در تشکلهای رسمی و قانونی مرتبط با اتکا به ظرفیتهای درون و برون آموزش و پرورش از قبیل بسیج دانش‌آموزی، کانون‌های علمی و فرهنگی و انجمن اسلامی دانش‌آموزان.

نکات مهم: حضور دانش‌آموزان در تشکلهای (بسیج، انجمن اسلامی).

راهکار ۸/۴- فراهم آوردن سازوکارهای قانونی برای حضور فعال و موثر مسئولین نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در نهادهای سیاست‌گذار و تصمیم‌ساز فرادستی به عنوان یکی از ارکان تعالی و پیشرفت همه جانبه و پایدار کشور.

نکات مهم: حضور مسئولین آموزش و پرورش در نهادهای سیاست‌گذار.

راهکار ۸/۵- تبیین دستاوردهای علمی و فنی و تمدن اسلامی - ایرانی در برنامه‌های درسی و آموزشی و تقویت باور و روحیه مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان برای تحقق تمدن نوین اسلامی در راستای دستیابی به جامعه عدل مهدوی.

نکات مهم: تبیین دستاوردهای تمدن اسلامی-ایرانی.

راهکار ۸/۶- تقویت شایستگی‌های حرفه‌ای و اعتقادی مدیران و معلمان و فراهم آوردن ساز و کارهای اجرایی برای مشارکت فعال و موثر ایشان در برنامه‌های تربیتی و فعالیت‌های پرورشی مدارس.

نکات مهم: مشارکت معلمان و مدیران در برنامه‌های تربیتی.

راهکار ۸/۷- تاکید بر معلم محوری در رابطه معلم و دانش‌آموز در عرصه تعلیم و تربیت و جلوگیری از اجرای هر سیاست و برنامه نظری و عملی که این محوریت را مخدوش نماید.

نکات مهم: معلم محوری در رابطه معلم و دانش‌آموز.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۸/۸- مشارکت فعال آموزش و پرورش در مواجهه با نیازهای فوری و عمومی جامعه از قبیل شیوع بیماری‌های فراگیر، زلزله، رفع بیسوادی، حاکمیت قوانین و مقررات، حفظ و پاکیزگی محیط زیست، خدمت به محرومین، حرکت‌های خیرخواهانه مردمی و انقلابی از طریق برگزاری دوره‌ها، اردوهای آموزشی و توجیهی برای آماده‌سازی مربیان و دانش‌آموزان.

نکات مهم: مشارکت آموزش و پرورش در نیازهای فوری جامعه (بیماری، زلزله، بیسوادی).

راهکار ۸/۹- تعامل اثربخش با مراکز فرهنگی و اجتماعی و استفاده از ظرفیت رسانه‌ها - به ویژه رسانه ملی - برای تبیین جایگاه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در تولید سرمایه اجتماعی و فرهنگی و جلوگیری از کوچک‌انگاری نقش آن در سرنوشت آینده کشور از منظر معارف اسلامی.

نکات مهم: استفاده از رسانه ملی برای تبیین جایگاه آموزش و پرورش.

۹- جلب مشارکت ارکان سهیم و موثر و بخش عمومی و غیردولتی...

راهکار ۹/۱- ایجاد تسهیلات قانونی و سازوکارهای تشویقی و انگیزشی لازم اعم از مادی و معنوی، برای بسط فرهنگ نیکوکاری و تعاون، مشارکت پذیری و مشارکت جویی در جامعه و در بین دانش‌آموزان با الهام از آموزه‌های دینی با تاکید بر استفاده مناسب از ظرفیت کتاب‌های درسی، مجلات و رسانه‌های آموزشی و برگزاری اردوهای جهادی.

نکات مهم: بسط فرهنگ نیکوکاری و تعاون؛ اردوهای جهادی.

راهکار ۹/۲- ایجاد سازوکارهای مناسب برای حفظ و ارتقای مستمر سطح مشارکت واقفین و خیرین مدرسه‌ساز از قبیل نامگذاری مدارس به نام ایشان، مشارکت آنان در مدیریت مدارس خیرساز، مشارکت دولت در تامین هزینه‌های این مدارس.

نکات مهم: مشارکت خیرین مدرسه‌ساز.

راهکار ۹/۳- توسعه مشارکت بخش‌های دولتی و غیردولتی در انجام امور به تولید، چاپ و توزیع مواد و منابع آموزشی در چارچوب سیاست‌های آموزش و پرورش با تاکید بر سیاست تولید بسته‌های آموزشی و سیاست چند تالیفی در کتاب‌های درسی.

نکات مهم: سیاست تولید بسته‌های آموزشی و چندتالیفی کتب درسی.

راهکار ۹/۴- تقویت و گسترش مدارس غیردولتی با اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات موجود.

نکات مهم: تقویت مدارس غیردولتی.

۱۰- ارتقاء منزلت اجتماعی و جایگاه حرفه‌ای منابع انسانی با تاکید بر نقش الگویی و جایگاه معلم

راهکار ۱۰/۱- برنامه‌ریزی و به کارگیری امکانات و فرصت‌های اجتماعی برای اعتلای فرهنگ عمومی در تکریم و پاسداشت مقام معلم با تاکید بر استفاده از ظرفیت رسانه ملی.

نکات مهم: تکریم مقام معلم از طریق رسانه ملی.

راهکار ۱۰/۲- استقرار نظام سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای، تعیین ملاک‌های ارزیابی و ارتقای مرتبه (نظام رتبه‌بندی) علمی و تربیتی معلمان و تقویت انگیزه ارتقاء شغلی در آنان براساس نظام معیار اسلامی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: نظام رتبه‌بندی معلمان.

راهکار ۱۰/۳- اصلاح قوانین و مقررات موجود استخدامی، مالی و اداری متناسب با حرفه‌های تخصصی، با مشارکت دستگاه‌های ذیربط.

نکات مهم: اصلاح قوانین استخدامی فرهنگیان.

راهکار ۱۰/۴- طراحی و استقرار نظام خاص بازنشستگی فرهنگیان برای بهره‌مندی فزون‌تر از تجارب مفید آنان.

نکات مهم: نظام خاص بازنشستگی فرهنگیان.

۱۱- بازمهندسی سیاست‌ها و باز تنظیم اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم...

راهکار ۱۱/۱- استقرار نظام ملی تربیت معلم و راه‌اندازی دانشگاه ویژه فرهنگیان با رویکرد آموزش تخصصی و حرفه‌ای تربیت محور توسط وزارت آموزش و پرورش با همکاری دستگاه‌های ذیربط.

نکات مهم: دانشگاه فرهنگیان.

راهکار ۱۱/۲- طراحی و ارتقای نظام تربیت حرفه‌ای معلمان در آموزش و پرورش با تاکید بر حفظ تعامل مستمر دانشجو، معلمان با مدارس و نهادهای علمی و پژوهشی در طی این دوره و فراهم آوردن امکان کسب تجربیات واقعی از کلاس درس و محیط‌های آموزشی.

نکات مهم: تعامل دانشجو معلمان با مدارس.

راهکار ۱۱/۳- ایجاد سازوکارهای لازم برای جذب و نگهداشت استعدادهای برتر و برخوردار از صلاحیت‌های دینی، اخلاقی، انقلابی و شخصیتی به رشته‌های تربیت معلم با تاکید بر تقویت انگیزه‌های معنوی و مادی معلمان از قبیل برقراری حقوق و دستمزد در دوران تحصیل، ارتقای سطح آموزشی و تجهیزاتی مراکز ذیربط، ایجاد نظام بازآموزی مستمر علمی و تسهیل در ادامه تحصیل با توجه به رتبه‌بندی معلمان.

نکات مهم: جذب استعدادهای برتر به تربیت معلم؛ حقوق در دوران تحصیل.

راهکار ۱۱/۴- ایجاد نظام ارزیابی صلاحیت معلمان شامل شایستگی‌های اخلاقی، اعتقادی، انقلابی، حرفه‌ای و تخصصی و ارزشیابی متناسب با مبانی و اهداف سند تحول راهبردی.

نکات مهم: نظام ارزیابی صلاحیت معلمان.

راهکار ۱۱/۵- ایجاد انعطاف در برنامه‌های درسی تربیت معلم متناسب با تحولات علمی و نیازهای نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با تاکید بر رویکرد تلفیقی و به روزرسانی توانمندی‌های تربیتی و تخصصی معلمان.

نکات مهم: انعطاف در برنامه‌های تربیت معلم.

راهکار ۱۱/۶- استقرار سازوکارهای ارتقای توانمندی‌های معلمان برای مشارکت موثر آنان در برنامه‌ریزی درسی در سطح مدرسه، به ویژه سازوکارهایی که به تقویت هویت حرفه‌ای آنان می‌انجامد.

نکات مهم: مشارکت معلمان در برنامه‌ریزی درسی مدرسه.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۱۱/۷- توسعه زمینه پژوهشگری و افزایش توانمندی‌های حرفه‌ای به شکل فردی و گروهی میان معلمان و تبادل تجارب و دستاوردها در سطح محلی و ملی و ایجاد فرصت‌های بازآموزی مستمر علمی و تحقیقاتی و مطالعاتی و برگزاری جشنواره‌های الگوی تدریس برتر و اختصاص اعتبارات خاص برای فعالیت‌های پژوهشی معلمان.

نکات مهم: توسعه پژوهشگری معلمان؛ جشنواره الگوی تدریس برتر.

راهکار ۱۱/۸- برنامه‌ریزی برای کارآموزی و کارورزی دانشجو معلمان در کنار تربیت معلم و بررسی نظریات جدید تعلیم و تربیت.

نکات مهم: کارآموزی و کارورزی دانشجو معلمان.

راهکار ۱۱/۹- رصد کردن تحولات نظام آموزش و پرورش و تربیت معلم و تحولات علمی در حوزه علوم تربیتی در سطح منطقه، جهان اسلام و بین‌الملل و بومی‌سازی تجربیات و یافته‌های مفید آنها و بهره‌مندی آگاهانه از آنها در چارچوب نظام معیار اسلامی.

نکات مهم: رصد تحولات جهانی و بومی‌سازی.

راهکار ۱۱/۱۰- جلب مشارکت دانشگاه‌های برتر و حوزه‌های علمیه در امر تربیت تخصصی - حرفه‌ای و دینی معلمان، کارشناسان و مدیران با همکاری دانشگاه فرهنگیان.

نکات مهم: مشارکت دانشگاه‌ها و حوزه‌ها در تربیت معلم.

راهکار ۱۱/۱۱- مشارکت فعال در تعاملات بین‌المللی، با اولویت جهان اسلام و انعکاس نظریات و تجربیات موفق داخلی در محافل و مراکز علمی جهانی.

نکات مهم: تعاملات بین‌المللی با اولویت جهان اسلام.

راهکار ۱۱/۱۲- بهینه‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی برای افزایش کارایی و اثربخشی مدارس خارج از کشور با تاکید بر بازنگری جداول آموزشی و محتوای کتب درسی، به کارگیری نیروهای متعهد، توانمند و مجرب و متناسب‌سازی فضای فیزیکی این مدارس.

نکات مهم: توجه به مدارس خارج از کشور.

۱۲- برقراری الگوی جبران خدمات و تامین رفاه نیروی انسانی...

راهکار ۱۲/۱- بهینه‌سازی نظام پرداخت‌ها، مبتنی بر شایستگی‌ها و براساس رویکرد رقابتی.

نکات مهم: نظام پرداخت مبتنی بر شایستگی.

راهکار ۱۲/۲- فراهم آوردن تسهیلات و امتیازات متناسب برای جذب و نگهداشت نیروهای کارآمد در دوره ابتدایی و تقویت نگاه تخصصی زیربنایی به این دوره تحصیلی.

نکات مهم: توجه ویژه به معلمان ابتدایی.

راهکار ۱۲/۳- ایجاد سازوکارهای قانونی برای افزایش انگیزه معلمان و مربیان با ساماندهی مناسب خدمات و امکانات رفاهی و رفع مشکلات مادی و معیشتی آنان.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: ساماندهی خدمات رفاهی فرهنگیان.

۱۳- افزایش نقش شوراهای آموزش و پرورش استان، مناطق و مدارس...

راهکار ۱۳/۱- اصلاح قوانین و مقررات موجود در راستای تقویت نقش شوراهای آموزش و پرورش استان‌ها و مناطق و مدارس متناسب با مقتضیات تربیتی.

نکات مهم: تقویت نقش شوراهای آموزش و پرورش.

راهکار ۱۳/۲- افزایش کارآمدی شوراهای درون مدرسه (مانند شورای معلمان و شورای دانش‌آموزان) با تفویض برخی از اختیارات اداره و مدرسه به آنان فراهم آوردن زمینه مشارکت بیشتر ایشان در فرآیند تعلیم و تربیت مدرسه.

نکات مهم: افزایش کارآمدی شوراهای درون مدرسه (معلمان، دانش‌آموزان).

۱۴- ایجاد و متناسب‌سازی فضاهای تربیتی...

راهکار ۱۴/۱- طراحی و ساخت فضاهای تربیتی متناسب با برنامه درسی، استانداردهای تربیتی، تحولات جمعیتی، اصول شهرسازی و معماری و شرایط اقلیمی با تاکید بر استفاده از فناوری‌های نوین ساخت و تجهیزات آموزشی و رعایت الگوی معماری اسلامی - ایرانی و توجه ویژه به نقش محوری نمازخانه در طراحی و معماری اسلامی.

نکات مهم: معماری اسلامی-ایرانی فضاها؛ نقش محوری نمازخانه.

راهکار ۱۴/۲- متناسب‌سازی فضاهای فیزیکی، آموزشی و تربیتی با نیازهای ویژه و تفاوت‌های جنسیتی دانش‌آموزان با تاکید بر فراهم آوردن الزامات نهادینه سازی فرهنگ ایمانی و عفاف و پوشش و رعایت احکام محرمیت در محیط.

نکات مهم: توجه به نیازهای ویژه و جنسیتی در فضا؛ رعایت احکام محرمیت.

راهکار ۱۴/۳- اهتمام به طراحی، ساخت و تجهیز مناسب نمازخانه، کتابخانه، آزمایشگاه، فضای سبز و فضای ورزشی در تمام مدارس به عنوان محیط تعلیم و تربیت.

نکات مهم: تجهیز مدارس به نمازخانه، کتابخانه، آزمایشگاه و فضای ورزشی.

۱۵- اصلاح محتوا، ارتقای جایگاه، افزایش کیفیت و کارآمدی علوم انسانی...

راهکار ۱۵/۱- تدوین منابع علوم انسانی مبتنی بر جهان بینی اسلامی و با هدف توانمندسازی، تعالی و مدیریت فرد و جامعه.

نکات مهم: تدوین منابع علوم انسانی مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی.

راهکار ۱۵/۲- تدوین برنامه به منظور فرهنگ‌سازی در جهت تبیین و تقویت منزلت علوم انسانی و پرهیز از غلبه رویکرد تجربی و فنی در دوره‌های آموزش رسمی عمومی.

نکات مهم: تقویت منزلت علوم انسانی؛ پرهیز از غلبه رویکرد تجربی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۱۵/۳- شناسایی استعدادها و هدایت آنها به ادامه تحصیل در رشته‌های علوم انسانی و زمینه‌سازی برای تقویت و تعمیق فعالیت‌های علمی پژوهشی آنها در دوره‌های آموزش عالی.

نکات مهم: هدایت استعدادها به علوم انسانی.

راهکار ۱۵/۴- جذب و تربیت معلمان مستعد، آگاه و متعهد برای تدریس در درس‌های علوم انسانی، دانش‌افزایی مستمر معلمان در حین خدمت و ارتقاء شان و منزلت فرهنگی و اجتماعی آنها.

نکات مهم: جذب معلمان متخصص علوم انسانی.

راهکار ۱۵/۵- اصلاح و باز تدوین متون و مواد آموزشی دروس علوم انسانی در سطوح مختلف براساس آموزه‌ها و معارف دینی و با مشارکت حوزه‌های علمیه.

نکات مهم: اصلاح متون علوم انسانی با مشارکت حوزه‌ها.

راهکار ۱۵/۶- گسترش و تقویت مدارس و مجموعه‌های آموزشی تربیتی خاص علوم انسانی در سراسر کشور.

نکات مهم: مدارس خاص علوم انسانی.

۱۶- تنوع‌بخشی در ارائه خدمات آموزشی و فرصت‌های تربیتی...

راهکار ۱۶/۱- ایجاد تنوع در فرصت‌های تربیتی در مراکز آموزشی و تربیتی برای پاسخ‌گویی به نیازهای دانش‌آموزان.

نکات مهم: تنوع در فرصت‌های تربیتی.

راهکار ۱۶/۲- رعایت اقتضائات هویت جنسیتی (پسران و دختران) و ویژگی‌های دوران بلوغ دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی و روش‌ها و برنامه‌های تربیتی ضمن توجه به هویت مشترک آنان.

نکات مهم: توجه به هویت جنسیتی و دوران بلوغ.

راهکار ۱۶/۳- توجه کافی به شرایط روحی دانش‌آموزان در سنین بلوغ و ارائه مشاوره و آموزش‌های دینی و اخلاقی متناسب با آنها.

نکات مهم: مشاوره در دوران بلوغ.

۱۷- ارتقای کیفیت فرایند تعلیم و تربیت با تکیه بر استفاده هوشمندانه از فناوری‌های نوین

راهکار ۱۷/۱- توسعه ضریب نفوذ شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات (اینترنت) در مدارس با اولویت پر کردن شکاف دیجیتالی بین مناطق آموزشی و ایجاد ساز و کار مناسب برای بهره‌برداری بهینه و هوشمندانه توسط مربیان و دانش‌آموزان در چارچوب نظام معیار اسلامی.

نکات مهم: توسعه شبکه ملی اطلاعات در مدارس؛ رفع شکاف دیجیتالی.

راهکار ۱۷/۲- تولید و به کارگیری محتوای الکترونیکی متناسب با نیاز دانش‌آموزان و مدارس با مشارکت بخش دولتی و غیردولتی و الکترونیکی کردن محتوای کتاب‌های درسی براساس برنامه درسی ملی (با تاکید بر استفاده از ظرفیت چند رسانه‌ای) تا پایان برنامه پنجم توسعه کشور.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: تولید محتوای الکترونیکی؛ الکترونیکی کردن کتب درسی.

راهکار ۱۷/۳- اصلاح و به روزآوری روش‌های تعلیم و تربیت با تاکید بر روش‌های فعال، گروهی، خلاق با توجه به نقش الگویی معلمان.

نکات مهم: تاکید بر روش‌های فعال، گروهی و خلاق.

راهکار ۱۷/۴- گسترش بهره‌برداری از ظرفیت آموزش‌های غیرحضوری و مجازی در برنامه‌های آموزشی و تربیتی ویژه معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌های ایرانی در خارج از کشور براساس نظام معیار اسلامی و با رعایت اصول تربیتی از طریق شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات.

نکات مهم: آموزش غیرحضوری و مجازی (به ویژه برای خارج از کشور).

۱۸- تغییر و نوآوری در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با رویکرد تعالی‌بخش، پویا و بالنده

راهکار ۱۸/۱- مناسب‌سازی فرهنگ سازمانی براساس معیارهای اخلاق اسلامی با تاکید بر تقویت روحیه اخوت و تعاون، خلاقیت و آموزش مستمر.

نکات مهم: فرهنگ سازمانی مبتنی بر اخلاق اسلامی.

راهکار ۱۸/۲- تامین تسهیلات و امکانات و ایجاد سازوکارهای کارا و اثربخش در آموزش‌های ضمن خدمت معلمان و تقویت انگیزه و مهارت حرفه‌ای برای یادگیری مداوم.

نکات مهم: آموزش ضمن خدمت معلمان.

راهکار ۱۸/۳- ایجاد شبکه پژوهشی فعال و فراگیر در درون ساختار نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با استفاده از فناوری‌های نوین و در قالب شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات.

نکات مهم: شبکه پژوهشی در آموزش و پرورش.

راهکار ۱۸/۴- استفاده بهینه از دانش و تجربه نخبگان و پیشکوسان آموزش و پرورش.

نکات مهم: استفاده از تجربه پیشکوسان.

راهکار ۱۸/۵- استقرار نظام خلاقیت و نوآوری در آموزش و پرورش در راستای تربیت جامعه و بالندگی معنوی و اخلاقی و حمایت مادی و معنوی ز مدیران، مربیان و دانش‌آموزان خلاق و نوآور و کارآفرین.

نکات مهم: نظام خلاقیت و نوآوری.

۱۹- استقرار نظام ارزشیابی و تضمین کیفیت در تعلیم و تربیت رسمی عمومی

راهکار ۱۹/۱- ایجاد سازوکارهای قانونی و ساختار مناسب برای سنجش و ارزشیابی عملکرد نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: ساختار سنجش و ارزشیابی نظام.

راهکار ۱۹/۲- طراحی و اجرای نظام ارزشیابی نتیجه محور براساس استانداردهای ملی برای گذر از دوره‌های تحصیلی و رویکرد ارزشیابی فرآیند محور در ارتقای پایه‌های تحصیلی دوره ابتدایی و رویکرد تلفیقی (فرآیند محور و نتیجه محور) در سایر پایه‌های تحصیلی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: ارزشیابی نتیجه محور و فرآیندمحور؛ تلفیقی.

راهکار ۱۹/۳- ایجاد نظام رتبه بندی مدارس و موسسات آموزش و پرورش به منظور شفاف سازی عملکرد و ارتقاء کیفیت و تقویت انگیزه های رقابت منطقی و علمی بین آنان.

نکات مهم: نظام رتبه بندی مدارس.

راهکار ۱۹/۴- ارتقاء جایگاه ایران در ارزیابی های کیفیت جهانی در چارچوب معیارهای اسلامی و معرفی الگوی تعلیم و تربیت اسلامی به جهان.

نکات مهم: ارتقای جایگاه ایران در ارزیابی های جهانی.

۲۰- تامین، تخصیص و تنوع بخشی به منابع مالی، مدیریت مصارف...

راهکار ۲۰/۱- مدیریت بهینه منابع و مصارف و شفاف سازی عملکرد مالی نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: شفاف سازی مالی.

راهکار ۲۰/۲- شفاف سازی و برنامه ریزی برای افزایش سهم اعتبارات آموزش و پرورش از تولید ناخالص داخلی به میزان مناسب.

نکات مهم: افزایش سهم بودجه آموزش و پرورش از GDP.

راهکار ۲۰/۳- اولویت بخشی به آموزش ابتدایی در تامین و تخصیص منابع.

نکات مهم: اولویت آموزش ابتدایی در بودجه.

راهکار ۲۰/۴- افزایش سهم هزینه های غیرپرسنلی در بودجه جاری آموزش و پرورش به میزان مناسب به منظور ارتقاء آموزش و تربیت.

نکات مهم: افزایش سهم هزینه های غیرپرسنلی.

راهکار ۲۰/۵- طراحی سازوکارهای تنوع بخشی به منابع مالی دولتی و غیردولتی از قبیل موقوفات و امور خیریه.

نکات مهم: تنوع بخشی منابع مالی (موقوفات، خیریه).

راهکار ۲۰/۶- بهینه سازی بهره برداری از منابع مادی و فیزیکی و تبدیل به احسن کردن آنها و طراحی استانداردهای مصرف و تعبیه ساز و کارهای پیشگیری از اسراف و تبذیر.

نکات مهم: استانداردهای مصرف؛ پیشگیری از اسراف.

راهکار ۲۰/۷- تقویت مشارکت عمومی در آموزش و پرورش با حفظ کارکردهای سیاست گذاری و نظارتی نظام از طریق تسهیل تاسیس مدارس غیردولتی و حمایت از فعالیتهای آموزشی آنان.

نکات مهم: حمایت از مدارس غیردولتی.

۲۱- بازنگری و بازمهندسی ساختارها و رویه ها و روش ها

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

راهکار ۲۱/۱- اصلاح و بازنگری ساختار دوره‌های آموزشی براساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی.

نکات مهم: اصلاح ساختار دوره‌های آموزشی.

راهکار ۲۱/۲- استقرار نظام مکان‌یابی مدارس براساس سامانه آمایش سرزمین و تحولات جمعیتی (ناظر به ۵۰ سال آینده).

نکات مهم: نظام مکان‌یابی مدارس؛ آمایش سرزمین.

راهکار ۲۱/۳- طراحی و استقرار جامع هدایت تحصیلی و استعدادیابی به منظور هدایت دانش‌آموزان به سوی رشته‌ها و حرف و مهارت‌های مورد نیاز حال و آینده کشور متناسب با استعدادها، علاقه‌مندی و توانایی‌های آنان.

نکات مهم: نظام جامع هدایت تحصیلی.

راهکار ۲۱/۴- استقرار نظام راهنمایی و مشاوره تربیتی مبتنی بر مبانی اسلامی و افزایش نقش معلمان در این زمینه و به کارگیری مشاوران متخصص برای ایفای وظایف تخصصی در تمام پایه‌های تحصیلی.

نکات مهم: نظام راهنمایی و مشاوره؛ افزایش نقش معلمان در مشاوره.

راهکار ۲۱/۵- ساماندهی ساعات کار مربیان برای حضور تمام وقت در مدارس شامل ساعات تدریس و ساعات اختصاص یافته به سایر فعالیت‌های تربیتی مرتبط در مدرسه با توجه به ضرورت جبران خدمت مناسب ایشان.

نکات مهم: حضور تمام وقت مربیان در مدارس.

راهکار ۲۱/۶- تحول در ساختار و مدیریت زمان آموزش در مدارس و تعیین و متناسب‌سازی ساعات و روزهای آموزشی در طول هفته.

نکات مهم: مدیریت زمان آموزش.

راهکار ۲۱/۷- اولویت‌بخشی به رویکرد مدیریت مجتمع‌های آموزشی و تربیتی به منظور اعمال مدیریت یکپارچه تربیتی در طول مدت تحصیل دانش‌آموزان و ایجاد فرصت بیشتر برای ارتقای فعالیت‌های آموزشی و تربیتی.

نکات مهم: مدیریت مجتمع‌های آموزشی.

راهکار ۲۱/۸- استقرار و استفاده از نظام «دوری» در سازماندهی، معلمان در سه پایه اول ابتدایی.

نکات مهم: نظام دوری (سه پایه اول ابتدایی).

راهکار ۲۱/۹- حاکمیت برنامه محوری به جای کتاب محوری و تولید بسته آموزشی در برنامه‌های درسی با رعایت اصل معلم محوری.

نکات مهم: برنامه‌محوری به جای کتاب‌محوری؛ تولید بسته آموزشی.

راهکار ۲۱/۱۰- باز طراحی و ساماندهی تقویم سال تحصیلی با رعایت انعطاف و توجه به شرایط اقلیمی و با تاکید بر بهینه‌سازی تعطیلات.

نکات مهم: بازطراحی تقویم سال تحصیلی.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

۲۲- ارتقاء و بهبود مستمر کیفیت نظام کارشناسی، مدیریت راهبردی آموزشی و تربیتی...

راهکار ۲۲/۱- نهادینه کردن برنامه محوری در سطوح مختلف مدیریت نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: برنامه محوری در مدیریت.

راهکار ۲۲/۲- ایجاد سازوکارهای لازم برای تربیت و نگهداشت مدیران و راهبران آموزشی و تربیتی و تلاش برای افزایش ثبات مدیریت در مجموعه نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی.

نکات مهم: تربیت و نگهداشت مدیران؛ ثبات مدیریت.

راهکار ۲۲/۳- طراحی و اجرای الگوی بالندگی شغلی - حرفه‌ای برای منابع انسانی.

نکات مهم: الگوی بالندگی شغلی.

راهکار ۲۲/۴- ایجاد مطالعات راهبردی آینده‌نگر در آموزش و پرورش و تدوین برنامه‌های آینده پژوهانه و اجرای آن با هماهنگی دستگاه‌های ذیربط در آموزش و پرورش.

نکات مهم: مطالعات آینده‌پژوهی.

راهکار ۲۲/۵- اصلاح ساختار اجرایی و کاهش تعداد واحدهای اداری، متناسب با مدیریت کارآمد و اثربخش.

نکات مهم: کاهش واحدهای اداری.

راهکار ۲۲/۶- گزینش مدیران در سطوح مختلف براساس شایسته‌سالاری و پیشگامی آنان در ارزش‌های الهی و انسانی و معیارهای علمی، کارآمدی و باور به اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی.

نکات مهم: گزینش شایسته‌سالار مدیران.

۲۳- توسعه ظرفیت پژوهش و نوآوری، نظریه‌پردازی و مستندسازی تجربیات تربیتی بومی

راهکار ۲۳/۱- استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود برای گسترش فرهنگ تفکر و پژوهش در بین مدیران، مربیان و تامین پژوهشگر مورد نیاز تعلیم و تربیت رسمی عمومی و حمایت از پژوهشگران فعال و مجرب.

نکات مهم: گسترش فرهنگ پژوهش.

راهکار ۲۳/۲- تدوین نظام جامع حمایت از پژوهشگران حوزه آموزش و پرورش و هدایت موضوعات و اهداف پژوهشی در راستای تحقق اهداف تعلیم و تربیت رسمی.

نکات مهم: نظام حمایت از پژوهشگران.

راهکار ۲۳/۳- حمایت مادی و معنوی از طرح‌های موفق و نوآوری‌های تربیتی بومی، مستندسازی و انتشار یافته‌های پژوهشی در داخل و خارج از کشور و ایجاد بانک اطلاعاتی فعال و کارآمد.

نکات مهم به صورت خط به خط درس "سند تحول بنیادین آموزش و پرورش"

نکات مهم: حمایت از نوآوری‌های بومی؛ بانک اطلاعاتی.

راهکار ۲۳/۴- حمایت مادی و معنوی از کرسی‌های نظریه‌پردازی در علوم تربیتی و روش‌های تعلیم و تربیت و فراهم آوردن زمینه کاربست یافته‌های جدید و نوآوری در مدارس و نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی با همکاری حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها و مراکز علمی و پژوهشی.

نکات مهم: کرسی‌های نظریه‌پردازی؛ همکاری با حوزه‌ها و دانشگاه‌ها.

فصل هشتم: چارچوب نهادی و نظام اجرایی

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت در ۲ سطح:

سطح کلان: سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری کلان، ارزیابی و نظارت راهبردی بر عهده شورای عالی انقلاب فرهنگی.

سطح برنامه‌ریزی و اجرا:

شورای عالی آموزش و پرورش: تصویب و ابلاغ سیاست‌های اجرایی، طراحی سازوکار، به‌روزرسانی سند، نظارت بر حسن اجرا، ارائه گزارش سالانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی.

وزارت آموزش و پرورش: نهادینه‌سازی و اجرای سند، طراحی و تدوین برنامه‌های اجرایی (ظرف یک سال پس از تصویب سند، برنامه‌ها به تصویب شورای عالی آموزش و پرورش برسد)، تامین نیرو و منابع، اصلاح قوانین، جلب مشارکت سایر دستگاه‌ها.

سایر دستگاه‌ها (به ویژه رسانه ملی): همکاری لازم با نظام تعلیم و تربیت. (گزارش توسط وزیر به شورای عالی انقلاب فرهنگی).

نحوه ترمیم و بروزرسانی سند: بازه‌های زمانی ۵ ساله، مطابق با بنیان‌های نظری، پس از تصویب شورای عالی آموزش و پرورش، به تصویب نهایی شورای عالی انقلاب فرهنگی.

«سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش»

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر انقلاب اسلامی در اجرای بند یک اصل ۱۰ قانون اساسی سیاست‌های کلی «ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور» را که پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین شده است، ابلاغ کردند. متن سیاست‌های کلی «ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور» که به رؤسای قوای سه‌گانه و رئیس مجمع تشخیص مصلحت نظام ابلاغ شده، به شرح زیر است:

سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور

- ۱- تحول در نظام آموزش و پرورش مبتنی بر فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی در جهت رسیدن به حیات طیبیه (زندگی فردی و اجتماعی مطلوب اسلامی) و رشد و شکوفایی استعدادهای فطری و ارتقاء کیفی در حوزه‌های بینش، دانش، مهارت، تربیت و سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان با تأکید بر ریشه‌کن کردن بی‌سوادی و تربیت انسان‌های مؤمن، پرهیزکار، متخلّق به اخلاق اسلامی، بلندهمت، امیدوار، خیرخواه، بانشاط، حقیقت‌جو، آزادمنش، مسئولیت‌پذیر، قانون‌گرا، عدالت‌خواه، خردورز، خلاق، وطن‌دوست، ظلم‌ستیز، جمع‌گرا، خودباور و ایثارگر
- ۲- ارتقاء جایگاه آموزش و پرورش به مثابه مهم‌ترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولّد سرمایه‌ی اجتماعی و عهده‌دار اجرای سیاست‌های مصوب و هدایت و نظارت بر آن (از مهد کودک و پیش‌دبستانی تا دانشگاه) به عنوان امر حاکمیتی با توسعه‌ی همکاری دستگاه‌ها
- ۳- بهسازی و اعلای منابع آموزش و پرورش به عنوان محور تحول در نظام تعلیم و تربیت کشور و بهبود مدیریت منابع انسانی با تأکید بر:
 - ۳-۱- ارتقاء کیفیت نظام تربیت معلم و افزایش مستمر شایستگی‌ها و توانمندی‌های علمی، حرفه‌ای و تربیتی فرهنگیان و روزآمد ساختن برنامه‌های درسی مراکز و دانشگاه‌های تربیت معلم و شیوه‌های یاددهی و یادگیری برای پرورش معلمان بالنگیزه، کارآمد، متدین، خلاق و اثربخش
 - ۳-۲- بازنگری در شیوه‌های جذب، تربیت، نگهداشت و به‌کارگیری بهینه‌ی نیروی انسانی مورد نیاز آموزش و پرورش و بسترسازی برای جذب معلمان کارآمد و دارای شایستگی‌های لازم آموزشی، تربیتی و اخلاقی بعد از گذراندن دوره‌ی مهارتی
 - ۳-۳- اعتدالی منزلت اجتماعی معلمان و افزایش انگیزه‌ی آنان برای خدمت مطلوب با اقدامات فرهنگی و تبلیغی و خدمات و امکانات رفاهی و رفع مشکلات مادی و معیشتی فرهنگیان
 - ۳-۴- توسعه‌ی مهارت حرفه‌ای و توانمندی‌های علمی و تربیتی معلمان با ارتقاء کیفی آموزش‌های ضمن خدمت و برنامه‌ریزی برای روزآمد کردن اطلاعات تخصصی و تحصیلات تکمیلی معلمان متناسب با نیاز آموزش و پرورش
 - ۳-۵- استقرار نظام ارزیابی و سنجش صلاحیت‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای معلمان مبتنی بر شاخص‌های آموزشی، پژوهشی، فرهنگی و تربیتی برای ارتقاء
 - ۳-۶- توسعه‌ی مشارکت معلمان در فرآیند بهسازی برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، تربیتی و فرهنگی
 - ۳-۷- استقرار نظام پرداخت‌ها بر اساس تخصص، شایستگی‌ها و عملکرد رقابتی مبتنی بر نظام رتبه‌بندی حرفه‌ای معلمان
- ۴- ایجاد تحول در نظام برنامه‌ریزی آموزشی و درسی با توجه به:
 - ۴-۱- روزآمد ساختن محتوای تعلیم و تربیت و تدوین برنامه‌ی درس ملی مبتنی بر فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی و متناسب با نیازهای کشور و انطباق محتوای با پیشرفت‌های علمی و فناوری و اهتمام به تقویت فرهنگ و هویت ایرانی - اسلامی
 - ۴-۲- توسعه‌ی فرهنگ تفکر، تحقیق، خلاقیت و نوآوری و بهره‌گیری از روش‌های یاددهی و یادگیری متنوع و مطلوب و ایجاد تفکر منطقی و منسجم برای تحلیل و بررسی موضوعی
 - ۴-۳- تبیین اندیشه‌ی دینی-سیاسی امام خمینی رضوان‌الله‌علیه، مبانی جمهوری اسلامی و ولایت فقیه و اصول ثابت قانون اساسی در مقاطع مختلف تحصیلی
 - ۴-۴- توسعه‌ی فرهنگ و معارف اسلامی و یادگیری قرآن (روخوانی، روانخوانی و مفاهیم) و تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن و سیره‌ی پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله و اهل بیت) علیهم‌السلام و گسترش فرهنگ اقامه‌ی نماز
 - ۴-۵- تحول بنیادین شیوه‌های ارزشیابی دانش‌آموزان برای شناسایی نقاط قوت و ضعف و پرورش استعدادها و خلاقیت دانش‌آموزان

۴-۶ - رعایت رویکرد فرهنگی و تربیتی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و درسی

۴-۷ - تقویت آداب و مهارت‌های زندگی و توانایی حل مسائل و عمل به آموخته‌ها برای بهبود زندگی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان

۴-۸ - تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

۵ - اهتمام به تربیت و پرورش مبتنی بر فلسفه‌ی تعلیم و تربیت اسلامی؛ به‌ویژه در:

۵-۱ - ارتقاء معرفت و بصیرت دینی برای رشد و تعالی معنوی و اخلاقی معلمان و دانش‌آموزان و تلاش برای ارتقاء معنوی خانواده‌ها

۵-۲ - ارتقاء سلامت جسمی و روحی معلمان و دانش‌آموزان و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی

۵-۳ - ارتقاء تربیت عقلانی و رشد بینش دینی، سیاسی و اجتماعی دانش‌آموزان و اهتمام به جامعه‌پذیری برای تحکیم وحدت و همبستگی ملی، وطن‌دوستی و مقابله‌ی هوشمندانه با **تهاجم فرهنگی** و پاسداشت استقلال، آزادی، مردم‌سالاری دینی و منافع ملی

۵-۴ - رشد و شکوفایی ذوق و استعداد‌های فرهنگی و هنری و تقویت روحیه‌ی نشاط و شادابی در دانش‌آموزان

۵-۵ - توسعه‌ی تربیت بدنی و ورزش در مدارس

۵-۶ - تربیت و تأمین نیروی انسانی توانمند و واجد شرایط برای تحقق اهداف و برنامه‌های تربیتی و پرورشی

۶ - تحول در ساختار مالی، اداری و نظام مدیریتی با تأکید بر:

۶-۱ - بازمهندسی ساختار اداری در کلیه‌ی سطوح با رویکرد چابک‌سازی، پویاسازی همراه با ظرفیت‌سازی، فرهنگ‌سازی و بسترسازی برای تقویت مشارکت‌های مردمی و غیردولتی، منطبق بر قانون اساسی و **سیاست‌های کلی نظام اداری** و آموزش و پرورش؛ به‌ویژه ایجاد زمینه‌ی مشارکت معلمان، خانواده‌ها، حوزه‌های علمیه، دانشگاه‌ها، مراکز علمی و پژوهشی و سایر نهادهای عمومی و دستگاه‌های اجرایی در فرآیند تعلیم و تربیت

۶-۲ - رعایت اولویت در بودجه‌ی مورد نیاز آموزش و پرورش در لوائح بودجه‌ی سنواتی به منظور تحقق اهداف و مأموریت‌های مندرج در سیاست‌های کلی

۶-۳ - بهبود مدیریت منابع و مصارف با هدف ارتقاء کیفیت و بهره‌وری نظام آموزش و پرورش

۷ - بهینه‌سازی فضا، زیرساخت‌های کالبدی و تجهیزات مدارس در مسیر تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت اسلامی با تأکید بر:

۷-۱ - ضابطه‌مندسازی، بهسازی، زیباسازی، مقاوم‌سازی و مصون‌سازی مدارس با رعایت اصول معماری اسلامی ایرانی مکان‌یابی و توزیع فضا به تناسب نیازها، طراحی و ساخت مجتمع‌های آموزشی و تربیتی و توسعه‌ی مشارکت مردم و نهادهای مدیریت شهری در احداث و نگهداری مدارس

۷-۲ - احداث واحدهای آموزشی و پرورشی جدید متناسب با افزایش جمعیت و الزام سازندگان شهرک‌ها به احداث واحدهای مورد نیاز آموزش و پرورش

۷-۳ - ارائه‌ی الگو و ضابطه‌ی لازم‌الرعايه از طرف وزارت آموزش و پرورش برای ساخت مدارس

۷-۴ - تجهیز مدارس به فناوری اطلاعاتی و ارتباطی و فراهم‌آوردن زمینه‌ی استفاده‌ی بهینه از آموزش‌های مرتبط با فناوری‌های نو در مدارس

۸ - ارتقاء نقش و اختیارات مدرسه در تحقق اهداف و مأموریت‌های مندرج در بند یک سیاست‌های کلی و تقویت مناسبات صحیح و سازنده‌ی آموزش و پرورش با خانواده‌ها، رسانه‌ها و جامعه

۹ - تقویت آموزش و پرورش مناطق مرزی با تأکید بر توانمندسازی معلمان و دانش‌آموزان این مناطق

۱۰ - تأمین ثبات مدیریت در آموزش و پرورش با رویکرد ارزشی و انقلابی و دورنگهداشتن محیط آموزش و پرورش از دسته‌بندی‌های سیاسی

۱۱ - هماهنگی و انسجام بین اهداف، سیاست‌ها، برنامه‌ها و محتوای تعلیم و تربیت در آموزش و پرورش، آموزش عالی و سایر دستگاه‌های مرتبط

۱۲ - ارتقاء جایگاه آموزش و پرورش از نظر شاخص‌های کمی و کیفی در سطح منطقه و جهان به منظور تحقق اهداف **سند چشم‌انداز بیست ساله** جمهوری اسلامی ایران

۱۳ - استقرار نظام جامع رصد، نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت در نظام آموزش و پرورش

فصل اول: کلیات

مقدمه

بررسی‌های انجام شده در دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش در سال ۷۶، نشان داد که فقدان یک آیین‌نامه جامع برای اداره مطلوب مدارس و وجود ضوابط و مقررات متعدد، پراکنده و بعضاً غیرهمسو با مدرسه، مدیران مدارس را در اجرا با مشکلات و چالش‌هایی مواجه کرده است. این بررسی‌ها در راستای سیاست مدرسه محوری، منجر به تصویب آیین‌نامه اجرایی مدارس در جلسه ۶۵۲ شورای عالی آموزش و پرورش تاریخ ۱۳۷۹/۵/۲۰ شد.

با تصویب سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و گذشت ۲۰ سال از اجرای آیین‌نامه مذکور، ضرورت بازنگری در آیین‌نامه اجرایی مدارس و تدوین آیین‌نامه‌ای جامع و کامل برای اداره بهینه و با کیفیت مدارس منطبق با اسناد بالادستی برای پاسخگویی به تحولات محیطی، اقتضانات، شرایط و نیازهای حال و آینده دانش‌آموزان و جامعه، افزایش اختیارات تصمیم‌گیری مدرسه و زمینه سازی برای توسعه مشارکت بیشتر عوامل سهیم و مؤثر در مدرسه به ویژه خانواده‌ها (ظرفیت‌های درون مدرسه و محیط پیرامونی) احساس شد.

بر این اساس، دبیرخانه شورا با مشارکت کارشناسان ستادی، استانی و نمایندگانی از مدیران مدارس دوره‌های تحصیلی، نسبت به تدوین پیش نویس آیین‌نامه اجرایی مدارس اقدام کرد که پس از اعتباربخشی در چند مرحله و اخذ نظرات کارشناسی، در شورای عالی آموزش و پرورش مطرح و با تصویب کلیات آن، موضوع برای بررسی و تصویب به کمیسیون معین شورای عالی ارجاع شد.

این آیین‌نامه که به استناد بند ۸ سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور، مفاد سند تحول بنیادین و وظایف و اختیارات شورای عالی آموزش و پرورش و با هدف ارتقای جایگاه مدرسه به عنوان کانون اصلی تعلیم و تربیت و محل کسب تجربیات یادگیری، به شرح زیر به تصویب رسید، به عنوان راهنمای عمل مدیران، بستر لازم را برای مشارکت مدیران، معلمان، دانش‌آموزان، خانواده‌ها و جامعه محلی در اداره بهینه مدرسه و ایفای وظایف و مأموریت‌های محوله برای تحقق اهداف دوره‌های تحصیلی فراهم می‌آورد.

اهداف:

- ۱- ارتقای جایگاه مدرسه به عنوان کانون اصلی تعلیم و تربیت
- ۲- تمرکززدایی و کاهش وابستگی مدارس به ادارات
- ۳- شفاف‌سازی و پاسخ‌گو کردن مدارس در قبال تصمیم‌ها
- ۴- افزایش انعطاف‌پذیری و بهبود ارتباطات درون مدرسه‌ای
- ۵- توسعه مشارکت‌جویی و مشارکت‌پذیری عوامل سهیم و مؤثر (معلمان، دانش‌آموزان، خانواده‌ها، نهادهای محلی و منطقه‌ای و ...) برای افزایش بهره‌وری (کارایی و اثربخشی) مدرسه

ماده ۱- تعریف مدرسه: مدرسه به عنوان کانون عرضه خدمات و فرصت‌های تعلیم و تربیت، سازمان آموزشی و تربیتی است که برای تحقق تربیت رسمی عمومی در هر یک از دوره‌های تحصیلی، از دبستان تا پایان دوره دوم متوسطه، براساس ملاک‌ها و معیارهای وزارت آموزش و پرورش و در چارچوب مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش، اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب به صورت حضوری/ غیرحضوری (مجازی) و ترکیبی، تأسیس، راه‌اندازی و اداره می‌شود.

ماده ۲- مدارس به شیوه دولتی (عمومی) و غیردولتی تأسیس و اداره می‌شوند. مرجع صدور مجوز تأسیس مدارس غیردولتی، وزارت آموزش و پرورش است. مراکزی که فاقد مجوز از وزارت آموزش و پرورش هستند، اجازه فعالیت ندارند.

ادارات آموزش و پرورش شهرستان‌ها/ مناطق و نواحی موظفند واحدها و مراکز آموزشی و پرورشی یا عناوین مشابه را که با ثبت‌نام و جذب دانش‌آموزان لازم‌التعلیم و تشکیل کلاس، مانع حضور آنان در مدارس تحت پوشش وزارت مذکور می‌شوند را شناسایی کنند و وفق قانون تعطیل مؤسسات و واحدهای آموزشی و تحقیقاتی و فرهنگی که بدون اخذ مجوز قانونی دایر شده و می‌شود (مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۷ مجلس شورای اسلامی)، عمل نمایند.

ماده ۳- مدارس به تفکیک جنسیت (پسرانه/ دخترانه) تأسیس و راه اندازی می‌شوند. تطابق جنسیت کارکنان مدرسه با دانش‌آموزان، الزامی است. در دوره ابتدایی مدارس پسرانه، به دلیل کمبود معلم متناسب با جنسیت دانش‌آموزان، بکارگیری معلمان زن با اولویت پایه‌های پایین‌تر بلامانع است.

تبصره: در مدارس روستایی، عشایری و مدارس مناطق صعب‌العبور که به دلیل پایین بودن تعداد دانش‌آموزان، امکان تأسیس مدرسه به صورت مستقل (پسرانه/ دخترانه) وجود ندارد یا مناطقی که با کمبود نیروی انسانی متناسب با جنسیت دانش‌آموزان مواجه هستند، برابر شیوه‌نامه‌ای که به تصویب شورای آموزش و پرورش شهرستان/ منطقه می‌رسد، عمل می‌شود.

استفاده از نیروی متخصص غیرهمجنس در مدارس دخترانه، صرفاً در پایه دوازدهم و به شرط فقدان نیروی متخصص همجنس، مجاز خواهد بود. در مدارس ایرانی خارج از کشور، تصمیم‌گیری به عهده سرپرستی‌های مدارس ایرانی خارج از کشور می‌باشد.

ماده ۴- هدف مدرسه: زمینه‌سازی برای کسب شایستگی‌های پایه یادگیری و رشد متوازن در ساحت‌های تعلیم و تربیت (تحقق اهداف دوره تحصیلی) از سوی دانش‌آموزان، به گونه‌ای که بتوانند موقعیت خود (نسبت به خود، خالق، دیگران و خلقت) را به درستی درک و آن را به طور مستمر، با عمل صالح فردی و جمعی متناسب با نظام معیار اسلامی ارتقا داده و تقویت نمایند.

ماده ۵- ویژگی‌های مدرسه در افق چشم‌انداز:

۱- تجلی بخش فرهنگ غنی اسلامی و انقلابی در روابط و مناسبات با خالق، جهان خلقت، خود و دیگران به ویژه «تکلیف‌گرایی، مسئولیت‌پذیری، کرامت نفس، امانتداری، خودباوری، کارآمدی، کارآفرینی، پرهیز از اسراف و وابستگی به دنیا، همدلی، احترام، اعتماد، وقت‌شناسی، نظم، جدیت، ایثارگری، قانون‌گرایی، نقادی و نوآوری، استکبارستیزی، دفاع از محرومان و مستضعفان و ارزش‌های انقلاب اسلامی»

۲- نقطه اتکای دولت و ملت در رشد، تعالی و پیشرفت کشور و کانون تربیت محله

۳- برخوردار از قدرت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در حوزه‌های عملیاتی در چارچوب سیاست‌های محلی، منطقه‌ای و ملی

۴- نقش‌آفرین در انتخاب آگاهانه، عقلایی، مسئولانه و اختیاری فرآیند زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی دانش‌آموزان بر اساس نظام معیار اسلامی

۵- دارای ظرفیت پذیرش تفاوت‌های فردی، کشف و هدایت استعداد‌های متنوع فطری و پاسخ‌گویی به نیازها، علائق و رغبت دانش‌آموزان در راستای مصالح و چارچوب نظام معیار اسلامی

۶- یادگیرنده، کامل‌جو، خواستار تعالی مستمر فرصت‌های تربیتی، تسهیل‌کننده هدایت یادگیری و تدارک بیننده خودجوش ظرفیت‌های جدید در خدمت تعلیم و تربیت

۷- خودارزیاب، مسئول و پاسخگو نسبت به نظارت و ارزیابی بیرونی

۸- تأمین‌کننده نیازهای فردی و اجتماعی و محیط اخلاقی، علمی، امن، سالم، بانشاط، مهرورز و برخوردار از هویت جمعی

۹- برخوردار از مربیان دارای فضائل اخلاقی و شایستگی‌های حرفه‌ای با هویت یکپارچه توحیدی بر اساس نظام معیار اسلامی

۱۰- مبتنی بر رویکرد مدیریتی نقدپذیر و مشارکت‌جو

۱۱- متکی بر ارکان تعلیم و تربیت و بهره‌مند از ظرفیت عوامل سهیم و مؤثر و مبتنی بر مشارکت ذینفعان با تأکید بر مربیان، دانش‌آموزان و خانواده

۱۲- استفاده هوشمندانه از فناوری پیشرفته آموزشی در سطح معیار، با توجه به طیف منابع و رسانه‌های یادگیری (شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات)

۱۳- دارای ظرفیت تصمیم‌سازی برای نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی

۱۴- دارای تعامل اثربخش با مساجد و دیگر نهادها، مراکز مذهبی و کانون‌های محلی نظیر فرهنگسرا، کتابخانه‌های عمومی و برخورداری از ارتباط مستمر و مؤثر با عالمان دینی، صاحب‌نظران و متخصصان

۱۵- دارای پیوند مؤثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه‌ای و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی

ماده ۶- اصول حاکم بر مدیریت مدرسه: مدرسه باید زمینه تقویت و پایداری هویت ملی و دینی دانش‌آموزان را با تأکید بر تعمیق باورها و ارزش‌های اسلامی، فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، زبان و ادبیات فارسی، ارزش‌های انقلاب اسلامی، میهن‌دوستی، وحدت، استقلال ملی و همبستگی اسلامی و فرهنگ و ادبیات بومی و محلی فراهم آورد. سیاست‌ها، برنامه‌ها، فعالیت‌ها و روش‌های آموزشی تربیتی مدرسه با تأکید بر تجربه‌ها و موقعیت‌های یادگیری، باید با نظام معیار اسلامی منطبق یا با آن سازگار باشد. عوامل سهیم و مؤثر در مدرسه باید با توجه به سیاست مدرسه محوری و کاهش تمرکز در تمامی سطوح برنامه‌ریزی، هماهنگی، تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌های آموزشی تربیتی، اصول زیر را به عنوان معیار و راهنمای تحقق اهداف و مأموریت‌های مدرسه، مبنای عمل خود قرار دهند.

عدالت آموزشی تربیتی: مدرسه برای ارتقای کیفیت فرایندهای آموزشی تربیتی، باید به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان توجه داشته باشد و با تدارک فرصت‌ها و موقعیت‌های تربیتی متناسب با نیازهای آنان (جنسیتی، بومی و محلی، قومی، مذهبی، فرهنگی و خانوادگی) و غنی‌سازی محیط یادگیری و تنوع‌بخشی به آن (نظیر نمازخانه، کتابخانه، آزمایشگاه، کارگاه، فناوری اطلاعات و ارتباطات و...) از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های محیط بیرونی (علمی - پژوهشی، فرهنگی، اجتماعی طبیعی، اقتصادی و...) نیز استفاده کند.

تعادل و توازن: مدرسه باید به رشد همه‌جانبه و متوازن استعداد‌های دانش‌آموزان توجه کند و از افراط و تفریط و انحصارگری نسبت به برخی دروس و حوزه‌های یادگیری و ساحت‌های تربیتی بپرهیزد. عوامل سهیم و مؤثر درونی و بیرونی در مدرسه، باید به تعادل و توازن در اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه برای تحقق تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی، کمک کنند.

تنوع بخشی به محیط‌های یادگیری: استفاده از تمام ظرفیت‌های درونی و بیرونی مدرسه در راستای توسعه محیط‌های یادگیری (پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی، کانون‌های فرهنگی - هنری و ...) برای شکوفایی گرایش‌های فطری دانش‌آموزان ضروری است. برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی با مسئولیت مدیر و مشارکت سایر ارکان مدرسه می‌باشد. برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه باید از انعطاف لازم برخوردار بوده و در طراحی و اجرا به تفاوت‌های فردی و جنسیتی دانش‌آموزان (استعدادها، توانایی‌ها، نیازها و علائق) و تفاوت‌های ناشی از محیط زندگی (شهری، روستایی، عشایری، فرهنگی و جغرافیایی) توجه کنند.

مشارکت: فضای مدرسه و سازوکارهای حاکم بر آن باید زمینه مشارکت عوامل سهیم و مؤثر را در فرایند تربیت دانش‌آموزان فراهم آورد به طوری که مشارکت نظام‌مند دانش‌آموزان، معلمان، شوراهای مدرسه، خانواده‌ها و نهادهای دولتی، مردمی، محلی و منطقه‌ای در امور مدرسه، باعث افزایش کارآمدی مدرسه و پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان شود.

شایستگی و تخصص محوری: مربی به منزله نیروی فرهنگی و فکری جامعه، مولد سرمایه اجتماعی و مهمترین عنصر تعلیم و تربیت، باید از شایستگی‌های عمومی، تخصصی و حرفه‌ای برخوردار باشد. مدرسه باید با نیازسنجی، امکان برگزاری دوره‌های آموزشی توانمندسازی در مدرسه یا بیرون از مدرسه را برای کارکنان، به ویژه معلمان و مربیان، در حوزه دانش، بینش، نگرش برای توسعه و تقویت مهارت‌های حرفه‌ای و کسب شایستگی‌های لازم، فراهم آورد.

شفافیت، پاسخ‌گویی و نظارت: اهداف، کارکرد و وظایف مدرسه باید شفاف و روشن باشد. مدرسه مطابق استانداردهای آموزشی تربیتی، در قبال آموزش و پرورش، خانواده و ذینفعان پاسخگو است و باید مسئولیت اقدامات آموزشی تربیتی خود را متناسب با اختیارات و امکانات محوله، بپذیرد و پاسخگو باشد. در اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه، علاوه بر نظارت درونی، نظارت بیرونی نیز از طریق مراجع ذیربط انجام می‌شود.

قانون مداری: آشنایی با قوانین و مقررات مدرسه و تعهد و التزام به اجرای آن، لازم و ضروری است. مدرسه باید زمینه آشنایی کارکنان، دانش‌آموزان و اولیای آنان را با وظایف، حقوق و تکالیف خود و مدرسه فراهم آورده و بر اجرای صحیح آن نظارت کند.

برنامه محوری: مدرسه باید برنامه سالانه خود را با مشارکت عوامل سهیم و مؤثر در تربیت دانش‌آموزان (ظرفیت‌های درونی و بیرونی) و متناسب با تحولات روزافزون جامعه محلی، منطقه‌ای، ملی و جهانی، به ویژه در عرصه فناوری اطلاعات و ارتباطات، در ساحت‌های گوناگون تربیتی با رویکرد پویایی و آینده‌نگری تدوین و اجرا کند به طوری که دانش‌آموزان را برای زیست در حال و آینده آماده نماید.

رعایت کرامت انسانی و آزادی عمل: مدرسه باید شأن و کرامت انسانی همه افراد (اعم از دانش‌آموزان، معلمان، مربیان، اولیا و ...) را حفظ و زمینه ارتقای آن را فراهم آورد، به گونه‌ای که نسبت به هیچ کس، برخورد تحقیرآمیز صورت نگیرد. مدرسه باید با فراهم آوردن فرصت‌های متنوع یادگیری و تدارک فضا، امکانات و تجهیزات مربوط، زمینه آزادی عمل و انتخاب آگاهانه و مسئولانه معلمان و دانش‌آموزان را در فرایند یاددهی یادگیری، به وجود آورد.

حفظ و ارتقای بهداشت، ایمنی و شادابی: مدرسه باید در برقراری سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و ارتقای توانایی‌های بدنی و حرکتی و تبیین روش‌های تفریحی سالم و ترویج بهداشت و اصول سالم زیستن، اقدام کند و با مناسب‌سازی و ایمن‌سازی فضاهای آموزشی تربیتی، ورزشی، بهداشتی، امکانات و تجهیزات و پیش‌بینی اقدامات پیشگیرانه، محیطی سالم، شاداب و با نشاط و ایمن برای تعلیم و تربیت دانش‌آموزان فراهم آورد.

در اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های فوق برنامه (آموزشی تربیتی، پژوهشی، فرهنگی هنری، ورزشی، گردش‌های علمی و ...) باید به نیاز و علایق دانش‌آموزان توجه و برنامه‌های مفرح و شاد پیش‌بینی و اجرا شود.

ماده ۷- چرخش‌های تحول آفرین در مدرسه: چرخش‌ها، تغییرات هماهنگ و منظمی هستند که باید تمامی مؤلفه‌ها و عناصر و فرایندها و روابط درون و بیرون مدرسه را دربرگیرند تا مدرسه از وضع موجود به وضع مطلوب برسد.

چرخش‌های تحول آفرین مدرسه عبارتند از:

- ۱- از نهادی آموزشی به نهادی فرهنگی - اجتماعی و مولد سرمایه انسانی
- ۲- از کنترل بیرونی و ایجاد محدودیت، به خویش‌بانی (تقوا)، ارزش مداری، عقلانی و مسئولیت‌پذیری
- ۳- از انحصار انگاری در تربیت، به مشارکت و مسئولیت‌پذیری ارکان و عوامل سهیم و مؤثر
- ۴- از یکسان‌نگری در تربیت دانش‌آموزان، به پذیرش تنوع و تکثر در تربیت آنها
- ۵- از نگاه تجزیه‌ای و تفکیکی به هویت انسان به نگاه یکپارچه‌نگر و تلفیقی در تمام ابعاد و ساحت‌های تربیت
- ۶- از دانش‌آموزی منفعل در کلاس درس به دانش‌آموز فعال در محیط‌های تربیتی
- ۷- از روش‌های خشک و فردی یاددهی یادگیری به روش‌های متنوع، انعطاف‌پذیر، خلاق، فعال و گروهی
- ۸- از رقابت‌های فردی و تنش‌زای دانش‌آموزی به رقابت‌های جمعی و تعالی بخش
- ۹- از انباشت اطلاعات و حافظه محوری در دانش‌آموزان، به کسب شایستگی‌ها در تمام ساحت‌های تربیتی
- ۱۰- از سازگاری با شرایط محیطی، به هویت یابی و مقاومت در برابر شرایط نامساعد و تغییر آنها

فصل دوم: راهبری و مدیریت

ماده ۸- ارکان مدرسه: ۱- مدیر مدرسه ۲- شورای مدرسه/ هیئت امنا (در مدارس هیئت امنایی) ۳- شورای معلمان ۴- انجمن اولیا و مربیان ۵- شورای دانش‌آموزی
مدیر مدرسه:

ماده ۹- مدیر مدرسه با رعایت اصل شایسته‌سالاری، برابر مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش، انتخاب و منصوب می‌شود. مدیر به عنوان مهمترین رکن مدرسه با توسعه و تقویت مشارکت و ارتقای فرهنگ سازمانی و توسعه خلاقیت‌های فردی و سازمانی، در برابر وظایفی که به وی سپرده شده است مسئول و پاسخگو خواهد بود. مدیر مدرسه ضمن برخورداری از توانمندی‌های لازم برای انجام وظایف مدیریتی و اداره مطلوب امور مدرسه باید از شایستگی‌های لازم برای نفوذ و تأثیر بر نیروی انسانی و بسیج آنها جهت تحقق اهداف آموزشی تربیتی برخوردار باشد.

ماده ۱۰- وظایف و اختیارات: در اجرای مأموریت‌ها و وظایف محوله، مستند به قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش، سند تحول بنیادین و مصوبات شورای عالی آموزش و پرورش، وظایف و نقش مدیران مدارس در دو دسته وظایف مدیریتی و رهبری آموزشی به شرح زیر است:

الف) وظایف مدیریتی:

برنامه‌ریزی:

- ۱- برنامه‌ریزی برای استقرار و اجرای کامل برنامه درسی مصوب و برنامه ویژه مدرسه (بوم)
- ۲- برنامه‌ریزی برای جلب مشارکت عوامل سهیم و مؤثر در جریان تعلیم و تربیت، انجمن‌های علمی و آموزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی، خانواده‌ها، خیرین، مساجد و نهادهای دولتی و غیردولتی و مؤسسات مردم نهاد در سطح جامعه محلی و بومی، در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها برای تحقق اهداف دوره تحصیلی
- ۳- برنامه‌ریزی و تمهید مقدمات برای حسن اجرای امور مدرسه (آموزشی، پژوهشی، ورزشی، بهداشتی، اداری و مالی و ...)
- ۴- برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در خصوص مدیریت بهینه فضا و تجهیزات، رسانه‌ها و فناوری‌های نوین در ارتقای کیفیت فعالیت‌ها و برنامه‌های مدرسه
- ۵- برنامه‌ریزی برای ترویج و توسعه فعالیت‌های جذاب و متناسب با نیازها و علایق دانش‌آموزان و ایجاد مدرسه ای ایمن، پویا، بانشاط و شوق انگیز
- ۶- برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح مهارت‌ها و توسعه شایستگی‌های بهداشتی (فردی و عمومی) و کمک به سلامت جسمی و روحی دانش‌آموزان
- ۷- برنامه‌ریزی و زمینه‌سازی برای اجرای برنامه‌های سوادآموزی مدرسه محور با استفاده از تمام ظرفیت‌های موجود در شناسایی، جذب و آموزش اولیای بی‌سواد و کم‌سواد جامعه محلی
- ۸- برنامه‌ریزی برای ترویج و گسترش فعالیت‌های تربیتی مدرسه (دینی، قرآنی، نماز، فرهنگ ایثار، فداکاری، مقاومت و شهادت، فرهنگی هنری) و ارتقای مهارت‌های فردی و اجتماعی دانش‌آموزان
- ۹- مطالعه و شناسایی وضعیت کامل مدرسه با توجه به تهدیدها و فرصت‌های موجود
- ۱۰- انعطاف در برنامه‌ها جهت اتخاذ تدابیر لازم در موقعیت‌ها و شرایط غیرقابل پیش بینی و بحران‌ها
- ۱۱- برنامه‌ریزی برای ارتقای مدرسه به عنوان سازمان یادگیرنده
- ۱۲- برنامه‌ریزی به منظور ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان

سازماندهی:

- ۱- سازمان‌دهی و توانمندسازی نیروی انسانی (ارتقا و توسعه حرفه‌ای) مورد نیاز مدرسه و نظارت بر عملکرد و ارزشیابی آنان
- ۲- تصمیم‌گیری درباره چگونگی استفاده از همکاری منابع انسانی غیررسمی به صورت پاره وقت یا تمام وقت، بدون ایجاد هر گونه تعهد استخدامی و پرداخت حق الزحمه آنان از محل کمک‌های مردمی و عواید حاصل از ارائه خدمات آموزشی و پرورشی فوق برنامه در مدرسه با رعایت ضوابط و مقررات (گزینش و ...) و ارسال اسامی به اداره آموزش و پرورش شهرستان/ منطقه
- ۳- تشکیل شوراها، انجمن اولیا و مربیان و تشکلهای قانونی مدرسه
- ۴- شناسایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های بالقوه خانواده و ارتقای نقش آنان در تدارک فرصت‌های تربیتی و اجرای برنامه‌های مدرسه
- ۵- تقسیم کار و تدوین شرح مأموریت‌های کارکنان مدرسه و ابلاغ و نظارت بر اجرای آن پس از تصویب در شورای مدرسه

نظارت و ارزشیابی:

- ۱- ارزیابی عملکرد مدرسه در اجرای برنامه سالانه و ارائه گزارش (آموزشی پژوهشی، تربیتی، فوق برنامه، مالی و ...) به شورای مدرسه
- ۲- نظارت بر حسن اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه و ارزیابی مستمر و ارائه بازخوردهای لازم برای اصلاح امور و بهبود مداوم عملکرد مدرسه با توجه به چشم‌انداز و برنامه‌های آموزشی تربیتی مدرسه
- ۳- بررسی و ارزشیابی مستمر عملکرد معلمان و کارکنان مدرسه (بازخوردهای دریافتی از دانش‌آموزان، والدین و ...)
- ۴- شفاف‌سازی نسبت به عملکرد مدرسه و پاسخگویی به ذینفعان (جامعه، خانواده، دانش‌آموزان و پرورش) در چارچوب قوانین و مقررات
- ۵- پیش‌بینی سازوکارهای مناسب برای حصول اطمینان از عملکرد اثربخش معلمان در کلاس درس در ایفای وظایف معلمی (با استفاده از ظرفیت گروه‌های آموزش)
- ۶- نظارت بر بهداشت محیط و پایگاه تغذیه سالم مدرسه
- ۷- مدیریت و نظارت بر اجرای صحیح امر مدرسه از طریق سامانه‌ها (دانش‌آموزی، حسابداری، اموال و ...)

اجرا و پشتیبانی:

- ۱- سامان‌دهی و رسیدگی به امور انضباطی، ورود و خروج روزانه کارکنان مدرسه و ثبت تأخیر و غیبت آنان در چارچوب ضوابط و مقررات و اطلاعات به اداره
- ۲- قدردانی از زحمات معلمان و کارکنان مدرسه، متناسب با بازخوردهای دریافتی از عملکرد آموزشی تربیتی آنان از محل منابع مالی مدرسه با رعایت مقررات با تأیید شورای مدرسه
- ۳- تذکر و اخطار شفاهی به طور خصوصی به کارکنان مدرسه، در صورت مشاهده و بروز تخلف از سوی آنان و ارائه گزارش و اطلاع به اداره آموزش و پرورش محل برای اقدام لازم
- ۴- جمع‌آوری آمار، اطلاعات و مستندسازی سوابق و تجارب موفق مدرسه (گذشته و حال) و ایجاد زمینه برای استفاده بهینه دانش‌آموزان و کارکنان مدرسه از آنها
- ۵- بهبود وضعیت فضا و تجهیزات مدرسه (آموزشی پژوهشی، تربیتی، ورزشی، بهداشتی، کارگاهی، آزمایشگاهی، نمازخانه، کتابخانه و ...) با هماهنگی اداره آموزش و پرورش متبوع و از طریق سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس

- ۶- تدارک امکانات و تجهیزات مورد نیاز برای اجرای فعالیت‌ها و برنامه‌ها
 - ۷- پشتیبانی و حمایت از طرح‌ها و ایده‌های نوآورانه، خلاق، پژوهشی و کارآفرینی با رعایت قوانین و مقررات مربوط
 - ۸- ارائه خدمات مشاوره‌ای (توان بخشی و حمایتی) به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در مدارس استثنایی
 - ۹- ارتقای سلامت جسمی، روحی و روانی و مراقبت اجتماعی از دانش‌آموزان
 - ۱۰- فراهم آوردن امکانات و زمین‌های برگزاری نماز جماعت و بزرگداشت شایسته ایام‌الله و مناسبت‌های مختلف دینی، انقلابی و ملی و مراسم گوناگون عبادی- سیاسی
 - ۱۱- جلب مشارکت مؤسسات آموزشی، پرورشی و ورزشی معتبر و مورد تأیید آموزش و پرورش و حوزه‌های علمیة برای اجرای آموزش‌های مکمل و فوق برنامه دانش‌آموزان، آموزش خانواده و تربیت و توانمندسازی معلمان، با رعایت قوانین و مقررات
 - ۱۲- عرضه تولیدات و ارائه خدمات حاصل از فعالیت‌های آموزشی و پرورشی (علمی- کارگاهی و فرهنگی - هنری) دانش‌آموزان مطابق مقررات مربوط
 - ۱۳- استفاده از فضای مدرسه در خارج از ساعات رسمی، برای ارائه خدمات به دانش‌آموزان و جامعه محلی با استفاده از ظرفیت دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها با تأیید شورای مدرسه
 - ۱۴- واگذاری بخشی از خدمات آموزشی، اجرایی، پشتیبانی و اداری مالی و فناوری به بخش غیردولتی یا سایر دستگاه‌ها با رعایت مقررات مربوط
 - ۱۵- حفظ و حراست از اموال منقول و غیرمنقول مدرسه
 - ۱۶- برقراری پوشش بیمه‌ای مناسب در مدرسه (بیمه مسئولیت مدنی، بیمه آتش‌سوزی، زلزله، سیل و ...)
 - ۱۷- تشکیل پرونده پرسنلی برای عوامل آموزشی و اجرایی مدرسه
 - ۱۸- تشکیل کمیته مدیریت سوانح برای آماده‌سازی مدارس در برابر زلزله
 - ۱۹- تشکیل کمیته اجرایی برای برنامه‌ریزی در شرایط بحرانی
 - ۲۰- مدیریت بهینه منابع مالی مدرسه برای اجرای متوازن برنامه‌ها
 - ۲۱- شناسایی و شکوفایی استعداد، علایق و نیازهای دانش‌آموزان و تهیه گزارش‌های مربوط به پیشرفت تحصیلی تربیتی آنان با مشارکت معلمان
 - ۲۲- زمینه‌سازی برای تقویت فرهنگ تفکر و پژوهش، کار گروهی، کار و کارآفرینی، مهارت‌آموزی و حمایت از طرح‌ها و ایده‌های نوآورانه و خلاق در معلمان و دانش‌آموزان
- ب) وظایف مدیران در نقش رهبری آموزشی:**
- تفکیک رهبری و مدیریت، به دلیل درهم‌تنیدگی این دو مفهوم، چندان آسان نیست اما به دلیل نقش برجسته رهبری آموزشی تربیتی در عملکرد مدارس و اهمیت ویژه آن، وظایف مدیران در نقش رهبری آموزشی تربیتی به شرح زیر است:
- رهبری:**
- ۱- تعیین چشم‌انداز مدرسه و اهتمام به اجرای آن
 - ۲- تدوین برنامه‌های مدرسه (برنامه سالانه و میان‌مدت) با همکاری عوامل سهیم و مؤثر با توجه به ساحت‌های شش‌گانه تعلیم و تربیت، اهداف دوره تحصیلی و مقتضیات بومی و محلی برای تصویب در اولین جلسه شورای مدرسه
 - ۳- راهبری و ارتقای فرهنگ سازمانی مدرسه به منظور افزایش رضایت شغلی و اثربخشی سازمانی کارکنان و بهبود عملکرد مدرسه
 - ۴- برقراری ارتباط و توسعه روابط و مناسبات انسانی و افزایش رضایت کارکنان و ذی‌نفعان مدرسه
 - ۵- برقراری ارتباط با جامعه محلی و نقش‌آفرینی در آن
 - ۶- هدایت فرآیند آموزش و یادگیری به ویژه تسهیل جریان رشد و پرورش شایستگی‌ها و توانایی‌های دانش‌آموزان با مشارکت معلمان
 - ۷- راهبری و ایجاد زمینه مناسب برای ارتقای ایفای نقش تربیتی و مشاوره‌ای معلمان
 - ۸- تشویق و هدایت معلمان به ابداع و بروز خلاقیت و کاربرد نوآوری‌های آموزشی
 - ۹- تقویت زمینه‌های مشارکت و توسعه گفتمان مشارکت‌جویی و مشارکت‌پذیری در مدرسه
 - ۱۰- توسعه علایق و توانمندی‌های کارکنان مدرسه در راستای تحقق اهداف مدرسه
- ماده ۱۱-** مدیر مدرسه به هنگام تغییر سمت، موظف است ضمن ارائه فهرست اسناد و مدارک مربوط، نسبت به تحویل پرونده و مدارک تحصیلی، دفاتر رسمی مدرسه (شامل: دفاتر اموال، حضور و غیاب، امتحانات فارغ التحصیلان، مشاهده و بازدید، مهر مدرسه، کلیه اموال، وجوه و اوراق بهادار، دسته چک، تجهیزات سامانه‌های نرم افزاری و برنامه‌های کاربردی، ساختمان و ...) را با تنظیم صورتجلسه رسمی، به مدیر بعد از خود یا فردی که به عنوان سرپرست از سوی اداره آموزشی و پرورش منطقه منصوب می‌شود، با حضور نماینده اداره، تحویل دهد.
- تبصره ۱:** در صورت انحلال هر مدرسه، اداره آموزش و پرورش باید نسبت به تعیین و معرفی «مدرسه معین» اقدام و تا پایان سال تحصیلی، نقل و انتقال اسناد به «مدرسه معین» انجام شود.
- تبصره ۲:** در مواردی که مدیر قبلی به دلایلی به تشخیص رئیس اداره آموزش و پرورش امکان حضور در مدرسه را ندارد، تحویل مدرسه با حضور نماینده آموزش و پرورش و مدیر جدید با تنظیم صورتجلسه رسمی انجام می‌شود.
- تبصره ۳:** در مورد مدارس دونوبته که دارای دو مدیر مستقل است، برابر تصمیم رئیس آموزش و پرورش منطقه عمل می‌شود.

ماده ۱۲- تنظیم درست و نگهداری دائمی دفاتر اسنادی (دفتر آمار، دفاتر امتحانات، دفتر فارغ التحصیلان، دفتر لیست ریزنمرات دبیر و ...) سوابق اداری، دفتر اموال و مالی و نگهداری آن قسمت از سوابق تحصیلی دانش آموزان که تحویل نشده است، با رعایت شیوه نامه های مربوط، در مدرسه الزامی است و مدیران مدارس موظفند در بازرسی های و مراجعه افراد ذی صلاح اداری، سوابق مربوط را به رؤیت و در صورت لزوم به تأیید آنان برسانند.

تبصره: امحاء اوراق امتحانی دانش آموزان و سایر نوشته ها و مدارکی که جنبه دائمی ندارد با رعایت مقررات مربوط و تنظیم صورتجلسات لازم، انجام می گیرد.

شورای مدرسه:

ماده ۱۳- در راستای سیاست مدرسه محوری و به منظور تحقق زمینه های مشارکت جویی و مشارکت پذیری عوامل سهیم و مؤثر جامعه محلی در فرایند تعلیم و تربیت دانش آموزان و بهبود فرایند برنامه ریزی، تصمیم گیری و اجرای برنامه ها و فعالیت های مدرسه و نظارت بر آنها، شورای مدرسه با ترکیب اعضا و وظایف زیر تشکیل می شود.

الف) ترکیب اعضا:

۱- مدیر مدرسه (رئیس شورا) ۲- معاونان مدرسه ۳- نماینده شورای معلمان ۴- رئیس انجمن اولیا و مربیان ۵- خیر یا نماینده خیر (در مدارس خیرساز)

تبصره ۱: مدیر مدرسه می تواند از نماینده شورای دانش آموزی، مسئولان و معتمدین محله، افراد ذیربط و صاحب نظر (حسب موضوع) برای شرکت در جلسات شورا، با داشتن حق رأی، دعوت کند.

تبصره ۲: در مدارس استثنایی، سرپرست آموزشی با داشتن حق رأی به ترکیب اعضای شورای مدرسه اضافه می شود.

تبصره ۳: در صورتی که مدرسه فاقد معاون پرورشی و تربیت بدنی باشد، یک نفر از مربیان امور تربیتی یا مشاوران، به انتخاب مدیر با داشتن حق رأی در جلسات شورا شرکت می کند.

تبصره ۴: در مدارس غیردولتی، حضور مؤسس (یا نماینده حقوقی وی) با حق رأی در جلسات شورای مدرسه، بلامانع است.

تبصره ۵: در مدارس هیئت امنایی، به جای شورای مدرسه، هیئت امنا عهده دار وظایف و اختیارات شورای مدرسه خواهد بود.

ماده ۱۴- دستور جلسات شورای مدرسه با اخذ نظر اعضا توسط مدیر مدرسه تعیین می شود. مسئولیت اجرای تصمیم های شورای مدرسه با مدیر خواهد بود و همه کارکنان مدرسه موظفند برای اجرای مطلوب مصوبات شورا، همکاری نمایند.

تبصره: دبیر شورای مدرسه در اولین جلسه از بین اعضا تعیین می شود دبیر شورا موظف است خلاصه ای از مذاکرات یا تصمیمات متخذه هر جلسه را ثبت نموده و به تأیید اعضای شورا برساند.

ماده ۱۵- مدیر باید قبل از بازگشایی مدرسه و حداکثر در نیمه اول شهریورماه نسبت به تشکیل جلسه شورای مدرسه اقدام کند. شورای مدرسه حداقل هر ماه یکبار تشکیل جلسه خواهد داد. در صورت ضرورت، جلسات فوق العاده شورای مدرسه با پیشنهاد مدیر یا دو سوم اعضای شورا تشکیل می شود.

ماده ۱۶- جلسات شورای مدرسه با حضور دوسوم اعضا، رسمیت می یابد و مصوبات آن با رأی اکثریت حاضرین جلسه، قابل اجرا است. مصوبات شورا نباید با آیین نامه ها و مقررات عمومی کشور و ضوابط وزارت آموزش و پرورش مغایرت داشته باشد.

تبصره: در مدارس کم جمعیت، که امکان تشکیل شورای مدرسه وجود ندارد (تعداد اعضای شورا کمتر از ۳ نفر باشد) وظایف شورا به مدیر واگذار می شود.

ب) وظایف و اختیارات:

۱- بررسی و تصویب چشم انداز و سیاست های حاکم بر مدرسه در زمینه های آموزشی تربیتی با توجه به ساحت های شش گانه تربیت و اهداف دوره تحصیلی

۲- بررسی و تصویب برنامه سالانه مدرسه و نحوه تأمین منابع و اعتبارات مورد نیاز آن (به پیشنهاد مدیر مدرسه) با توجه به ساحت های شش گانه و اهداف دوره تحصیلی

۳- بررسی و تصویب برنامه توانمندسازی و ارتقای مهارت های حرفه ای معلمان و کارکنان مدرسه متناسب با نیاز آنان با همکاری شورای معلمان

۴- تصمیم گیری برای توسعه و تقویت فرهنگ مشارکت در مدرسه، برقراری ارتباط و تعامل مدرسه با جامعه محلی و تعیین نحوه مشارکت عوامل سهیم و مؤثر در ارتقای امور کمی و کیفی مدرسه و پیشبرد هدف های فرهنگی تربیتی محله

۵- بررسی و تصویب منشور اخلاقی مدرسه

۶- بررسی و تصویب نحوه توسعه و ارتقای سطح بهداشت و ایمنی، حفظ محیط زیست، برگزاری اردوهای دانش آموزی در فضاهای پرورشی، اردوگاه ها و کانون های فرهنگی تربیتی و بازدید دانش آموزان از مراکز علمی و صنعتی، پژوهش سراهای دانش آموزی، برگزاری جشنواره ها و المپیادها، مسابقات فرهنگی، هنری، علمی، مهارتی، ورزشی، بهداشتی و فوق برنامه ها وفق مقررات مدرسه

۷- برنامه ریزی برای تشکیل انجمن های علمی- پژوهشی دانش آموزان و ارتباط مستمر و مؤثر مدرسه با پژوهش سراها برای بهره مندی از امکانات و ظرفیت های آزمایشگاهی، پژوهشی و فناوری

۸- برنامه ریزی برای حمایت و پشتیبانی از دانش آموزان و معلمان پژوهشگر و تحلیل از آنها در هفته پژوهش

۹- تصمیم گیری در مورد نحوه استفاده از فضا، امانات و تجهیزات مدرسه برای اجرای فعالیت های فرهنگی تربیتی و ورزشی محله

۱۰- بررسی و تصویب نوع و رنگ لباس و پوشش دانش آموزان با مشارکت شورای دانش آموزی

۱۱- انتخاب نماینده دانش آموزان پژوهشگر (رابط پژوهشی) با هماهنگی شورای معلمان

۱۲- بررسی و تأیید پیشنهاد های ارائه شده از سوی مدیر، شوراها و انجمن اولیا و مربیان مدرسه

۱۳- تصمیم گیری در مورد چگونگی تشویق و تنبیه دانش‌آموزان، برگزاری امتحانات و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی تربیتی دانش‌آموزان و رسیدگی به تخلفات آنها در ارزشیابی‌ها (حسب مقررات)

۱۴- برنامه‌ریزی برای تشویق دانش‌آموزان و کارکنان خلاق، مبتکر و حائز رتبه در مسابقات و جشنواره‌های قرآنی، فرهنگی، علمی، ورزشی و...

۱۵- بررسی و اتخاذ تصمیم برای ایجاد تسهیلات یا رفع مشکلات تحصیلی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان

تبصره: در مورد دانش‌آموزانی که با مشکلات اخلاقی و رفتاری خاص مواجهند با حفظ و رعایت شأن و کرامت انسانی آنان و دانش‌آموزان مشمول ماده ۷۲ این آیین‌نامه، موضوع با حضور مدیر، یکی از معاونان به انتخاب مدیر، معاون پرورشی یا یک نفر از مربیان امور تربیتی به انتخاب مربیان و مشاور مدرسه (در صورت وجود مشاور در مدرسه) و در صورت امکان یک مشاور مدعو از مراکز مشاوره آموزش و پرورش یا سایر مراکز مجاز، بررسی و تصمیم لازم اتخاذ می‌شود.

۱۶- تصمیم‌گیری در مورد دایر بودن مدرسه در اوقات خارج از برنامه روزانه و ایام تعطیلات رسمی برای فعالیت‌های فوق برنامه آموزشی، پژوهشی، ورزشی و سوادآموزی

۱۷- تهیه و تصویب چارچوب، معیارها و شاخص‌های نظارت بر حسن اجرای فعالیت‌ها، مقررات، دستورالعمل‌ها، ارزیابی عملکرد مدرسه، کارایی و اثربخشی کارکنان

۱۸- بررسی گزارش عملکرد مالی مدرسه

۱۹- نظارت بر نحوه اجرای مصوبات شورای مدرسه، ارزیابی عملکرد سالانه مدرسه، حسن اجرای مقررات، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌ها

۲۰- جلب مشارکت و همکاری معلمان در آموزش بی‌سوادان

تبصره: برنامه‌های مصوب شورای مدرسه (برنامه سال آینده و گزارش عملکرد اجرای برنامه) باید به نحو مقتضی به اطلاع اداره آموزش و پرورش محل و اولیای دانش‌آموزان برسد.

شورای معلمان:

ماده ۱۷- به منظور کیفیت و اثربخشی فعالیت‌های آموزشی تربیتی مدرسه و تسهیل فرایند یاددهی یادگیری و تربیت‌پذیری دانش‌آموزان و ایجاد زمینه هم افزایی و مشارکت معلمان در امور مدرسه، شورایی به نام «شورای معلمان» با شرکت همه معلمان، مربیان و مشاوران تشکیل می‌شود.

ماده ۱۸- جلسات شورای معلمان حداقل هر ماه یک بار به ریاست مدیر و در غیاب ایشان با نایب رئیس که توسط شورای معلمان تعیین می‌شود، تشکیل می‌گردد. دبیر شورای معلمان در اولین جلسه توسط اعضای شورا تعیین می‌شود و موظف است خلاصه ای از مذاکرات یا تصمیمات متخذه هر جلسه را ثبت نموده و به امضای اعضای شورا برساند.

تبصره ۱: مدیر مدرسه می‌تواند در صورت لزوم از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت، کارشناسان و مسئولان آموزش و پرورش، برای شرکت در جلسات دعوت به عمل آورد.

تبصره ۲: شورای معلمان می‌تواند به منظور انجام بهتر وظایف خود نسبت به تشکیل گروه‌های درسی و آموزشی (حضور/ مجازی) اقدام نماید.

تبصره ۳: مدیران مدارس موظفند اولین جلسه شورای معلمان را حتی‌الامکان قبل از بازگشایی مدارس و حداکثر تا ده روز پس از آن، تشکیل دهند.

تبصره ۴: زمان برگزاری جلسات شورای معلمان باید به گونه ای تنظیم شود که باعث تعطیلی ساعات آموزشی تربیتی دانش‌آموزان نشود.

تبصره ۵: حضور همه اعضای شورای معلمان در جلسات، الزامی است. پرداخت حق الزحمه به اعضای شورای معلمان برای جلسات خارج از ساعات آموزشی به عنوان پاداش از محل منابع مالی مدرسه با پیشنهاد مدیر و تصویب شورای مالی با رعایت ضوابط و مقررات مربوط بلامانع است.

وظایف و اختیارات:

۱- مشارکت و همکاری مؤثر و کارآمد در اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی مدرسه

۲- فراهم آوردن زمینه تربیت‌پذیری، تسهیل فرایند یاددهی یادگیری و هدایت تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان برای تحقق متوازن ساحت‌های تربیتی

۳- کمک به اجرای طرح‌های آموزشی و پرورشی برای ارتقا و بهبود مدیریت کلاس درس و تحقق اهداف یادگیری

۴- کمک به ایجاد محیطی شاداب و پویا با متعادل کردن فعالیت‌های آموزشی تربیتی و تنوع بخشی به محیط‌ها و موقعیت‌های جدید یادگیری

۵- کمک به افزایش نقش تربیتی و مشاوره ای معلمان و مربیان مدرسه

۶- نظارت و خودارزیابی فعالیت‌های شورای معلمان و ارائه پیشنهاد برای بهبود عملکرد شورا

۷- تصمیم‌گیری برای استفاده از نظرات همتایان و گروه‌های آموزشی برای بهبود فعالیت‌های یاددهی- یادگیری

۸- بودجه‌بندی برنامه درسی با رعایت مقررات مربوط و ارائه آن به شورای مدرسه جهت تأیید و نظارت بر حسن اجرای آن

۹- بررسی و تبادل نظر در مورد مسائل آموزشی، پژوهشی، تربیتی، روش‌ها و الگوهای تدریس، شیوه‌های ارزشیابی، میزان تکالیف درسی، استفاده از وسایل آموزشی، کمک آموزشی و کارگاهی

۱۰- بررسی علل افت تحصیلی دانش‌آموزان و برنامه‌ریزی برای کاهش آن (ارائه خدمات فوق برنامه، آموزش همسالان گروه‌های همیار معلم و ...)

۱۱- تشکیل گروه‌های درسی، آموزشی، مشاوره‌ای و پرورشی در سطح مدرسه و گروه‌های همپایه (در دوره ابتدایی)

۱۲- برای بهبود عملکرد معلمان و بررسی و تحلیل کتب درسی و انعکاس نتایج بررسی به شورای مدرسه و مسئولین ذیربط

۱۳- نظارت بر حسن انجام وظایف معلمان در برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی تربیتی، به ویژه ارزشیابی‌های پیشرفت تحصیلی تربیتی و ارائه نیم‌رخ شایستگی‌های دانش‌آموزان

۱۴- کمک به ارائه خدمات توانبخشی در مدارس استثنایی

۱۵- انتخاب نماینده برای شرکت در شوراها و انجمن اولیا و مربیان و انتخاب رابط پژوهشی مدرسه

۱۶- همکاری و تعامل مؤثر با سایر ارکان، مدیریت مدرسه و اولیای دانش‌آموزان برای بهبود عملکرد تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان

- ۱۷- برنامه‌ریزی برای بهبود عملکرد دانش‌آموزان در ارزشیابی‌های پیشرفت تحصیلی (داخلی، هماهنگ و نهایی)
- ۱۸- بررسی، تبادل نظر و ارائه راهکارهای مؤثر و علمی برای تشویق، تنبیه و ترغیب دانش‌آموزان برای انجام مطالعات درسی و غیردرسی
- ۱۹- تسهیل در ارتقای سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان و پیشگیری از آسیب‌های روانی - اجتماعی
- ۲۰- بحث و تبادل نظر و اتخاذ تدابیر مناسب در مورد مسائل آموزشی، پرورشی و انضباطی دانش‌آموزان و بهبود امور مدرسه
- ۲۱- شناسایی، تربیت، هدایت و توانمندسازی دانش‌آموزان مستعد با توجه به توانمندی و استعدادها متنوع آنان
- ۲۲- مشارکت و همکاری در تعیین عناوین دوره‌های آموزشی، برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های دانش‌افزایی معلمان
- ۲۳- فراهم آوردن زمینه همکاری معلمان علاقه‌مند برای آموزش اولیا و خانواده‌های بی‌سواد و کم‌سواد در تحقق اهداف سوادآموزی

انجمن اولیا و مربیان:

ماده ۱۹- به منظور تقویت همکاری، مشارکت و افزایش نقش خانواده‌ها در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی برای تحقق اهداف و ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی تربیتی مدرسه در ساحت‌های شش گانه تربیت و گسترش ارتباط بین خانه و مدرسه، انجمن اولیا و مربیان تشکیل می‌شود.

الف) ترکیب اعضا:

- ۱- مدیر مدرسه
 - ۲- منتخبین اولیای دانش‌آموزان
 - ۳- معاون آموزشی (در صورت وجود چند معاون آموزشی، یک نفر از ایشان به انتخاب مدیر، در هنرستان‌ها با اولویت معاون فنی و مهارتی)
 - ۴- معاون پرورشی و تربیت بدنی
 - ۵- نماینده شورای معلمان
 - ۶- خیر یا نماینده خیر (در مدارس خیرساز)
- تبصره ۱:** در صورتی که مدرسه فاقد معاون پرورشی و تربیت بدنی باشد، یکی از مربیان امور تربیتی یا مشاوران مدرسه و در صورت نبود مربی یا مشاور، یکی از معلمان آگاه به مسائل تربیتی به انتخاب مدیر به عضویت انجمن درمی‌آید.
- تبصره ۲:** تعداد اولیای دانش‌آموزان و نحوه انتخاب آنان برای عضویت در انجمن، چگونگی و زمان تشکیل جلسات بر اساس آیین نامه انجمن مرکزی اولیا و مربیان خواهد بود.
- تبصره ۳:** در صورت لزوم، مدیر مدرسه می‌تواند از نماینده شورای دانش‌آموزان و بر حسب مورد از افراد ذیربط و صاحب نظر، برای شرکت در جلسات انجمن دعوت کند.
- تبصره ۴:** به منظور هماهنگی در اجرای امور، در مدارس هیئت امنایی، جلسات انجمن اولیا و مربیان و جلسات هیئت امنا به صورت مشترک تشکیل می‌شود.
- تبصره ۵:** در اولین جلسه اولیا و مربیان مدرسه ضمن تبیین وظایف و مأموریت‌های شورای انجمن توسط مدیر مدرسه، رئیس، نایب رئیس، منشی و رابط انجمن اولیا و مربیان (از بین منتخبین اولیای دانش‌آموزان) انتخاب می‌شود.
- تبصره ۶:** در مدارس بزرگسالان و مدارس کم جمعیتی که برابر آیین نامه انجمن مرکزی اولیا و مربیان، امکان تشکیل انجمن نیست، وظایف انجمن به مدیر مدرسه واگذار می‌شود.
- تبصره ۷:** در مدارس ضمیمه و مدارس که به صورت مجتمع (ابتدایی و متوسطه) با یک مدیر اداره می‌شوند، انجمن اولیا و مربیان به صورت مشترک تشکیل می‌شود.

ب) وظایف و اختیارات:

- ۱- تقویت هماهنگی و همسویی دیدگاه‌های آموزشی تربیتی خانه و مدرسه برای تحقق ساحت‌های شش گانه تربیت
- ۲- برنامه‌ریزی برای تبیین جایگاه و نقش اولیای دانش‌آموزان در بهبود جو و فرهنگ سازمانی
- ۳- رصد عملکرد مدرسه و ارائه بازخورد به مدرسه
- ۴- شناسایی ظرفیت‌های والدین و استفاده از توانایی‌های آنها در برنامه‌های ویژه و اداره مدرسه
- ۵- شناسایی خانواده‌های آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده و برنامه‌ریزی برای انجام مداخلات آموزشی، توانمندسازی و حمایت‌های روانی - اجتماعی دانش‌آموزان در معرض خطر با هماهنگی مدیر مدرسه
- ۶- شناسایی اولیای بی‌سواد دانش‌آموزان، افراد بی‌سواد محله و برنامه‌ریزی برای با سواد کردن آنها با استفاده از ظرفیت‌های مدرسه (معلمان علاقه‌مند همکاری، اولیای باسواد و...) با تأیید شورای مدرسه
- ۷- شناسایی و تأمین منابع مالی مورد نیاز مدرسه با هماهنگی مدیر مدرسه
- ۸- تشکیل شورای مالی و نظارت بر نحوه هزینه‌ها و تصویب تراز مالی و ارائه گزارش عملکرد مالی به شورای مدرسه
- ۹- شناسایی خیرین و افراد متمکن جهت تأمین بخشی از هزینه‌های مالی مدرسه
- ۱۰- جلب مشارکت اولیای دانش‌آموزان و صاحبان حرف، افراد خیر و مؤسسات خیریه در تأمین امکانات موردنیاز در بهبود اداره امور مدرسه
- ۱۱- همکاری در تدوین و اجرای برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه و فوق برنامه
- ۱۲- برنامه‌ریزی برای برقراری ارتباط با دستگاه‌های برون سازمانی از طریق مدیر مدرسه
- ۱۳- برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در مورد تشکیل جلسات عمومی اولیای دانش‌آموزان و برگزاری دوره‌های اثربخش آموزش خانواده به ویژه توسعه سواد حرکتی در سنین قبل از دبستان

- ۱۴- بررسی و تصویب پرداخت کارانه، پاداش و حق الزحمه کارکنان و عوامل مدرسه با توجه به نتایج ارزیابی‌ها برای ارتقای کیفیت خدمات آنها، دانش‌آموزان و اولیای آنان و اعضای شوراهای مدرسه با رعایت ضوابط و مقررات مربوط
- ۱۵- برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، اقدام و نظارت بر سرویس حمل و نقل و تهیه پوشش و لباس دانش‌آموزان با هماهنگی شورای مدرسه
- ۱۶- همکاری در ارتقای وضعیت تجهیزات آزمایشگاهی، کارگاهی، ورزشی، بهداشتی، پایگاه تغذیه سالم و ایمنی و مناسب‌سازی مدارس
- ۱۷- برنامه‌ریزی برای تعامل مستمر بین والدین و معلمان به تفکیک پایه‌های تحصیلی از طریق تشکیل اتاق اولیا و مربیان
- ۱۸- حفظ و تکریم جایگاه معلمان با بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌های والدین
- ۱۹- پیگیری مطالبات تربیتی والدین دانش‌آموزان از طریق مراجع ذیربط
- ۲۰- ارتباط مستمر با شورای انجمن اولیا و مربیان منطقه
- ۲۱- مشارکت در برنامه‌ریزی و اجرای مناسبت‌های ملی و دینی به ویژه هفته پیوند
- ۲۲- تبادل نظر با والدین دانش‌آموزان به صورت فردی و گروهی به منظور ارتقای کیفیت آموزشی و پرورشی مدرسه
- ۲۳- ترویج فرهنگ کتابخوانی و مطالعه در بین والدین از طریق ایجاد کتابخانه پیوند و اشتراک ماهنامه پیوند
- ۲۴- برگزاری جلسات مشترک با شورای انجمن سایر مدارس به منظور هم‌افزایی تربیتی و تجربیات مفید و اثربخش
- ۲۵- همکاری و مشارکت فعال و مؤثر در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌های آموزشی تربیتی مدرسه
- ۲۶- انجام اموری که بر اساس بخشنامه‌های انجمن مرکزی اولیا و مربیان به انجمن مدرسه محول می‌شود.

شورای دانش‌آموزی:

- ماده ۲۰- به منظور مشارکت و تمرین مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در امور مدرسه و زمینه‌سازی رشد مهارت‌های فردی، اجتماعی و تقویت اعتماد به نفس، خودباوری، قانونمندی و کسب شایستگی‌های لازم در آنان برای مواجهه مسئولانه و خردمندانه با شرایط مدرسه، «شورای دانش‌آموزی» تشکیل می‌شود.
- الف) ترکیب اعضا: اعضای شورا، از میان دانش‌آموزان شاغل به تحصیل در همان مدرسه انتخاب می‌شوند. تعداد و نحوه انتخاب اعضاء برابر دستورالعملی خواهد بود که توسط وزارت آموزش و پرورش ابلاغ می‌شود.
- ماده ۲۱- جلسات شورای دانش‌آموزی حداقل هر ماه یکبار تشکیل می‌شود. شورای دانش‌آموزی در مدارس نقش مشورتی و مشارکت در امور اجرایی دارد. تصمیم‌های این شورا پس از تصویب در شورای مدرسه، قابل اجرا خواهد بود.
- ماده ۲۲- شورای دانش‌آموزی یک شورای درون مدرسه‌ای است و فاقد شعبه و تشکیلات خارج از مدرسه خواهد بود. شورای دانش‌آموزان مجاز به ایجاد رقابت‌های ناسالم سیاسی و فعالیت جناحی و حزبی در داخل یا خارج از مدرسه نمی‌باشد و نمی‌تواند در انتخابات له یا علیه کاندیدها فعالیت نماید.
- تبصره ۱: برای اثربخشی بیشتر شورای دانش‌آموزی، یکی از معاونان یا مربیان امور تربیتی و در غیاب آنها یکی از معلمان مدرسه به انتخاب مدیر، ضمن هدایت جلسات شورای دانش‌آموزان، مسائل و مشکلات آنان را پیگیری می‌نماید.
- تبصره ۲: شورای دانش‌آموزی می‌تواند با موافقت شورای مدرسه نسبت به تشکیل انجمن‌های دینی، فرهنگی، هنری، ورزشی، علمی و پژوهشی اقدام کند.

ب) وظایف و اختیارات:

- ۱- برنامه‌ریزی برای آشنایی دانش‌آموزان با حقوق و تکالیف خود، قوانین، مقررات و آیین‌نامه‌های مدرسه
- ۲- تدوین «منشور دانش‌آموزی مدرسه» برای تقویت روابط بین دانش‌آموزان و تلطیف فضا و جو مدرسه
- ۳- همفکری و همکاری با مدیر مدرسه در تدوین برنامه سالانه مدرسه
- ۴- مشارکت و همکاری در اداره امور مدرسه و ارائه پیشنهاد برای بهبود آن
- ۵- توسعه فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان برای ایجاد نشاط و شادابی در مدرسه
- ۶- مشارکت در پیشنهاد انتخاب لباس و پوشش رسمی و ورزشی دانش‌آموزان
- ۷- بررسی عملکرد شورای دانش‌آموزی و تشکلهای و انجمن‌های زیرمجموعه
- ۸- مشارکت در نظرسنجی و ارزیابی عملکرد کارکنان و معلمان مدرسه
- ۹- بررسی و ارائه پیشنهاد به مدیر مدرسه جهت تشویق دانش‌آموزان فعال در امور اجرایی مدرسه
- ۱۰- انتخاب یکی از اعضا برای شرکت در جلسه شورای مدرسه، انجمن اولیا و مربیان و انتخابات شوراهای دانش‌آموزی منطقه
- ۱۱- ارائه پیشنهاد برای ارتقای کیفیت فعالیت‌های آموزشی تربیتی مدرسه (طراحی‌های آموزشی و روش‌های تدریس، شیوه‌های ارزشیابی و فعالیت‌های فوق برنامه)
- ۱۲- جلب مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های محله و امور اجتماعی و عام‌المنفعه
- ۱۳- همکاری و تعامل سازنده و مؤثر با سایر تشکلهای دانش‌آموزی قانونی درون مدرسه
- ۱۴- مشارکت و حضور فعال در شناسایی و آموزش دانش‌آموزان دارای ضعف درسی
- ۱۵- مشارکت و همکاری در رفع مشکلات دانش‌آموزان در معرض آسیب‌های روانی- اجتماعی و دارای مشکلات خانوادگی و سایر موارد مشابه
- ۱۶- شناسایی مسائل و مشکلات و ارائه نظرها و پیشنهادها به آموزش و پرورش از طریق مدرسه
- ۱۷- ارائه گزارش اقدامات و فعالیت‌های شورا هر دو ماه یکبار در مراسم آغازین مدرسه با هماهنگی مسئولین مدرسه

نکات ضروری در مورد شوراهای و انجمن اولیا و مربیان مدرسه:

ماده ۲۳- مدت فعالیت شوراهای و انجمن اولیا و مربیان مدرسه تا تشکیل شوراهای و انجمن سال تحصیلی بعد خواهد بود.

ماده ۲۴- به غیر از موارد مندرج در این آیین نامه، تشکیل هر گونه انجمن و شورایی در مدرسه مجاز نیست.

تبصره: انجمن ها و شوراهایی که بر اساس قوانین و مقررات عمومی کشور تشکیل می شوند، تابع مقررات خاص خود خواهند بود.

ماده ۲۵- مکاتبات یا هر نوع ارتباط شوراهای و انجمن اولیا و مربیان با اشخاص حقیقی یا حقوقی خارج از مدرسه، فقط از طریق مدیر مدرسه انجام می گیرد.

ماده ۲۶- شوراهای و انجمن اولیا و مربیان در چارچوب اختیارات قانونی خود مجاز به تصمیم گیری هستند. در صورتی که تصمیم های اتخاذ شده در انجمن اولیا و مربیان یا هر یک از شوراهای مدرسه با نظر مدیر مغایر باشد، موضوع از طریق مدیر مدرسه به اداره آموزش و پرورش منعکس می شود و رأی و نظر رئیس اداره، لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۲۷- اعضای شوراهای مدرسه و انجمن اولیا و مربیان در قبال تصمیم های متخذه مسئولیت دارند و پاسخگو خواهند بود.

ماده ۲۸- استفاده از ظرفیت و خدمات اولیای دانش آموزان در مدرسه، افتخاری و رایگان، بدون دریافت حق الزحمه است و تعهدی برای آموزش و پرورش از حیث استخدامی و مالی نخواهد داشت.

تبصره: ادارات آموزش و پرورش، انجمن اولیا و مربیان و شوراهای فعال مدارس را مورد تشویق قرار خواهند داد.

فصل سوم: مقررات دانش آموزی

شرایط سنی ثبت نام

دوره ابتدایی:

ماده ۲۹- حداقل سن ثبت نام در پایه اول دبستان ۶ سال تمام است.

تبصره ۱: ثبت نام در پایه اول ابتدایی برای متولدين مهرماه با تشخیص شورای مدرسه مشروط به وجود ظرفیت و امکانات پذیرش، بلامانع است.

تبصره ۲: ثبت نام کودکان با حداقل ۶ سال تمام، الزاماً در پایه اول دبستان صورت می گیرد و مراکز پیش دبستانی، مجاز به ثبت نام از آنها نیستند. در صورت تشخیص ولی و با درخواست کتبی وی، ثبت نام این قبیل کودکان در دوره پیش دبستانی بلامانع است.

ماده ۳۰- حداکثر سن ثبت نام در پایه اول ابتدایی، در مناطق شهری ۸ سال تمام و در مناطق روستایی و عشایری ۱۰ سال تمام خواهد بود.

ماده ۳۱- حداکثر سن تحصیل در دوره ابتدایی در مدارس شهری ۱۴ سال تمام و در مدارس روستایی و عشایری ۱۵ سال تمام خواهد بود.

تبصره: حداقل سن ثبت نام دانش آموزان ایرانی در مدارس ایرانی خارج از کشور، تابع مقررات نظام آموزشی همان کشور خواهد بود.

دوره متوسطه:

ماده ۳۲- حداکثر سن ثبت نام (ورود) در دوره اول متوسطه در مناطق شهری ۱۵ و در مناطق روستایی و عشایری ۱۶ سال تمام است. حداکثر سن ادامه تحصیل در مناطق شهری ۱۷ سال تمام و در مناطق روستایی و عشایری ۱۸ سال تمام خواهد بود.

ماده ۳۳- حداکثر سن ثبت نام (ورود) در دوره دوم متوسطه، ۱۸ سال تمام خواهد بود. حداکثر سن ادامه تحصیل، برای پسران (با رعایت قوانین و مقررات نظام وظیفه عمومی) ۲۰ سال تمام و برای دختران ۲۲ سال تمام خواهد بود.

بزرگسالان:

ماده ۳۴- حداقل سن ورود به تحصیل در دوره اول متوسطه مدارس بزرگسالان و مدارس آموزش از راه دور ۱۵ سال تمام و در دوره دوم متوسطه مدارس بزرگسالان ۱۷ سال تمام و مدارس آموزش از راه دور ۱۸ سال تمام خواهد بود.

تبصره ۱: در شرایط خاص با مجوز کمیسیون خاص اداره آموزش و پرورش محل، به صورت موردی می توان از دانش آموزی که حداقل شرط سنی را ندارد، در مدارس بزرگسالان ثبت نام نمود.

تبصره ۲: دانش آموزی که شرایط سنی تحصیل در مدرسه روزانه را از دست می دهد، با هر سنی می تواند در مدرسه بزرگسالان، ایثارگران (با رعایت شرایط) یا آموزش از راه دور ثبت نام کند.

داوطلبان آزاد:

ماده ۳۵- برگزاری ارزشیابی داوطلبان آزاد در دوره ابتدایی به استثنای پایه ششم در داخل کشور مجاز نیست. حداقل سن برای ثبت نام در ارزشیابی پایه ششم ۱۵ سال تمام است و برای شرکت در ارزشیابی مذکور نیازی به ارائه مدارک قبولی سنوات قبل نخواهد بود. در دوره اول و دوم متوسطه، به ترتیب شرط سنی حداقل ۱۶ و ۱۷ سال خواهد بود و ارائه کارنامه قبولی پایه قبل، ضروری است.

تبصره ۱: حداقل سن برای ثبت نام در ارزشیابی داوطلبان آزاد دوره اول متوسطه (طرح جامع)، ۱۸ سال تمام است. دارندگان کارنامه قبولی پایه ششم ابتدایی با رعایت شرط سنی فوق می توانند بدون ارائه مدرک قبولی پایه های هفتم و هشتم، در امتحانات پایان دوره اول متوسطه (جامع) به صورت داوطلب آزاد شرکت کنند.

تبصره ۴: دارندگان گواهی نامه دوره سوادآموزی و انتقال از نهضت سوادآموزی با رعایت شرایط سنی می توانند به ترتیب در پایه چهارم ابتدایی و پایه هفتم مدارس روزانه ثبت نام کنند و ادامه تحصیل دهند.

ثبت نام و ادامه تحصیل:

ماده ۳۶- ملاک محاسبه سن دانش آموز برای ثبت نام، روز اول مهرماه، خواهد بود.

تبصره: چنانچه دانش آموز در نظام آموزشی تحصیل کرده است که مطابق آن نظام، سن شروع تحصیل رسمی، از ۵/۵ سالگی مجاز بوده است، شرط حداقل سن برای ورود به مدرسه ایرانی، همان ۵/۵ سال خواهد بود.

ماده ۳۷- ملاک تعیین شهر و روستا برای رعایت حداکثر سن مجاز ثبت نام، براساس قانون تقسیمات کشوری خواهد بود. چنانچه برخی از روستاها در طول سال تحصیلی به محدوده شهری منضم شوند، ادامه تحصیل دانش آموزان آن مناطق، تا پایان آن دوره تحصیلی، مطابق شرایط سنی روستا خواهد بود.

ماده ۳۸- در هر یک از دوره های تحصیلی، دو سال به حداکثر سن دانش آموزان مشمول آموزش فراگیر که در مدارس پذیرا به تحصیل اشتغال دارند؛ اضافه می شود.

ماده ۳۹- شرایط سنی ثبت نام و ادامه تحصیل دانش آموزان با نیازهای ویژه در تمام دوره های تحصیلی در مدارس استثنایی، تابع مقررات مربوط خواهد بود.

ماده ۴۰- برگزاری آزمون ورودی، مصاحبه و تعیین شرط معدل برای ثبت نام دانش آموزان در مدارس دولتی جز در مواردی که مصوبه خاص (از قبیل مدارس استعدادهای درخشان، نمونه دولتی، هیئت امنایی، وابسته) وجود دارد و هنرستان ها (برای انتخاب رشته) ممنوع است و نباید هیچ دانش آموزی به هر دلیلی از ثبت نام و تحصیل محروم شود.

تبصره: شرایط مصاحبه و آزمون ورودی در برخی از رشته های شاخه های فنی و حرفه ای و کار دانش توسط شورای مدرسه تعیین و با اطلاع اداره آموزش و پرورش، اجرا می شود.

ماده ۴۱- ثبت نام دانش آموزان در نزدیک ترین مدرسه به محل سکونت آنان، در اولویت خواهد بود و ثبت نام از دانش آموزانی که والدین آنان هر دو شاغل هستند، در مدرسه نزدیک به محل کار پدر یا مادر، بلامانع است.

ماده ۴۲- حضور یکی از والدین (پدر یا مادر) یا قیم / سرپرست قانونی همراه دانش آموز در زمان ثبت نام در هر یک از دوره های تحصیلی ضروری است. در موارد استثناء به تشخیص مدیر مدرسه، ثبت نام دانش آموز بدون حضور والدین یا سرپرست قانونی بلامانع است.

ماده ۴۳- آموزش و تحصیل، حق قانونی کودکان است. مدرسه موظف است نسبت به ثبت نام از کودکان و دانش آموزان لازم التعلیم برابر مقررات اقدام کند. «هر یک از والدین، اولیا یا سرپرستان قانونی دانش آموز و اشخاصی که مسئولیت نگهداری، مراقبت و تربیت وی را به عهده دارند نمی توانند از ثبت نام وی امتناع کنند یا به هر نحوی از تحصیل او جلوگیری کنند».

ماده ۴۴- برای هر دانش آموز پرونده تحصیلی (ترجیحاً الکترونیکی) تشکیل می شود که باید حاوی اطلاعات و مستندات زیر باشد:

- مشخصات هویتی (شناسنامه / کارت ملی) (استعلام الکترونیکی هویت از طریق سامانه ثبت احوال کشور)

- کارنامه ها و گواهی نامه های تحصیلی (به استثنای پایه اول)

- شناسنامه سلامت

- عکس

- کاربرگ سنجش سلامت جسمانی و آمادگی تحصیلی نوآموزان بدو ورود به دبستان

- فرم اطلاعات فردی و خانوادگی

- نمونه برگ تعهد دانش آموز و ولی قانونی وی به رعایت مقررات انضباطی مدرسه

- سوابق مشاوره ای (تحصیلی، تربیتی و شغلی) و برگ هدایت تحصیلی پایه نهم

- رأی یا نامه از مراجع ذیصلاح (در موارد خاص از قبیل دانش آموزان فاقد مدارک هویتی، فوت پدر، متارکه و طلاق والدین، حضانت)

تبصره: افرادی که با استفاده از ارزشیابی مدارک تحصیلی خارجی یا برابر مقررات با شرکت در امتحان تعیین پایه مجاز به ادامه تحصیل می شوند، نیاز به کارنامه تحصیلی سنوات قبل ندارند.

ماده ۴۵- مدیر مدرسه می تواند در موارد استثناء از دانش آموزی که فاقد مدارک هویتی و تحصیلی است (با اخذ تعهد کتبی از ولی وی مبنی بر ارائه مدارک مربوط)، به صورت مشروط حداکثر برای مدت یک ماه ثبت نام کند. ادامه تحصیل این قبیل دانش آموزان در صورت عدم ارائه مدارک هویتی و تحصیلی، با موافقت کمیسیون خاص اداره آموزش و پرورش تا پایان دوره اول متوسطه، بلامانع خواهد بود و در هر صورت، دانش آموز موظف است برای ثبت نام قطعی و درج مشخصات وی در دفتر آمار، مدارک هویتی و تحصیلی خود را به مدرسه تسلیم کند.

ماده ۴۶- مدیر مدرسه موظف است با همکاری سایر عوامل اجرایی، حداکثر تا یک ماه پس از شروع سال یا نیمسال تحصیلی، پرونده دانش آموزان را بررسی و چنانچه در مواردی عدم رعایت قوانین و مقررات مشاهده شد نسبت به رفع نقص اقدام کند.

تبصره: اگر بعد از گذشت یک ماه از شروع سال تحصیلی مشخص شود نقص پرونده یا ثبت نام دانش آموز برخلاف مقررات، مربوط به همان سال یا سال های قبل می باشد، مدیر مدرسه باید وضعیت تحصیلی دانش آموز را به منظور طرح در کمیسیون خاص به اداره آموزش و پرورش گزارش کند. در این گونه موارد اداره آموزش و پرورش موظف است در اسرع وقت نسبت به موضوع رسیدگی و اقدام کند.

ماده ۴۷- مدیر مدرسه موظف است ضمن رصد ادامه تحصیل دانش‌آموزان خود در سال بعد یا دوره تحصیلی بعد، کودکان لازم‌التعلیم بازمانده از تحصیل را در محدوده مدرسه خود با استفاده از منابع اطلاعاتی (از جمله سازمان بهزیستی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ...)، شناسایی و مراتب را برای اقدام لازم به اداره آموزش و پرورش گزارش نماید.

ماده ۴۸- حضور و استفاده از کلاس درس، به صورت مستمع آزاد ممنوع است.

تبصره: دانش‌آموزی که به ضرورت در محلی غیر از محل ثبت‌نام خود بسر می‌برد، می‌تواند با ارائه مستندات مربوط و گواهی اشتغال به تحصیل از مدرسه مبدأ، در یکی از مدارس مقصد به صورت موقت، ادامه تحصیل دهد. شرکت در ارزشیابی نوبت‌های اول و دوم به صورت میهمان در مدرسه مقصد بلامانع است. صدور هرگونه مدرک تحصیلی به عهده مدرسه مبدأ است.

ماده ۴۹- ثبت‌نام مجدد دانش‌آموزان غیرمشمول نظام وظیفه که ترک تحصیل کرده‌اند، با رعایت شرایط سنی در پایه تحصیلی مربوط بلامانع است. ثبت‌نام دانش‌آموز پسری که به سن مشمولیت مقرر در قانون نظام وظیفه عمومی می‌رسد، تابع مقررات و شیوه‌نامه‌هایی است که با هماهنگی نظام وظیفه از طریق وزارت آموزش و پرورش ابلاغ می‌شود.

تبصره ۱: دانش‌آموزان پسری که در حین تحصیل سن آنان به ۲۰ سال تمام می‌رسد برابر مقررات صرفاً تا پایان آن سال / نیم سال / دوره تابستانی، مجاز به ادامه تحصیل خواهند بود.

تبصره ۲: شرکت در امتحانات داوطلبان آزاد، از نظر مقررات نظام وظیفه، ترک تحصیل تلقی می‌شود و به آنان، معافیت تحصیلی تعلق نمی‌گیرد.

ماده ۵۰- ثبت‌نام مجدد دانش‌آموز در همان پایه‌ای (در دوره دوم متوسطه، متناظر با رشته تحصیلی قبلی) که قبول شده است. (به استثنای دانش‌آموزان موضوع تبصره ۲ ماده ۸۸ آیین‌نامه آموزشی روزانه و فارغ‌التحصیلان دوره دوم متوسطه) با رعایت سایر شرایط، صرفاً در مدارس غیردولتی یا به صورت داوطلب آزاد، مجاز است.

ماده ۵۱- وقفه تحصیلی و غیبت موجه ترک تحصیل محسوب نمی‌شود.

تبصره ۱: تشخیص موجه یا غیرموجه بودن غیبت دانش‌آموز، کمتر از یک ماه با مدیر مدرسه و بیش از یک ماه با شورای مدرسه است. لازم است مدارک و مستندات غیبت دانش‌آموز به همراه نظر مدیر در پرونده وی نگهداری شود.

تبصره ۲: غیبت غیرموجه سه ماه متوالی و بیشتر دانش‌آموزان مشمول، از نظر مقررات نظام وظیفه ترک تحصیل تلقی می‌شود. مدیر مدرسه موظف است مراتب ترک تحصیل آنها را به سازمان نظام وظیفه عمومی اعلام کند.

ماده ۵۲- حداکثر تعداد سال‌های تکرار پایه مجاز در هر پایه تحصیلی، در دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه و پایه دهم دوره دوم متوسطه (دانش‌آموزان موضوع تبصره ۲ ماده ۸۸ آیین‌نامه آموزشی روزانه و همچنین موضوع ماده ۵۰ این آیین‌نامه) دو سال خواهد بود. دانش‌آموزان دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه با رعایت شرایط سنی، می‌توانند برای سومین سال در همان پایه، ثبت نام کنند و ادامه تحصیل دهند.

تبصره: حداکثر تعداد سال‌های تکرار پایه مجاز دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (مدارس استثنایی)، در هر پایه تحصیلی در دوره‌های پیش‌دبستان و ابتدایی، سه سال و دوره اول متوسطه دو سال خواهد بود.

ماده ۵۳- ثبت‌نام از دانش‌آموزان اتباع خارجی مقیم ایران مطابق شیوه‌نامه مربوط و براساس مدارک هویتی و اقامتی معتبر صورت می‌پذیرد.

تعیین پایه

ماده ۵۴- پایه تحصیلی دانش‌آموزی که به دلیل عدم دسترسی به مدرسه، بیماری، بی‌سرپرستی، بدسرپرستی و مشکلات حاد خانوادگی نتوانسته به موقع وارد مدرسه شود یا وقفه‌ای در ادامه تحصیل وی ایجاد شده است در دوره ابتدایی با ارائه مدارک و مستندات معتبر به تشخیص مدیر مدرسه و رعایت حداقل سن متعارف تحصیل (برای پایه‌های اول تا ششم به ترتیب ۶ و ۷ و ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ سال تمام) در اولین فرصت با بررسی‌های انجام شده از سوی معلم مربوط تعیین می‌شود.

تبصره: در صورت عدم کسب شرایط قبولی در ارزشیابی تعیین پایه، از دانش‌آموز در پایه پایین‌تر، ارزشیابی به عمل می‌آید.

ماده ۵۵- هرگونه فعالیت آموزشی و پرورشی از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی (مؤسسات، مراکز، نهادها و ...) که منجر به عدم ثبت‌نام و حضور دانش‌آموز در مدرسه شود، ممنوع است و با متخلفین برابر قوانین و مقررات رفتار خواهد شد.

تبصره: دانش‌آموزانی که در مراکز غیرمجاز تحصیل کرده‌اند، تعیین پایه نخواهند شد و ثبت‌نام و ادامه تحصیل آنان با رعایت حداکثر شرط سنی دوره ابتدایی و براساس سوابق و آخرین کارنامه تحصیلی، مجاز خواهد بود.

ماده ۵۶- پایه تحصیلی دانش‌آموزی که به دلیل عدم دسترسی به مدرسه یا بیماری نتوانسته به موقع وارد مدرسه شود یا در ادامه تحصیل وی، وقفه و فاصله‌ای ایجاد شده است، در دوره‌های اول و دوم متوسطه با رعایت حداقل سن متعارف تحصیل و ارائه مدارک و مستندات معتبر (فوت یا جدایی والدین و ...) به تشخیص مدیر مدرسه و با برگزاری ارزشیابی تعیین پایه (در ارزشیابی‌های داخلی در اولین فرصت و در ارزشیابی‌های هماهنگ در اولین نوبت رسمی) توسط معلمان دروس مربوط و تأیید مدیر مدرسه، تعیین می‌شود.

تبصره ۱: سن متعارف تحصیل در دوره اول متوسطه برای پایه‌های هفتم، هشتم و نهم ۱۲، ۱۳ و ۱۴ سال تمام و در دوره دوم متوسطه برای پایه‌های دهم و یازدهم ۱۵ و ۱۶ سال تمام خواهد بود.

تبصره ۲: تعیین پایه در دوره اول متوسطه منوط به داشتن کارنامه قبولی پایه ششم و در دوره دوم متوسطه منوط به داشتن کارنامه‌های قبولی پایه‌های ششم و نهم خواهد بود.

تبصره ۳: در دوره متوسطه، ارزشیابی تعیین پایه به صورت یک نوبتی برگزار می‌شود. مواد ارزشیابی و شرایط قبولی، مانند داوطلبان آزاد خواهد بود. در صورت عدم کسب شرایط قبولی در ارزشیابی تعیین پایه از دانش‌آموز در پایه پایین‌تر، ارزشیابی به عمل می‌آید.

تبصره ۴: نمرات قبول‌شدگان در ارزشیابی تعیین پایه، در کارنامه دانش‌آموز ثبت و پس از امضا و مهر مدیر در پرونده تحصیلی وی نگهداری می‌شود. در ثبت‌نام از این قبیل دانش‌آموزان در پایه بالاتر، توضیح لازم در ستون ملاحظات دفتر آمار داده شود.

انتقال دانش‌آموزان:

ماده ۵۷- انتقال دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی از یک مدرسه به مدرسه دیگر در همان منطقه در صورت موافقت مدیر مدرسه مقصد با رعایت سایر مقررات و از یک منطقه و ناحیه به سایر مناطق و نواحی آموزش و پرورش (داخل و خارج استان) در صورت موافقت اداره آموزش و پرورش مقصد، تا یک‌ماه قبل از شروع ارزشیابی پایانی (در نظام سالی، امتحانات آخر سال و در نظام نیم‌سال) و در نظام امتحانات پایان نیم‌سال، بلامانع خواهد بود.

تبصره ۱: با توجه به اعمال سهمیه مناطق در کنکور سراسری، انتقال دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه به صورت پیاپی و متوالی در سه پایه تحصیلی دهم، یازدهم و دوازدهم، از منطقه یک به مناطق دو و سه یا از منطقه دو به منطقه سه مجاز نخواهد بود.

تبصره ۲: در صورتی که محل اقامت ولی یا سرپرست دانش‌آموزی در پایه دوازدهم، تغییر یابد، دانش‌آموز می‌تواند به صورت میهمان (با اخذ معرفی‌نامه عکس‌دار حاوی مشخصات و پایه و رشته تحصیلی صادره از مدرسه مبدأ) و تأیید انتقال ولی دانش‌آموز توسط اداره آموزش و پرورش همان منطقه، با همراه داشتن مدارک لازم مبنی بر انتقال ولی خود، به اداره آموزش و پرورش محل سکونت جدید مراجعه و در صورت دایر بودن رشته تحصیلی مورد نظر، با معرفی آن اداره، ضمن استفاده از کلاس‌های درس در امتحانات داخلی یا امتحانات نهایی برابر مقررات شرکت کند. نمره نوبت دوم (خردادماه) چنین دانش‌آموزی، از سوی اداره آموزش و پرورش منطقه جدید به اداره آموزش و پرورش قبلی ارسال می‌شود تا به مدرسه‌ای که دانش‌آموز در آن تحصیل می‌کرده است، ابلاغ شود. برای این دانش‌آموزان، براساس نمرات مأخوذه (در مقصد) و نمره پایانی نوبت اول و نمره ارزشیابی مستمر نوبت دوم و رعایت سایر مقررات، اعلام نتیجه می‌شود.

تبصره ۳: اصالت و صحت مدارک و سوابق تحصیلی دانش‌آموزان در دوره‌های اول و دوم متوسطه که متقاضی انتقال از یک مدرسه به مدرسه دیگر (در داخل منطقه / شهرستان، استان یا خارج از استان) هستند، باید پس از بررسی صحت و سقم در سامانه‌های دانش‌آموزی منطقه، به تأیید اداره آموزش و پرورش مربوط برسد. مدیر مدرسه مقصد، موظف است پس از ثبت‌نام از دانش‌آموز، صحت مدارک تحصیلی وی را حداکثر ظرف مدت یک هفته، به‌صورت محرمانه از طریق اداره آموزش و پرورش مربوط، استعلام کند و اداره آموزش و پرورش و مدیر مدرسه مبدأ هم موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه به این استعلام پاسخ دهد.

تبصره ۴: مدیر مدرسه مقصد باید سوابق و مدارک تحصیلی دانش‌آموزان انتقالی را از مدرسه مبدأ درخواست نماید. مدیر مدرسه مبدأ باید پرونده تحصیلی و نمره‌های ارزشیابی این‌گونه دانش‌آموزان را بلافاصله و حداکثر تا یک هفته پس از انتقال دانش‌آموز، به مدرسه جدید، ارسال نماید.

تبصره ۵: در سال نخست پذیرش، انتقال دانش‌آموزان بین مدارس استعدادهای درخشان یک شهرستان، ممنوع است. پس از یکسال تحصیل، انتقال دانش‌آموزان بین مدارس استعدادهای درخشان، در صورت دارا بودن نمره آزمون ورودی در سطح حداقل نمره مدرسه مقصد و وجود ظرفیت خالی در آن مدرسه در داخل استان، با موافقت اداره کل آموزش و پرورش استان و از یک استان به استان دیگر، با موافقت اداره کل آموزش و پرورش استان مقصد، مجاز خواهد بود.

ماده ۵۸- انتقال دانش‌آموزان مدارس بزرگسالان به مدارس روزانه منوط به گذراندن تمامی دروس یک پایه تحصیلی و داشتن شرط سنی و سایر ضوابط ثبت‌نام در مدارس روزانه است.

ماده ۵۹- انتقال دانش‌آموزان مدارس روزانه به مدارس بزرگسالان تا یک ماه قبل از برگزاری ارزشیابی پایانی نیم‌سال اول یا دوم با رعایت سایر شرایط، بلامانع است.

ماده ۶۰- انتقال دانش‌آموزان موضوع تبصره ماده ۳۱ این آیین‌نامه به مدارس داخل کشور، در صورتی مجاز است که پایه اول دبستان را در مدارس ایرانی خارج از کشور گذرانده باشند. در صورت ضرورت، انتقال این دانش‌آموزان به مدارس داخل کشور، قبل از پایان سال تحصیلی با تأیید شورای مدرسه، بلامانع است.

ماده ۶۱- دانش‌آموزی که به منطقه آموزشی دیگری منتقل می‌شود که رشته تحصیلی وی وجود ندارد، می‌تواند بدون شرکت در ارزشیابی تغییر رشته، در یکی از رشته‌های موجود در شاخه تحصیلی خود ثبت‌نام کند و ادامه تحصیل دهد و دروس مربوط به تغییر رشته را تا پایان دوره تحصیلی بگذراند.

تسهیلات ویژه برای دانش‌آموزان:

ماده ۶۲- دانش‌آموزانی که ضعف بینایی یا شنوایی دارند باید در ردیف‌های مناسب کلاس قرار گیرند و در مورد دانش‌آموزانی که با دست چپ می‌نویسند نباید هیچ‌گونه ممانعتی به عمل آید و پیش‌بینی محل مناسب برای نشستن و تأمین شرایط مناسب برای آن‌ها باید مورد توجه قرار گیرد.

ماده ۶۳- دانش‌آموزانی که به دلایل موجه از قبیل شرکت در المپیادها، مسابقات ورزشی و دوره‌های آموزشی مربوط و سفرهای زیارتی خارج از کشور به تشخیص کمیسیون خاص اداره آموزش و پرورش، موفق به شرکت در ارزشیابی دروس نهایی دوره دوم متوسطه نمی‌شوند، می‌توانند در نوبت ارزشیابی بعدی شرکت کنند. قبولی آنان به عنوان قبولی در امتحانات نوبت قبل محسوب خواهد شد.

ماده ۶۴- غیبت دانش‌آموزان شرکت‌کننده در سفرهای زیارتی خارج از کشور و مسابقات قرآنی، فرهنگی هنری، علمی، مهارتی و ورزشی و اردوی آن در سطح ملی و بین‌المللی، از کلاس درس موجه تلقی می‌شود.

ماده ۶۵- دانش‌آموزانی که در مسابقات کشوری و بین‌المللی و اردوی آن شرکت می‌کنند اجازه دارند در ارزشیابی داخلی علاوه بر نوبت‌های خرداد و شهریورماه، همراه غایبین موجه همان سال تحصیلی در ارزشیابی درس یا دروسی که نمره قبولی کسب نکرده‌اند شرکت کنند.

ماده ۶۶- دانش‌آموزان شرکت‌کننده در مسابقات کشوری و اردوی آن می‌توانند با اخذ معرفی‌نامه عکس‌دار از مدرسه مربوط و همراه داشتن مدارک لازم مبنی بر شرکت در اردو و مسابقه، به اداره آموزش و پرورش محل برپایی اردو و مسابقه (مقصد) مراجعه و در صورت دایر بودن رشته تحصیلی مورد نظر در ارزشیابی داخلی یکی از مدارس شرکت نمایند. نمره‌های این قبیل دانش‌آموزان پس از تأیید اداره آموزش و پرورش مقصد به اداره آموزش و پرورش مبدأ برای درج در کارنامه‌ها و اعلام نتیجه، به مدرسه ذی‌ربط ارسال می‌شود.

ماده ۶۷- دانش‌آموزانی که یکی از بستگان درجه اول آن‌ها در طول سال تحصیلی شهید، اسیر یا مفقود می‌گردد و همچنین دانش‌آموزانی که یکی از بستگان درجه اول آن‌ها در فاصله یک ماه قبل از آغاز ارزشیابی خرداد یا شهریورماه فوت می‌شود، در صورت عدم کسب نمره قبولی در درس یا دروس مربوط، می‌توانند علاوه بر نوبت‌های ارزشیابی مذکور در یک نوبت ارزشیابی دیگر همراه با غایبین موجه، شرکت کنند.

تبصره: مفاد این ماده شامل دروس نهایی دوره متوسطه نمی‌شود.

ماده ۶۸- دانش‌آموزانی که ارزشیابی آنان به علل مختلف از قبیل حوادث غیرمترقبه و بلایای طبیعی برگزار نشده یا اوراق ارزشیابی آنان مفقود یا معدوم شده، در ارزشیابی داخل با مجوز شورای مدرسه و در ارزشیابی هماهنگ با تأیید کمیسیون خاص منطقه، می‌توانند در اولین فرصت و حداکثر تا یک ماه پس از پایان ایام ارزشیابی در ارزشیابی مجدد شرکت نمایند.

تبصره: در مورد ارزشیابی دروس نهایی، صدور مجوز و تعیین نوبت ارزشیابی با هماهنگی مرکز سنجش آموزش و پرورش به عهده کمیسیون خاص آموزش و پرورش استان خواهد بود.

ماده ۶۹- دانش‌آموزان ازدواج کرده می‌توانند با رعایت شئون دانش‌آموزی و اصول اخلاقی و تربیتی با دیگر دانش‌آموزان، مانند سایرین در مدارس روزانه ثبت‌نام و به تحصیل ادامه دهند.

تبصره: در صورتی که به تشخیص شورای مدرسه، مفاد این ماده از سوی دانش‌آموز رعایت نشود، ادامه تحصیل وی به یکی از روش‌های زیر امکان‌پذیر خواهد بود:

۱- بدون حضور در کلاس، در ارزشیابی‌های پایان هر نوبت شرکت نمایند.

۲- در مدارس بزرگسالان، آموزش از راه دور یا داوطلب آزاد، با رعایت قوانین و مقررات، تحصیل نماید.

ماده ۷۰- دانش‌آموز دوره اول متوسطه که به دلایل مختلف از قبیل عدم دسترسی به مدرسه، تکرار پایه و وقفه تحصیلی در شرایط سنی بالاتر از سن متعارف پایه تحصیلی خود قرار دارد، می‌تواند در صورت قبولی در ارزشیابی خردادماه با حداقل معدل کل ۱۴، در شهریورماه همان سال تحصیلی در ارزشیابی پایه بالاتر در مدرسه قبلی یا مدرسه جدیدی که برای ادامه تحصیل ثبت‌نام کرده است به صورت یک نوبتی شرکت کند و در صورت احراز شرایط قبولی، به پایه بعدی ارتقا یابد.

ماده ۷۱- در دوره ابتدایی دانش‌آموزی می‌تواند از مفاد ماده فوق استفاده کند که در ارزشیابی نوبت خردادماه، در تمامی دروس، رتبه (مقیاس) «خوب» را کسب نموده باشد. فهرست دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی که در خردادماه شرایط استفاده از ماده فوق را کسب می‌کنند از طریق مدرسه به اداره آموزش و پرورش ارسال تا تمهید مقدمات ثبت‌نام و شرکت آنان در امتحانات شهریورماه پایه هفتم در یکی از مدارس دوره اول متوسطه فراهم گردد.

تبصره ۱: کارنامه و دفتر امتحانات برای شرکت‌کنندگان در امتحانات شهریورماه به صورت یک نوبتی تنظیم گردد و برای آنان نمره انضباط منظور نشود.

تبصره ۲: داوطلبان آزاد پایه ششم ابتدایی و دوره اول متوسطه و دانش‌آموزان مدارس دوره اول متوسطه بزرگسالان و آموزش از راه دور، مجاز به استفاده از مفاد این ماده نخواهند بود.

تبصره ۳: شرایط قبولی در ارزشیابی شهریورماه در دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه همانند شرایط مندرج در آیین‌نامه‌های مربوط خواهد بود.

تبصره ۴: غایبین موجه دوره اول متوسطه در ارزشیابی شهریورماه می‌توانند در امتحانات داخلی با تأیید شورای مدرسه و در امتحانات هماهنگ با تأیید کمیسیون خاص اداره آموزش و پرورش در ارزشیابی غایبین مجاز شرکت نمایند.

مقررات انضباطی و وظایف دانش‌آموزان:

ماده ۷۲- مقررات انضباطی دانش‌آموزان با توجه به موارد زیر توسط شورای مدرسه با مشارکت و همکاری شورای دانش‌آموزی، تدوین و ابلاغ می‌شود. رعایت این مقررات برای دانش‌آموزان الزامی است.

۱- رعایت احکام دینی و شرعی و داشتن حسن رفتار و اخلاق

۲- رعایت شئون دانش‌آموزی (ادب و احترام نسبت به مدیر، معلمان، کارکنان و سایر دانش‌آموزان، بهداشت فردی و عمومی و نظافت کلاس و مدرسه)

۳- رعایت مقررات آموزشی تربیتی (حضور به موقع در مدرسه و کلاس درس، خروج به موقع از مدرسه و کلاس درس، انجام درست تکالیف درسی و خودداری از خرید و فروش غیرمجاز در مدرسه)

تبصره ۱: حضور در مدرسه در غیر ساعات مقرر برای استفاده از زمین ورزش، آزمایشگاه، کتابخانه، فعالیت‌های پرورشی و ... منوط به اجازه کتبی ولی دانش‌آموز و موافقت مدیر و به سرپرستی او یا یکی از کارکنان مدرسه مجاز خواهد بود.

تبصره ۴: دانش‌آموزان می‌توانند در چارچوب وظایف خود و با تأیید شورای مدرسه و با نظارت مدیر مدرسه، برابر شیوه‌نامه‌های مربوط نسبت به خرید و فروش محصولات و دست‌ساخته‌های خود اقدام کنند.

۴- پرهیز از همراه آوردن اشیای گران‌بها و وسایل غیرمرتبط با امور تحصیلی به مدرسه

۵- اهتمام در حفظ و نگهداری اموال، تجهیزات و ساختمان مدرسه.

تبصره ۳: چنانچه دانش‌آموزی به وسایل و ساختمان مدرسه، کارکنان یا سایر دانش‌آموزان خسارت وارد آورد، با تشخیص مدیر مدرسه باید خسارت توسط دانش‌آموز یا ولی وی جبران شود.

ماده ۷۳- مدیر مدرسه موظف است در مواردی که دانش‌آموز تأخیر ورود مکرر یا غیبت غیرموجه داشته باشد، مراتب را به اطلاع ولی وی برساند.

ماده ۷۴- غیبت و تأخیر غیرموجه ورود دانش‌آموز در دفتر انضباطی (شایستگی‌های تربیتی) ثبت و در ارزیابی انضباط لحاظ می‌شود. در صورت تأخیر ورود مکرر یا غیبت بیش از حد، مدیر مدرسه موظف است با نظر شورای مدرسه تصمیم مقتضی اتخاذ نماید و مراتب را کتباً به ولی دانش‌آموز ابلاغ کند.

تشویق و آگاهی‌بخشی (تنبیه):

ماده ۷۵- مدیر مدرسه باید برای تقویت رفتارهای مطلوب و ترغیب دانش‌آموزان به انجام صحیح وظایف خویش برنامه‌هایی را تهیه و با تأیید شورای مدرسه اجرا کند.

اصول حاکم بر برنامه‌های تشویق مدرسه عبارت است از:

- ۱- جو حاکم بر مدرسه باید حامی ایجاد احساس موفقیت درونی و دریافت تأیید محیطی برای تمامی دانش‌آموزان باشد.
- ۲- از دامن زدن به جو رقابتی در مدرسه، برجسته و متمایز کردن تعدادی از دانش‌آموزان، ایجاد احساس موفقیت برای گروهی از دانش‌آموزان به قیمت ایجاد شکست در گروه دیگر (جز در مسابقات ورزشی) به ویژه در دوره ابتدایی باید اجتناب شود.
- ۳- بجای حاکم کردن جو مقایسه و رقابت، باید دانش‌آموزان براساس میزان دست‌یابی به سطوح مورد انتظار مدرسه، تأیید و تشویق شوند، به‌گونه‌ای که امکان تشویق تمام دانش‌آموزان یک کلاس یا مدرسه وجود داشته باشد.
- ۴- نوع تشویق باید به گونه‌ای باشد که دانش‌آموز، علت تشویق خود را به فعالیت و تلاش خود اسناد و ارجاع دهد و به احساس رضایت‌مندی درونی ناشی از حسن عملکرد خود دست یابد.

ماده ۷۶- روش‌های تشویق به کار گرفته شده باید به گونه‌ای باشد که زمینه‌های استمرار و تقویت رفتارهای مطلوب را در دانش‌آموزان فراهم نماید.

- ۱- بیان جملات تأییدکننده توسط مربیان در موقعیت‌های مناسب برای تقویت رفتار
- ۲- تشویق شفاهی در کلاس درس در حضور تمام دانش‌آموزان
- ۳- تشویق شفاهی در مراسم آغازین، در حضور تمام دانش‌آموزان
- ۴- تشویق کتبی و شفاهی در کلاس و اعلام آن به ولی دانش‌آموز
- ۵- اعطای مسئولیت
- ۶- اعطای نشان مدرسه

ماده ۷۷- در تشویق دانش‌آموزان رعایت موارد زیر الزامی است:

- ۱- افزایش انگیزه درونی برای تقویت رفتار دانش‌آموز
- ۲- توسعه تلاش و کوشش و جدیت در انجام وظایف و مسئولیت‌ها.
- ۳- توجه به میزان پیشرفت دانش‌آموز در مقایسه با وضع قبلی وی
- ۴- توجه به وجود شواهد کافی برای اعمال تشویق (برای ذینفع و سایر دانش‌آموزان)
- ۵- توجه به انواع تشویق‌های مادی، روانی، اجتماعی و آموزشی متناسب با سن و ذوق دانش‌آموز
- ۶- توجه به عدالت در تشویق دانش‌آموزان
- ۷- توجه به روش‌های صحیح اعمال تشویق به منظور جلوگیری از تحقیر، طرد یا حذف سایر دانش‌آموزان
- ۸- توجه به رعایت ترتیب و تدریج در اعمال تشویق.

ماده ۷۸- دانش‌آموز موظف است ضوابط و مقررات مدرسه (اعم از منشور اخلاقی مدرسه، منشور دانش‌آموزی و مقررات انضباطی وظایف دانش‌آموزی) را رعایت کند. دانش‌آموزانی که راهنمایی‌ها، مشاوره‌ها و چاره‌جویی‌های مدرسه در چارچوب نظام ترغیب و تشویق و تنبیه در آن‌ها مفید و مؤثر واقع نگردد، با رعایت تناسب با نوع تخلف، با روش‌های زیر با آنان رفتار می‌شود:

- ۱- تذکر و اخطار شفاهی به‌طور خصوصی.
- ۲- دعوت از ولی دانش‌آموز و توجیه جهت پی‌گیری موضوع
- ۳- اخطار کتبی و اطلاع به ولی دانش‌آموز
- ۴- تغییر کلاس، در صورت وجود کلاس‌های متعدد در یک پایه با اطلاع ولی دانش‌آموز
- ۵- اخراج موقت از مدرسه با اطلاع قبلی ولی دانش‌آموز، حداکثر برای مدت سه روز
- ۶- انتقال به مدرسه دیگر.

ماده ۷۹- اعمال بندهای ۱، ۲ و ۳ حسب مورد بر عهده مدیر و معلم مربوط و بندهای ۴ و ۵ با موافقت شورای شورای مدرسه بر عهده مدیر است. در مورد بند ۶ پس از تأیید شورای مدرسه و ارجاع موضوع به اداره آموزش و پرورش منطقه، هسته مشاوره / کارشناسی مشاوره، موظف است حداکثر ظرف یک هفته بررسی‌های لازم را انجام و نظر خود را به رئیس اداره آموزش و پرورش منطقه اعلام نماید. در صورتی که نظر هسته مشاوره / کارشناسی مشاوره مبنی بر انتقال دانش‌آموز به مدرسه دیگر باشد، اخذ موافقت رئیس اداره آموزش و پرورش منطقه، الزامی است. هسته مشاوره / کارشناسی مشاوره موظف است بر فرایند انتقال دانش‌آموز، نظارت کند. تبصره: در مواردی که به دلیل نبود مدرسه یا رشته تحصیلی در منطقه، امکان انتقال دانش‌آموز میسر نباشد یا دانش‌آموز موضوع بند ۶، مرتکب تکرار تخلف شود، اداره آموزش و پرورش منطقه با رعایت مصالح دانش‌آموز و شرایط و اقتضائات منطقه، تصمیم مناسب را اتخاذ و اجرا می‌کند.

ماده ۸۰ - در اعمال روش‌های آگاهی‌بخشی (تنبیهی) دانش‌آموزان، توجه به موارد زیر الزامی است:

- ۱- توجه به نقش روشنگرانه و آگاه‌کنندگی تنبیه
- ۲- توجه به شرایط جسمی و روانی، سنی، خانوادگی و اجتماعی دانش‌آموز
- ۳- تناسب بین روش تنبیهی با تخلف دانش‌آموز
- ۴- رعایت ترتیب و تدریج در اعمال تنبیه
- ۵- وضوح خیرخواهی مدرسه برای دانش‌آموز و ولی وی
- ۶- اجرای به موقع تنبیه و وجود فاصله زمانی منطقی بین وقوع تخلف و اجرای تنبیه
- ۷- ارائه شیوه‌های جبران تخلف به دانش‌آموز برای جبران خطا و تخلف خود
- ۸ - حفظ آبرو و کرامت انسانی دانش‌آموز
- ۹- آگاه کردن دانش‌آموز نسبت به نتایج نامطلوب رفتار خویش برای اصلاح آن
- ۱۰- عدم تبعیض و استثناء بین دانش‌آموزان در اعمال تنبیه

ماده ۸۱- تنبیه بدنی دانش‌آموز و سوءرفتار با وی به هر دلیل و تحت هر شرایطی ممنوع است و با متخلفین برابر قوانین و مقررات رفتار می‌شود. مدیر مدرسه می‌بایست همکاران خود را نسبت به امور انضباطی (ممنوعیت تنبیه بدنی و سوءرفتار با دانش‌آموز) آگاه کند.

ماده ۸۲- مدیر مدرسه موظف است با همکاری معلمان، مربیان و شورای دانش‌آموزی، منشور اخلاقی مدرسه و نظام ترغیب و تشویق و آگاهی‌بخشی مصوب شورای مدرسه را به تناسب سن و فهم دانش‌آموزان و به اقتضای شرایط، به آنان آموزش داده و به اطلاع اولیای دانش‌آموزان برساند.

ماده ۸۳- تشویق و تنبیه اعمال شده و نتیجه آن در رفتار دانش‌آموز باید در فرم ثبت شایستگی‌های تربیتی دانش‌آموزان درج شود و در ارزشیابی انضباط وی مورد توجه قرار گیرد.

تبصره: سوابق تخلف و مجازات دانش‌آموز در پایان هر سال تحصیلی امحاء خواهد شد تا سابقه نامناسبی برای دانش‌آموز باقی نماند.

ماده ۸۴- چنانچه دانش‌آموزی به اتهام جرمی از طریق مراجع قضایی بطور موقت بازداشت شود، پس از آزادی، شورای مدرسه نحوه ادامه تحصیل وی را تعیین می‌کند که پس از تأیید اداره آموزش و پرورش اجرا می‌شود. مدت بازداشت دانش‌آموز به عنوان وقفه تحصیلی محسوب می‌شود.

لباس و پوشش:

ماده ۸۵- لباس دانش‌آموزان دختر و پسر باید ساده، زیبا، متنوع، آراسته، شاد، متناسب با فرهنگ و هویت اسلامی - ایرانی، عرف جامعه، شرایط اقلیمی و سنی آنان باشد. انتخاب نوع و رنگ لباس دانش‌آموزان با مشارکت شورای دانش‌آموزی، به عهده شورای مدرسه و برنامه‌ریزی و اقدام برای تهیه آن با هماهنگی شورای مدرسه، به عهده انجمن اولیا و مربیان خواهد بود. استفاده از لباس محلی در مناسبت‌ها، با رعایت جوانب فرهنگی و اسلامی مجاز است.

تبصره: پوشش دانش‌آموزان دختر شامل ۱) چادر، مانتو شلوار و مقنعه ۲) مانتو شلوار و مقنعه می‌باشد. شایسته است مدیران مدارس ضمن رعایت عدم اجبار، دانش‌آموزان دختر را به استفاده از چادر تشویق و توصیه کنند.

فصل چهارم: برنامه درسی و پژوهش

ماده ۸۶- برنامه درسی مصوب و برنامه ویژه مدرسه (بوم) در تمام دوره‌های تحصیلی ترجیحاً در ۵ روز اول هفته تنظیم و اجرا می‌شود. روزهای پنجشنبه عمدتاً به فعالیت‌های خارج از برنامه رسمی و برنامه‌های داوطلبانه و بخشی از ویژه مدرسه اختصاص دارد.

تبصره ۱: مدیر مدرسه می‌تواند متناسب با وضعیت مدرسه (دوشیفته بودن و ...) و همچنین اقتضائات برنامه درسی و شرایط اقلیمی و آب و هوایی، برنامه درسی مدرسه را به ویژه در دوره دوم متوسطه در ۶ روز اول هفته تنظیم و با اطلاع آموزش و پرورش منطقه، اجرا کند.

تبصره ۲: مدارس غیردولتی مجاز به تنظیم و ارائه برنامه درسی در ۶ روز اول هفته هستند.

تبصره ۳: برنامه درسی مدارس کلیمی می‌تواند از روز یکشنبه تا پنجشنبه تنظیم و اجرا شود.

تبصره ۴: در ساعت اجرای دروس عملی، کارگاهی، عوامل مدیریتی، هنرآموزان و دانش‌آموزان باید از لباس کار و تجهیزات ایمنی استفاده کنند.

ماده ۸۷- شورای مدرسه باید برنامه‌ریزی و تدابیر لازم برای مواجهه با تعطیلی اضطراری مدرسه و به کارگیری روش‌های جایگزین از قبیل (آموزش‌های الکترونیکی، درسنامه‌های آموزشی و ...) یا تشکیل کلاس‌های حضوری برای جبران آموزش دانش‌آموزان را داشته باشد.

ماده ۸۸- زمان هر جلسه درسی در دوره اول ابتدایی ۴۵ دقیقه و در سایر دوره‌ها ۵۰ دقیقه خواهد بود.

تبصره: زمان هر جلسه در مواقع اضطرار و بحرانی، مطابق شیوه‌نامه مربوط، تعیین می‌شود.

ماده ۸۹- معلمان باید در فرایند برنامه‌ریزی درسی و تربیتی در سطح مدرسه، زمینه مشارکت و تعامل مؤثر معلمان و دانش‌آموزان و سایر گروه‌های ذینفع را در طراحی، تولید، اجرا و ارزشیابی برنامه‌ها فراهم نمایند.

تبصره: در اجرای برنامه‌های درسی و تربیتی (حضور و غیرحضور)، تولید محتوای الکترونیکی و ارائه آن در بستر فناوری‌های نوین با رویکرد تکمیلی مورد تأکید است.

ماده ۹۰- مدیر مدرسه موظف است برنامه‌ریزی لازم را برای اجرای درس تربیت‌بدنی (حتی در شرایط نامناسب جوی مانند برف، باران و آلودگی هوا) و ارائه فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی و افزایش فعالیت ورزشی دانش‌آموزان با استفاده از سایر فضاهای مدرسه یا ظرفیت محله و خیرین، به عمل آورد.

ماده ۹۱- اماکن ورزشی روباز و سرپوشیده داخل مدرسه الزاماً در ساعت رسمی بایستی جهت اجرای درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های فوق برنامه ورزشی در اختیار دانش‌آموزان آن مدرسه قرار گیرد.

تبصره: در ساعت اجرای درس تربیت‌بدنی، دبیر تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان باید از لباس ورزشی استفاده کنند. در مدارس دخترانه متناسب با شرایط و امکانات مدرسه، نوع پوشش در ساعت اجرای درس تربیت‌بدنی با تأیید شورای مدرسه خواهد بود.

ماده ۹۲- مراسم آغازین مدرسه جزو فعالیت‌های رسمی مدرسه است و باید حداکثر به مدت ۱۵ دقیقه قبل از شروع کلاس‌های درس، به فعالیت‌هایی نظیر قرائت قرآن، برافراشتن پرچم جمهوری اسلامی، اجرای سرود ملی، نیایش، بزرگداشت مراسم ملی و مذهبی، ورزش صبحگاهی و ... اختصاص داده شود.

ماده ۹۳- مدرسه باید نسبت به اجرای دقیق «طرح جامع تقویت و تعمیق فرهنگ اقامه نماز در مراکز آموزشی تربیتی» مصوب شورای عالی آموزش و پرورش، اقدام نماید. اقامه نماز و اهتمام به برپایی نماز جماعت در مدرسه جزو فعالیت‌ها و برنامه‌های رسمی مدرسه است و برای انجام این فریضه حداکثر ۳۰ دقیقه در روز (ترجیحاً در اول وقت شرعی) اختصاص یابد.

منابع و مواد آموزشی

ماده ۹۴- بهره‌برداری از منابع و مواد آموزشی تربیتی استاندارد مورد تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی از قبیل بسته‌های آموزشی، نرم‌افزارهای آموزشی، فیلم آموزشی، شبکه‌های آموزشی (اینترنت داخلی)، رسانه‌های الکترونیکی، چندرسانه‌ای (مولتی‌مدیا)، دستگاه‌ها، اجسام و اشیاء مختلف، کتاب درسی، کتاب کار، کتاب راهنمای معلم، مجلات، کتاب‌ها و نظایر آن در تمام دوره‌های تحصیلی مجاز خواهد بود.

تبصره ۱: در مورد دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، تأیید سازمان آموزش و پرورش استثنایی، کفایت می‌کند.

تبصره ۲: خرید، عرضه و تبلیغ هرگونه کتب و منابع درسی و غیردرسی در مدارس بدون اجبار به دانش‌آموزان و ایجاد فضای تجاری خارج از شئون مدرسه، صرفاً از منابع استاندارد مورد تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، مجاز است. در غیر این صورت، با متخلفین، برابر ضوابط قانونی برخورد می‌شود.

ماده ۹۵- بهره‌برداری از تولیدات درون مدرسه‌ای و دست‌ساخته‌های دانش‌آموزان در مدرسه، بعد از تأیید شورای مدرسه، مجاز است.

ماده ۹۶- مدرسه می‌تواند از بین کتاب‌های تألیف شده از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در یک موضوع درسی (چندتألیفی)، با تأیید شورای مدرسه، کتاب درسی را انتخاب و در مدرسه آموزش دهد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی:

ماده ۹۷- مسئولیت برنامه‌ریزی و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی تربیتی دانش‌آموزان، با رعایت اصول حاکم بر ارزشیابی پیشرفت تحصیلی تربیتی مندرج در برنامه درسی ملی و مقررات مربوط، با معلم و نظارت بر آن به عهده شورای مدرسه است.

ماده ۹۸- برگزاری هر نوع آزمون در دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه، به غیر از آزمون‌های مصرح در آیین‌نامه‌های مربوط تحت عناوین مختلف، از جمله آزمون‌های پیشرفت تحصیلی، ممنوع است.

ماده ۹۹- مدارس دولتی و غیردولتی دوره دوم متوسطه، مجاز به همکاری و عقد قرارداد با مؤسسات آموزشی برای برگزاری هر نوع آزمون پیشرفت تحصیلی در مدرسه و خارج از آن نیستند.

پژوهش:

ماده ۱۰۰- مدیر موظف است با مشارکت کارکنان مدرسه، مسائل و نیازهای پژوهشی مدرسه را شناسایی و تعیین کند.

تبصره: استفاده از مشارکت عوامل سهیم و مؤثر در مدرسه و خارج از آن در حل مسائل و مشکلات مدرسه با بهره‌گیری از شیوه‌های علمی و یافته‌های پژوهشی، ضروری و مورد تأکید است.

ماده ۱۰۱- همه عوامل مدرسه، به ویژه معلمان، برای غنی‌سازی و تنوع‌بخشی به محیط یادگیری و تقویت روحیه پژوهشی (فردی و گروهی) دانش‌آموزان، باید زمینه استفاده از روش‌های علمی، فناوری‌های نوین، پایگاه‌های اطلاعاتی، کتاب‌ها و منابع آموزشی، پژوهش‌سراها، انجمن‌های علمی - آموزشی، اردوگاه‌ها، کانون‌های فرهنگی تربیتی، کتابخانه‌های عمومی، دانشگاه‌ها، مراکز علمی، پارک‌های علم و فناوری، ارتباط با پژوهشگران و ... را فراهم آورند.

ماده ۱۰۲- مدرسه باید زمینه‌ها و امکانات لازم را برای بروز ابتکارات فردی و گروهی، کسب و توسعه شایستگی‌های مرتبط با پژوهش و تقویت نقش پژوهشی مدرسه در فرایند تعلیم و تربیت، برای معلمان و دانش‌آموزان فراهم آورده و در قالب پودمان‌های آموزشی، دوره‌های آموزشی لازم را طراحی و اجرا نماید.

ماده ۱۰۳- برای ارتباط نظاممند و اثربخش با پژوهش‌سراها، دارالقرآن‌ها و کانون‌های فرهنگی تربیتی و سایر مراکز مرتبط با حوزه تعلیم و تربیت، نماینده‌ای (رابط) از بین معلمان علاقه‌مند به امور پژوهشی توسط شورای معلمان تعیین و از سوی مدیر مدرسه به مراجع ذیربط معرفی می‌شود.

ماده ۱۰۴- مدرسه باید زمینه حضور فعال معلمان و دانش‌آموزان را در پژوهش‌سراها، همایش‌ها، جشنواره‌ها، نشست‌های علمی و فرهنگی هنری و نمایشگاه‌های مرتبط فراهم آورد و از یافته‌های پژوهشی آن‌ها برای کیفیت‌بخشی به برنامه‌های مدرسه استفاده کند.

تبصره: عضویت و فعالیت دانش‌آموزان در پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی و حضور مؤثر آنان در مرحله استانی و کشوری جشنواره علمی - پژوهشی و ارائه اثر با تأیید معلم مربوط، می‌تواند در تعیین نمره ارزشیابی مستمر نوبت‌های اول و دوم، سهم داشته باشد.

فصل پنجم: بهداشت، سلامت، فضا، تجهیزات و فناوری و ایمنی

بهداشت و سلامت

ماده ۱۰۵- مدیران مدرسه موظفند برای ارتقای سطح سلامت و بهداشت محیط، وفق آیین‌نامه بهداشت محیط مدارس ضمن رعایت استانداردهای بهداشت، ایمنی و سلامتی (HSE)، بر اموری از قبیل نظارت بر دفع بهداشتی پساب و پسماند، تجهیزات و فضاهای ورزشی، درها و پله‌های اضطراری، اتاق بهداشت، تهویه و رنگ و روشنایی مناسب فضاهای مدرسه، تدارک و تجهیز وسایل بهداشتی، پایگاه تغذیه سالم (بوفه) و تهیه و توزیع مواد خوراکی، تأمین آب آشامیدنی سالم، تأمین صابون مایع و نظافت سرویس‌های بهداشتی و آب‌خوری، دفع بهداشتی فاضلاب و زباله‌ها (با اولویت تفکیک از مبدأ و حفظ محیط زیست) ساماندهی وضعیت در ورودی با هدف رفع موانع ورود ماشین آتش‌نشانی دکل دار، فقدان حفاظ پنجره‌ها در طبقه همکف و وجود حفاظ بازشو در طبقات فوقانی، بازشدن درهای کلاس‌های درس به سمت بیرون و جلوگیری از قرار گرفتن عوامل خطرآفرین و آلودگی‌زا مانند آنتن‌های مخابراتی (مانند BTS و...) در مدرسه مراقبت کامل معمول دارند.

ماده ۱۰۶- مدرسه باید برنامه‌های ورزشی، بهداشتی و سلامت کارکنان و انجام معاینات پزشکی، غربالگری و آموزش تغذیه سالم و پیشگیری از بیماری‌های واگیردار و غیرواگیردار (چاقی، دیابت و ...) در سنین مدرسه را با استفاده از ظرفیت و امکانات درون و برون مدرسه در طول سال تحصیلی پیش‌بینی و اجرا کند.

تبصره: در مدرسه باید حداقل یک بار در سال از دانش‌آموزان معاینه بهداشتی - درمانی به عمل آید. مدیران مدارس باید با کمک انجمن اولیا و مربیان و تشکلهای بهداشتی دانش‌آموزان و جلب مشارکت و همکاری خانه‌های بهداشت و مراکز بهداشت و درمان، برای تأمین بهداشت و سلامت دانش‌آموزان، اقدامات لازم را انجام دهند.

ماده ۱۰۷- در مواردی که به هر دلیل (شیوع بیماری واگیردار، بروز حادثه و ...) ادامه تحصیل دانش‌آموزان با خطر احتمالی مواجه باشد، مدیر مدرسه باید با نظر کارشناسان مربوط و موافقت اداره آموزش و پرورش نسبت به تعطیل نمودن مدرسه به صورت موقت اقدام کند و در اسرع وقت زمینه ادامه تحصیل و جبران ساعات آموزشی دانش‌آموزان را فراهم آورد.

ماده ۱۰۸- مدیر مدرسه موظف است به هنگام بروز حادثه یا مشاهده علائم بیماری در دانش‌آموز، ضمن اطلاع‌رسانی به اولیای وی، اقدام لازم را انجام دهد.

تبصره: دانش‌آموزان و تمام کارکنان مدرسه که به سبب ابتلا به بیماری واگیردار غیبت کنند، هنگام بازگشت به مدرسه، برای اطمینان از بهبودی، باید گواهی سلامت ارائه نمایند.

ماده ۱۰۹- مدیر مدرسه موظف است برای ارتقای خودآگاهی، مسئولیت‌پذیری و شکل‌گیری رفتارهای بهداشتی (فردی و اجتماعی) در دانش‌آموزان، با همکاری دستگاه‌های ذیربط زمینه آموزش امور بهداشت و سلامت، ایمنی و حفظ محیط زیست را در تمام پایه‌های تحصیلی با مشارکت تشکلهای بهداشتی دانش‌آموزان، فراهم آورد.

تبصره: مدیر مدرسه (یا نماینده مدیر در پیگیری امور بهداشت و سلامت) موظف است نسبت به طراحی و اجرای برنامه‌های عملی از قبیل مشارکت در ارتقای بهداشت محیط مدرسه، مدیریت پسماند و ... و برگزاری مناسب‌های بهداشتی و ایمنی با مشارکت دانش‌آموزان، اولیاء و کارکنان اقدام نماید.

فضا و ایمنی

ماده ۱۱۰- مدیران مدارس موظفند برای تحقق اهداف تربیتی در ساحت‌های شش‌گانه، فضا، امکانات و تجهیزات مناسب را در درون مدرسه یا خارج از آن (با استفاده از ظرفیت سایر دستگاه‌ها، نهادها و محله) فراهم آورند. مدرسی که از فضاهای فرهنگی هنری، تربیتی، ورزشی و ... برخوردار هستند، موظفند با رعایت مقررات و هماهنگی و همکاری اداره آموزش و پرورش منطقه، فضاهای خود را در اوقات بلااستفاده، در اختیار مدارس فاقد این قبیل فضاها، قرار دهند.

ماده ۱۱۱- رعایت استانداردها و اصول ایمنی در استفاده از تمام فضاهای مدرسه وفق ضوابط و مقررات موجود الزامی بوده و مدیر مدرسه موظف است پیش از آغاز سال تحصیلی، مغایرت‌های احتمالی را به صورت مکتوب به اداره آموزش و پرورش منطقه ارسال نماید.

ماده ۱۱۲- هرگونه تغییر کاربری، تغییر در آبنیه و ساخت و ساز در فضای مدرسه بدون اخذ مجوز کتبی از اداره آموزش و پرورش منطقه و نظارت اداره نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس، ممنوع است.

ماده ۱۱۳- مدیر مدرسه با همکاری سایر ارکان مدرسه موظف است نسبت به شاداب و زیباسازی فضای مدرسه، متناسب با مأموریت و فعالیت مدرسه، تراکم دانش‌آموزی، ویژگی‌های رشدی، جنسیتی و متناسب‌سازی فضای مدرسه با شرایط دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، اقتضائات فرهنگ اسلامی - ایرانی و شرایط جغرافیایی منطقه، اقدام نماید.

ماده ۱۱۴- مسئولیت حفظ و نگهداری و تعمیرات جزئی ساختمان، اماکن ورزشی (روپاز و سرپوشیده داخل مدرسه) و تجهیزات به عهده مدیر است.

ماده ۱۱۵- مدیر مدرسه می‌تواند با رعایت قوانین و مقررات مربوط، فضای مدرسه، امکانات و تجهیزات آن را با تأیید شورای مدرسه و مشروط بر آنکه به فعالیت‌ها و وظایف مستمر و جاری مدرسه لطمه‌ای وارد ننماید به صورت موقت به اجاره در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی، قرار دهد.

تبصره: واگذاری فضاهای آموزشی و کارگاهی هنرستان‌ها برای فعالیت‌های داخل و خارج از آموزش و پرورش ممنوع است، جز در مواردی که در چارچوب ضوابط و مقررات ابلاغی در راستای تقویت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش باشد.

ماده ۱۱۶- مدیر مدرسه موظف است پیش از آغاز سال تحصیلی، با استفاده از افراد متخصص، تمام فضاهای مدرسه را از نظر استحکام و ایمنی و نبود عوامل مخاطره‌آمیز و نقاط کور، بی‌دفاع و آسیب‌زا بررسی کند و گزارش آن را به صورت مکتوب به اداره آموزش و پرورش منطقه ارسال و تا حصول نتیجه پیگیری کند.

تبصره ۱: در صورت تأیید استحکام بنا از سوی کارشناسی اداره نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس، صدور تأییدیه و نگهداری آن در مدرسه الزامی است.

تبصره ۲: در صورت گزارش مدیر مبنی بر ایمن و مستحکم نبودن مدرسه، آموزش و پرورش منطقه / استان موظف است موضوع را با دقت و حساسیت لازم پیگیری و در اسرع وقت مشکل را رفع کند.

ماده ۱۱۷- فضای مدرسه باید به گونه‌ای مناسب‌سازی شود تا رفت و آمد دانش‌آموزان، اولیا و مراجعین با نیازهای ویژه را تسهیل کند.

تجهیزات و ایمنی

ماده ۱۱۸- مدیران مدارس موظفند با رعایت ضوابط و استانداردهای ابلاغی، نسبت به تأمین و تجهیز وسایل ایمنی و امدادی از قبیل وسایل کمک‌های اولیه و تجهیزات اعلام و اطفای حریق (آماده به کار)، اقدام و با استفاده از نهادهای ذی‌ربط، نحوه استفاده از آن‌ها را به کارکنان و دانش‌آموزان آموزش دهند.

ماده ۱۱۹- مدیران مدارس موظفند نسبت به رعایت استانداردهای لازم و اصول ایمنی - بهداشتی و سلامت (HSE) مربوط به کلیه تجهیزات و تأسیسات مدرسه (اعم از سیستم‌های گرمایشی و سرمایشی، تأسیسات الکتریکی، تجهیزات آموزشی، ورزشی، کارگاهی، آزمایشگاهی و ...) نظارت کامل داشته و گزارش مغایرت‌های احتمالی را به صورت مکتوب به مراجع ذی‌ربط ارسال نمایند.

فناوری

ماده ۱۲۰- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابزارهای تکنولوژی اطلاعات و فضای مجازی براساس قوانین و مقررات جاری کشور و بخشنامه‌های وزارت آموزش و پرورش مجاز می‌باشد.

تبصره ۱: استفاده آموزشی از وسایل و تجهیزات الکترونیکی در کلاس درس، برای تکمیل و تقویت فرایند آموزش و یادگیری با تأیید شورای مدرسه، بلامانع است.

تبصره ۲: با توجه به نقش الگویی معلمان در فرهنگ‌سازی و ترویج رفتارهای سالم، استفاده نکردن از تلفن همراه در کلاس درس مورد تأکید است.

ماده ۱۲۱- مدرسه باید از فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان ابزاری برای خلق فرصت‌های تربیتی جدید و تحول در کیفیت فرایند تعلیم و تربیت، با کنترل آثار نامطلوب آن استفاده کند.

تبصره: به منظور جلوگیری از آسیب‌های تلفن همراه و سایر وسایل اطلاعاتی و ارتباطی و فضای مجازی، مدرسه موظف است زمینه آموزش والدین و توانمندسازی و تقویت خودکنترلی دانش‌آموزان برای مواجهه و حضور آگاهانه در فضای مجازی و استفاده بهینه از وسایل اطلاعاتی و ارتباطی را فراهم آورد.

ماده ۱۲۲- تجهیزات و فناوری‌های مورد استفاده در مدرسه باید با ویژگی‌های جسمانی، روانی و استانداردهای ارگونومیک دانش‌آموزان در سطوح مختلف و با شرایط فرهنگی اجتماعی تناسب و هماهنگی داشته باشد.

ماده ۱۲۳- ارتباط و تعامل سازنده عوامل مدرسه با دانش‌آموزان و اولیای آنان، از طریق وسایل الکترونیکی و فناوری اطلاعات و ارتباطات، صرفاً برای امور آموزشی تربیتی و اطلاع‌رسانی، بلامانع است.

ماده ۱۲۴- نصب و بهره‌برداری از دوربین‌های مداربسته در کلاس درس، محیط‌های عمومی مثل حیاط، کارگاه، آزمایشگاه، راهروها و ... با حفظ حریم کارکنان مدرسه و دانش‌آموزان، برای ارتقای امنیت آنان و نگهداشت بهینه فضا و تجهیزات مدرسه، بلامانع است.

ماده ۱۲۵- در نگهداری و حسن استفاده از فضا، تجهیزات و لوازم مدرسه همه عوامل مدرسه، اعم از مدیر، معلمان و دانش‌آموزان مسئولیت دارند.

فصل ششم: امور مالی

ماده ۱۲۶- منابع مالی مدارس دولتی عبارتند از:

۱- اعتبارات دولت که به صورت سرانه دانش‌آموزی پرداخت می‌شود. ۲- کمک‌های مردمی ۳- سهمی که از طریق شورای آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه از عوارض اخذ شده در اختیار مدرسه قرار می‌گیرد. ۴- وجوه حاصل از ارائه خدمات آموزشی و پرورشی فوق برنامه ۵- سایر منابع مالی

ماده ۱۲۷- کلیه وجوه مربوط به منابع مالی و درآمدهای مدرسه (وجوه مربوط به سرانه دانش‌آموزان و سایر وجوهی که از محل اعتبارات وزارت آموزش و پرورش یا سازمان‌های وابسته به مدارس اختصاص می‌یابد، وجوه حاصل از خدمات فوق برنامه، کمک‌های شوراها، آموزش و پرورش مناطق، کمک‌های مردمی عام یا خاص و سایر مراکز و مؤسسات و نیز وجوه متفرقه از قبیل وجوه حاصل از درآمد بوفه مدارس، سرویس ایاب و ذهاب دانش‌آموزان و ...) می‌بایست به حساب بانکی مدرسه واریز و با رعایت قوانین و مقررات تحت نظر شورای مدرسه هزینه گردد. حساب بانکی مدرسه با امضای اعضای شورای مالی مدرسه در یکی از شعب بانک‌های کشور افتتاح می‌شود.

ماده ۱۲۸- تمامی مدارس تحت هر عنوان مجاز به داشتن فقط یک حساب بانکی می‌باشند. برداشت از حساب مدرسه با رعایت قوانین و مقررات و اعمال کسورات قانونی مرتبط با مخارج مشمول کسور (مالیات، بیمه و...) تحت نظر شورای مالی مدرسه و با دو امضا (امضای مدیر مدرسه به عنوان امضای ثابت و امضای رئیس انجمن اولیا و مربیان یا نماینده شورای معلمان به عنوان امضای متغیر) و مهر مدرسه روی چک‌های بانکی (یا حوالجات الکترونیکی) انجام می‌گیرد. دارندگان حق امضای بانکی در قبال برداشتها و چک‌های صادره متضامناً مسئولیت خواهند داشت.

ماده ۱۲۹- شورای مالی با عضویت مدیر مدرسه به عنوان رئیس شورا، رئیس انجمن اولیا و مربیان و نماینده شورای معلمان تشکیل می‌شود و وظایف زیر را به عهده دارد:

۱- بررسی و تأیید اسناد هزینه و مدارک مالی، محاسباتی و تراز عملیات مالی مدرسه

۲- به روز آوری اطلاعات و اسناد مالی به صورت ماهانه در سامانه مالی مدرسه

۳- تهیه گزارش عملکرد مالی مدرسه در پایان هر سال مالی، برای ارائه به شورای مدرسه

۴- سایر وظایفی که شورای مدرسه و انجمن اولیا و مربیان در حوزه امور مایل به شورا واگذار می‌کند.

تبصره ۱: جلسات شورای مالی مدرسه با حضور اکثریت اعضاء تشکیل می‌شود و مصوبات آن باید در قالب صورتجلسه به امضای اعضای شورای مالی برسد و در سوابق مدرسه نگهداری شود.

تبصره ۲: فعالیت شورای مالی مدرسه تا زمان تشکیل شورای جدید، استمرار خواهد داشت. اسناد و مدارک مالی مدرسه می‌بایست به امضای تمام اعضای شورای مالی مدرسه برسد.

تبصره ۳: در مدرسی که امکان تشکیل شورای مالی وجود ندارد، اختیارات و مسئولیت‌های شورای مالی به مدیر مدرسه واگذار می‌شود.

تبصره ۴: در پایان سال تحصیلی، تراز مالی مدرسه به اطلاع مجمع عمومی انجمن اولیا و مربیان می‌رسد.

ماده ۱۳۰- پرداخت یا استفاده از محل کمک‌های مردمی و سایر منابع مالی مدرسه (بندهای ۲ و ۵ ماده ۱۲۶) با رعایت قوانین و مقررات مربوط، برای تشویق دانش‌آموزان یا تقدیر از زحمات کارکنان و اولیای دانش‌آموزان با موافقت انجمن اولیا و مربیان بلامانع است. کمک‌های مردمی خاص، در زمینه‌هایی که اهداءکننده کتباً اعلام می‌نماید، به مصرف خواهد رسید.

تبصره: پرداخت هر گونه وجه از محل منابع مالی مدرسه به ادارات آموزش و پرورش تحت هر عنوان ممنوع است.

ماده ۱۳۱- تمامی دارایی‌ها، اموال و تجهیزات خریداری شده و اهدا شده به مدارس دولتی جزو اموال دولتی محسوب می‌شود و باید مطابق ضوابط و مقررات مربوط به اموال دولتی، در سامانه اموال وزارت آموزش و پرورش ثبت شود.

تبصره ۱: مدیر مدرسه می‌تواند با مجوز و تأیید شورای مدرسه نسبت به فروش اموال اسقاطی و از رده خارج و یا تبدیل و بهینه سازی آن‌ها اقدام کرده و لیست اموال مذکور را به اداره آموزش و پرورش مربوط، ارسال نماید.

تبصره ۲: مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی وابسته به دستگاه‌های دولتی و سایر نهادهای عمومی و مدارس غیردولتی از این ماده مستثنی هستند.

ماده ۱۳۲- دریافت هر گونه وجه برای فعالیت‌های داوطلبانه فوق برنامه باید متناسب با هزینه‌ها (میزان و نوع خدمات قابل ارائه) و توان پرداخت خانواده‌ها باشد.

تبصره: وجوه مربوط به خدمات آموزشی و پرورشی فوق برنامه باید بابت خدمات اضافه بر برنامه‌های آموزشی و پرورشی رسمی بوده و صرفاً اختیاری باشد. اخذ این وجوه و هزینه کرد آن مطابق ضوابط و مقررات مربوط خواهد بود.

ماده ۱۳۳- در مدارس دولتی، اخذ هر گونه وجه اجباری به استثنای وجوه مربوط به بیمه دانش‌آموزی و هزینه کتب درسی و لباس کار در هنرستان‌ها خارج از ضوابط این آیین نامه توسط مدیران مدارس ممنوع است. دریافت یا اعطای کمک‌های مردمی در خارج از فصل ثبت نام مدرسه، بلامانع است.

تبصره ۱: مدرسی که دارای قوانین و ضوابط خاص می‌باشند، تابع قوانین و مقررات مربوط به خود خواهند بود.

تبصره ۲: دریافت وجه نقد و دریافت چک در وجه حامل ممنوع است. چک‌های دریافتی در وجه مدرسه، باید به حساب مدرسه واریز شود.

ماده ۱۳۴- سال مالی مطابق با سال تحصیلی مدرسه است. در ابتدای هر سال تحصیلی، مبلغی تحت عنوان تنخواه گردان در چارچوب مصوبات شورای آموزش و پرورش شهرستان/ منطقه با تأیید انجمن اولیا و مربیان در اختیار مدیر مدرسه قرار می‌گیرد تا برای انجام هزینه‌های مدرسه، استفاده شود.

تبصره: تمام عملیات مالی و اسناد هزینه باید با مسئولیت و نظارت مدیر و رعایت مقررات مربوط در سامانه حسابداری ثبت شود.

ماده ۱۳۵- تمام منابع مالی مدرسه باید در همان مدرسه هزینه شود. استفاده از منابع مالی مدرسه برای ارائه خدمات به سایر مدارس با رعایت قوانین و مقررات، با موافقت انجمن اولیا و مربیان بلامانع است.

ماده ۱۳۶- مدرسی که به صورت مجتمع آموزشی و پرورشی اداره می‌شوند، از حیث مقررات مالی، تابع قوانین و مقررات خاص خود می‌باشند.

ماده ۱۳۷- امور مالی مدارس غیردولتی مطابق قانون تأسیس و اداره مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی غیردولتی و آیین نامه‌های مربوط و مصوبات شورای سیاست گذاری، برنامه ریزی و نظارت مرکزی انجام می‌شود.

ماده ۱۳۸- مدیر مدرسه مکلف است جهت پاسخگویی نحوه استفاده از منابع و مصارف، تمامی رویدادهای مالی را در اسناد و مدارک مالی ثبت و در گزارش‌های مالی سال تحصیلی مربوط منعکس نماید و دفاتر مالی مدرسه را برای مدت ۱۰ سال حفظ و نگهداری کند.

ماده ۱۳۹- شیوه‌نامه مالی با رعایت مفاد این آیین‌نامه، توسط وزارت آموزش و پرورش تدوین و ابلاغ می‌شود.

فصل هفتم: منابع انسانی

انتخاب، انتصاب و به کار گماری

ماده ۱۴۰- مدیر مدرسه موظف است بر اساس اهداف، وظایف، مأموریت‌ها و نیازهای مدرسه و شاخص‌ها و ضوابط مربوط، منابع انسانی مورد نیاز خود را از آموزش و پرورش درخواست نماید. آموزش و پرورش منطقه با رعایت عدالت آموزشی و با توجه به لزوم ثبات و امنیت شغلی کارکنان، موظف است در تأمین و توزیع منابع انسانی مدرسه اقدام نماید.

تبصره ۱: هر گونه فعالیت آموزشی تربیتی افراد در مدرسه، مشروط به داشتن مجوز و ابلاغ رسمی از سوی آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه است. تشخیص صلاحیت افرادی که در راستای اجرای برنامه ویژه مدرسه (بوم) در مدرسه حضور می یابند، به عهده مدیر مدرسه است.

تبصره ۲: استفاده از همکاری منابع انسانی غیررسمی (آزاد) با رعایت قوانین و ضوابط مربوط به صورت پاره وقت یا تمام وقت، بدون ایجاد هر گونه تعهد استخدامی برای دولت پس از تصویب در شورای مدرسه امکان پذیر است.

ماده ۱۴۱- تخصیص نیروی انسانی به مدارس سالیانه و حداقل برای مدت ۳ سال خواهد بود و قابل تمدید نیز می باشد. در صورت ضرورت، اداره آموزش و پرورش شهرستان یا منطقه یا ناحیه با تأمین نظر مدیر مدرسه برای تغییر یا جایگزینی نیروی انسانی، اقدام لازم را به عمل خواهد آورد.

آموزش و توانمندسازی

ماده ۱۴۲- مدیر موظف است زمینه توانمندسازی کارکنان مدرسه را متناسب با نیاز آنان با هماهنگی و تأیید شورای مدرسه (عنوان دوره، انتخاب مدرس، ساعت آموزش، صدور گواهی و...) با تدارک و برگزاری دوره‌های آموزشی (حداقل ۲۰ ساعت و حداکثر ۶۰ ساعت با صدور گواهی پایان دوره) در مدرسه یا خارج از آن، فراهم آورد.

ماده ۱۴۳- حداکثر ۲ ساعت از ساعات موظف هفتگی معلمان به مطالعه، پژوهش، بازآموزی، به روزآوری دانش تخصصی و مهارت‌های حرفه‌ای، تبادل اطلاعات و تجربیات با دیگران، تعامل با دانش‌آموزان و اولیای آنان و انجام سایر فعالیت‌های مرتبط با تعلیم و تربیت در مدرسه، اختصاص دارد. مدیر مدرسه می‌تواند با توجه به شرایط مدرسه، این فرصت را برای کارکنان مدرسه فراهم آورد.

تبصره ۱: آموزش و پرورش منطقه با سامان دهی بهینه ساعت کار معلمان، باید زمینه اجرای این ماده را فراهم آورد.

تبصره ۲: معلمان موظفند نتایج حاصل از فعالیت‌های خود را برای پیشرفت و بهبود روند تعلیم و تربیت در شورای معلمان ارائه و در اختیار مدیر مدرسه قرار دهند.

امنیت شغلی حرفه‌ای

ماده ۱۴۴- صیانت از شأن و جایگاه مدرسه و رعایت حقوق و کرامت کارکنان توسط تمام اقشار جامعه خصوصاً دانش‌آموزان و اولیای آنان الزامی است. مدیر مدرسه با برنامه‌ریزی‌های لازم زمینه آشنایی کارکنان، دانش‌آموزان و اولیا را با وظایف و مسئولیت‌های ایشان فراهم می آورد. کارکنان مدرسه باید در مقابل هتک حرمت، توهین و به خطر افتادن امنیت و سلامت آنان از حمایت قضایی و حقوقی برخوردار باشند. مدیر مدرسه موظف است با هماهنگی اداره آموزش و پرورش منطقه، زمینه حمایت حقوقی و قضایی عوامل مدرسه را در مواقع مورد نیاز فراهم آورد و در صورت بروز مشکل، مراتب را به اداره آموزش و پرورش، منعکس نماید تا اقدام لازم به عمل آید.

ماده ۱۴۵- مدیران مدارس باید زمینه بهره‌مندی مدرسه (دانش‌آموزان، خود و سایر کارکنان مدرسه و فضای فیزیکی، امکانات و تجهیزات) از بیمه حوادث و مسئولیت مدنی را پیش‌بینی و فراهم کنند و در خصوص چگونگی استفاده از مزایای بیمه، کارکنان، دانش‌آموزان و خانواده آنان را راهنمایی نمایند.

مرخصی و زمان حضور

ماده ۱۴۶- در اوقات رسمی، حضور مدیر، معاونان، معلمان و سایر کارکنان در مدرسه، جز در مواردی که بر اساس قانون مشخص شده است، الزامی است.

ماده ۱۴۷- تعطیلات ضمن سال تحصیلی مدارس، برابر تعطیلات رسمی کشور و تعطیلات نوروزی و تعطیلات تیر و مرداد خواهد بود و مدارس در ماه‌های تیر و مرداد روزهای دوشنبه و چهارشنبه برای انجام کارهای اداری دایر خواهند بود.

ماده ۱۴۸- مرخصی‌های معلمان و کارکنان مدرسه بر اساس آیین‌نامه مرخصی‌ها، مصوب هیئت وزیران و شیوه‌نامه‌های صادره از وزارت آموزش و پرورش خواهد بود. عوامل اداری و اجرایی باید به نحوی از مرخصی سالیانه خود استفاده کنند که منجر به تعطیلی مدرسه نشود.

آراستگی، پوشش و لباس

ماده ۱۴۹- داشتن ظاهری آراسته و پوشش متناسب با شئون شغلی و حرفه‌ای، ارزش‌های فرهنگ اسلامی ایرانی و فرهنگی قومی محلی بر اساس ضوابط تعیین شده از سوی شورای مدرسه برای همه کارکنان الزامی است.

تبصره: اولیای دانش‌آموزان باید شئون مدرسه را رعایت کنند.

کارورزی

ماده ۱۵۰- مدیران مدارس موظفند در چارچوب مقررات ابلاغی آموزش و پرورش، در انجام کارورزی دانشجو معلمان، همکاری و زمینه را برای آموزش و انتقال تجارب به آنان فراهم نمایند. مدرسه می‌تواند با رعایت مقررات از معلمانی که در طرح کارورزی دانشجو معلمان مشارکت نمایند تقدیر نماید. (پاداش، صدور تقدیرنامه، درخواست تقدیرنامه از منطقه و...)

ماده ۱۵۱- مدیر و کارکنان مدرسه باید ضمن رعایت قوانین و مقررات، هنجارهای جامعه و نظم و انضباط اداری، حقوق شهروندی، به ویژه همسایگان مدرسه را رعایت کنند.

ماده ۱۵۲- منشور اخلاقی مدرسه باید با مشارکت تمام عوامل سهیم و مؤثر مدرسه تهیه و پس از تصویب در شورای مدرسه، در محل مناسب در معرض دید ذینفعان نصب و با اجرای برنامه‌های لازم نسبت به نهادینه‌سازی آن اقدام شود.

ماده ۱۵۳- مدارس خاص اقلیت‌های رسمی در روزهای تعطیل مجاز آنها، حداکثر تا ۱۱ روز در سال مشروط بر اینکه تعداد ساعات کار سالانه آنها از تعداد ساعات کار مصوب، کمتر نباشد، می‌توانند از تعطیلی استفاده کنند.

تبصره: دانش‌آموزان اقلیت‌های دینی شاغل به تحصیل در سایر مدارس، مجاز خواهند بود مطابق ضوابط مدارس خاص اقلیت‌های دینی، در اعیاد مذهبی و مناسبت‌های ویژه، از تعطیلی برخوردار باشند.

ماده ۱۵۴- ورود بازرسان و ناظران اعزامی و افرادی که مورد شناخت مدیر هستند به مدرسه بلامانع است. ورود افراد متفرقه و کسانی که از طرف سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها برای انجام امری خاص به مدرسه مراجعه می‌کنند، پس از هماهنگی با اداره آموزش و پرورش مربوط مجاز می‌باشد.

ماده ۱۵۵- در ایام انتخابات رسمی ضمن اینکه تشویق و ترغیب دانش‌آموزان جهت حضور در انتخابات ضروری است، محیط مدرسه باید از هر گونه گرایش به گروه‌ها یا افراد خاص مبرا باشد و هر گونه استفاده از محیط و امکانات مدرسه برای تبلیغ نامزدهای انتخاباتی و برگزاری سخنرانی له یا علیه نامزدها، موجب پیگیری قانونی است.

ماده ۱۵۶- اعزام دانش‌آموزان برای فعالیت‌های اردویی تابع مفاد آیین نامه اردوهای دانش‌آموزی، مصوب شورای عالی آموزش و پرورش و شیوه‌نامه مربوط است. حضور عوامل اجرایی آموزش دیده در اردوهای دانش‌آموزی، با ابلاغ کتبی مدیر مدرسه، الزامی است.

ماده ۱۵۷- کلیه کارنامه‌ها و گواهی‌های تحصیلی صادره از مدارس با امضای معاون اجرایی (یا فردی که عهده دار این مسئولیت می‌باشد) و مهر و امضای مدیر مدرسه دارای اعتبار خواهد بود. صدور مدارک تحصیلی به صورت الکترونیکی با رعایت ضوابط مربوط، مجاز است.

تبصره ۱: تحویل پرونده و مدارک تحصیلی دانش‌آموزان به ولی یا سرپرست قانونی وی با تشخیص مدیر مدرسه بلامانع است.

تبصره ۲: صدور تأییدیه ارزش تحصیلی بر عهده اداره آموزش و پرورش منطقه می‌باشد.

تبصره ۳: صدور گواهینامه پایان تحصیلات متوسطه برابر مصوبه شورای عالی آموزش و پرورش انجام می‌گیرد.

ماده ۱۵۸- ادارات آموزش و پرورش بر حسن اجرای این آیین نامه، نظارت خواهند داشت.

ماده ۱۵۹- از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، مقررات مغایر لغو و کلیه مدارس ابتدایی و متوسطه مشمول مفاد این آیین نامه خواهند بود. مدارس استثنایی، شبانه‌روزی، استعدادهای درخشان، نمونه دولتی، غیردولتی و مدارس و مراکز آموزشی و پرورشی وابسته به دستگاه‌های دولتی و سایر نهادهای عمومی، مشمول مفاد این آیین نامه خواهند بود.

ماده ۱۶۰- این آیین نامه، از سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰، برای مدت سه سال به صورت آزمایشی اجرا می‌شود. پس از اتمام دوره آزمایشی، اصلاح آیین‌نامه بر اساس بازخوردهای دریافتی و ارزیابی به عمل آمده از فرایند اجرا و تحقق اهداف، صورت می‌پذیرد.

موضوع: آیین نامه اجرایی مدارس، در چهل و یکمین جلسه کمیسیون معین شورای عالی آموزش و پرورش، تاریخ ۱۴۰۰/۵/۱۰ به تصویب رسید.

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

مقدمه: این قانون چارچوب کلی فعالیت‌ها، اهداف بنیادین، ساختار و مسئولیت‌های وزارت آموزش و پرورش را در نظام جمهوری اسلامی ایران مشخص می‌کند. درک دقیق مفاد آن برای تمامی فعالان و علاقه‌مندان به حوزه تعلیم و تربیت ضروری است.

فصل اول - اهداف اساسی وزارت آموزش و پرورش

این فصل به بیان آرمان‌ها و اهداف کلانی می‌پردازد که نظام آموزش و پرورش کشور باید در راستای تحقق آنها گام بردارد.

• ماده ۱: محوریت تقویت مبانی اعتقادی و معنوی

- هدف اصلی: تقویت و ریشه‌دار کردن باورهای دینی و ارزش‌های معنوی در دانش‌آموزان.
- روش دستیابی: این مهم از طریق تبیین (روشن ساختن) و تعیین (مشخص کردن) اصول، معارف و احکام دین مبین اسلام و به‌طور خاص حقه جعفری اثنی‌عشری انجام می‌شود.
- مبنای استدلال و آموزش: این تبیین و تعیین باید بر پایه‌های مستحکم عقل، قرآن کریم و سنت معصومین (علیهم السلام) استوار باشد. این نشان‌دهنده اهمیت رویکرد منطقی و مستند در آموزش‌های دینی است.

• تبصره ۱ (ماده ۱): رعایت حقوق پیروان دیگر مذاهب اسلامی

- الزام قانونی: وزارت آموزش و پرورش موظف است طبق اصل ۱۲ قانون اساسی، در مناطقی که پیروان دیگر مذاهب اسلامی (مانند شافعی، حنفی، مالکی و حنبلی) سکونت دارند، تربیتی اتخاذ کند که آموزش تعلیمات دینی دانش‌آموزان آن مناطق، دقیقاً مطابق با فقه و آموزه‌های مذهب خودشان باشد. این تبصره بر احترام به تنوع مذهبی در چارچوب اسلام تاکید دارد.

• تبصره ۲ (ماده ۱): حقوق اقلیت‌های دینی شناخته شده

- مبنای قانونی: طبق اصل ۱۳ قانون اساسی، اقلیت‌های دینی به رسمیت شناخته شده (زرتشتی، کلیمی و مسیحی) از حقوقی برخوردارند.
- آزادی عمل: این اقلیت‌ها آزادند تا کتب درسی دینی خود را تألیف کرده و بر اساس همان کتب، آیین‌ها و سنت‌های دینی خود، در مدارس متعلق به خودشان به تدریس بپردازند.
- شرط لازم: این فعالیت‌ها باید تحت نظارت وزارت آموزش و پرورش صورت گیرد تا از انطباق با چارچوب‌های کلی آموزشی کشور اطمینان حاصل شود.

• ماده ۲: تشریح اهداف جزئی‌تر و ابعاد مختلف تربیتی (این ماده بسیار کلیدی و پرست است) این ماده به تفصیل به جنبه‌های گوناگون تربیت دانش‌آموزان می‌پردازد:

۱. رشد فضائل اخلاقی و تزکیه: پرورش ویژگی‌های نیک اخلاقی و پاکسازی درونی دانش‌آموزان، که باید بر پایه تعالیم و آموزه‌های والای اسلامی باشد.

۲. تبیین ارزش‌های اسلامی: روشن ساختن و معرفی ارزش‌های برخاسته از اسلام و تلاش برای پرورش و تربیت دانش‌آموزان منطبق با آن ارزش‌ها.

۳. تقویت اتکال به خدا و اعتماد به نفس: ایجاد و محکم کردن روحیه توکل و اتکاء به خداوند متعال در کنار باور به توانایی‌ها و استعدادهای فردی (اعتماد به نفس)

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

۴. ایجاد روحیه تعبد دینی و التزام عملی: پرورش انگیزه برای بندگی خالصانه خداوند و پایبندی عملی به دستورات و احکام دین اسلام در زندگی روزمره.
۵. ارتقاء بینش سیاسی بر اساس اصل ولایت فقیه: افزایش سطح آگاهی و فهم سیاسی دانش‌آموزان با محوریت اصل ولایت فقیه، با هدف مشارکت هوشمندانه و آگاهانه آنها در تعیین سرنوشت سیاسی کشور.
۶. حفظ و تداوم استقلال کشور: ایجاد زمینه‌های لازم برای حفظ و ادامه استقلال در ابعاد فرهنگی، اقتصادی و سیاسی. راهکار دستیابی به این هدف، آشنا ساختن دانش‌آموزان با علوم، فنون، صنایع و مشاغل مورد نیاز جامعه است، آن هم بر اساس اولویت‌های موجود در کشور.
۷. شناخت و شکوفایی استعدادها و نفی مدرک‌گرایی: شناسایی، رشد دادن و پرورش تمامی استعدادهای بالقوه دانش‌آموزان و تقویت روحیه بررسی، پیگیری (تتبع)، تحقیق، نوآوری (ابتکار) و خلاقیت در همه زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و علوم انسانی. نکته بسیار مهم در این بند، تأکید بر نفی و مبارزه با روحیه مدرک‌گرایی صرف است.
۸. تقویت روحیه عدالت‌خواهی و ظلم‌ستیزی: رشد و تقویت روحیه پذیرش عدالت، تلاش برای گسترش آن (عدالت‌گستری)، مقابله با هرگونه ستم (ظلم‌ستیزی) و مبارزه با تبعیضات ناعادلانه و ناروا، به همراه حمایت از افراد مظلوم و مستضعف.
۹. تقویت روحیه امر به معروف و نهی از منکر: رشد و تقویت روحیه دعوت به نیکی‌ها و کارهای پسندیده (امر به معروف) و بازداشتن از زشتی‌ها و کارهای ناپسند (نهی از منکر)، نه به عنوان یک وظیفه فردی اختیاری، بلکه به عنوان وظیفه‌ای همگانی و متقابل که همه اعضای جامعه در قبال یکدیگر دارند.
۱۰. پاسداری از نهاد خانواده: ایجاد روحیه نگهداری و محافظت از تقدس و استحکام اساس و مناسبات خانوادگی، که این امر باید بر پایه تعالیم و آموزه‌های والای اسلامی صورت پذیرد.
۱۱. احترام به قانون و حقوق شهروندی: ایجاد روحیه احترام به قوانین و مقررات و پایبندی به اجرای آنها، و همچنین حمایت از برخورداری همه مردم از حقوق قانونی خودشان.
۱۲. تقویت اخوت اسلامی و تعاون عمومی: ایجاد و محکم کردن روحیه برادری اسلامی، همکاری همگانی و متقابل، بخشش (انفاق) و از خودگذشتگی (ایثار) در بین دانش‌آموزان و در جامعه.
۱۳. ترویج صرفه‌جویی و پرهیز از اسراف: ایجاد روحیه صرفه‌جویی، بسنده کردن به مقدار کافی و ضروری (قناعت) و دوری گزیدن از زیاده‌روی (اسراف)، هدر دادن منابع (تبذیر) و گرایش افراطی به مصرف (مصرف‌زدگی).
۱۴. تقویت حس مسئولیت و نظم‌پذیری: تقویت احساس مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی، توجه جدی به امور مسلمانان و جامعه اسلامی، و همچنین پایبندی به نظم و انضباط در تمامی امور.

فصل دوم - محدوده کلی وزارت آموزش و پرورش

این فصل به طبقه‌بندی کلی نظام آموزشی تحت پوشش وزارت و تعریف هر بخش می‌پردازد.

• ماده ۳: تقسیم‌بندی کلی آموزش و نهاد متولی

○ آموزش و پرورش به دو بخش کلی تقسیم می‌شود:

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

۱. آموزش عمومی
 ۲. آموزش نیمه تخصصی
- وزارت آموزش و پرورش (که در این قانون "وزارت" نامیده می شود) عهده دار و مسئول اجرای هر دو بخش است.
 - بخش الف (ماده ۳): تعریف آموزش عمومی
 - هدف و محتوا: این بخش شامل ایجاد مهارت های پایه ای و ضروری در امر خواندن و نوشتن است. علاوه بر این، آموزش مبانی و اصول اولیه اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی، علمی و هنری را در بر می گیرد؛ آن هم در حدی که هر فرد به طور عام و برای زندگی در جامعه به آن احتیاج دارد. این سطح از آموزش، پایه و اساس سایر آموزش ها است.
 - بخش ب (ماده ۳): تعریف و تقسیم بندی آموزش نیمه تخصصی
 - این بخش خود به دو شاخه اصلی تقسیم می شود:
 ۱. آموزش علمی (نظری)
 ۲. آموزش علمی - عملی (فنی و حرفه ای)
 - ۱. آموزش علمی (نظری):
 - هدف: این آموزش ها با توجه به اهداف کلی دوره های متوسطه، ضمن تکمیل کردن آموزش های عمومی، به فراهم آوردن مبانی و زمینه های لازم برای فراگیری علوم نظری می پردازند.
 - روش: از طریق تقویت روحیه استدلال، تحلیل و تفکر منطقی، فرد را با مقدمات و اصول اولیه علوم و فنون مختلف آشنا می کند و او را برای ادامه تحصیل در مقاطع عالی تر دانشگاهی (طی مدارج عالی) آماده می سازد.
 - ۲. آموزش علمی - عملی (فنی و حرفه ای):
 - هدف: این نوع آموزش ها بر تعلیم مهارت هایی متمرکز هستند که جنبه کاربردی و عملی دارند. هدف اصلی آنها، آماده سازی فرد برای به دست آوردن (احراز) یک شغل یا حرفه معین است.
 - کارکرد دیگر: همچنین می تواند کارآیی و توانایی افرادی که هم اکنون در فنون و حرفه های مختلف شاغل هستند را افزایش دهد (آموزش های ضمن خدمت یا ارتقاء مهارت)
 - تبصره ۱ (ماده ۳): حمایت از آموزش های فنی و حرفه ای
 - راهکار ترویج و ایجاد جاذبه: برای اینکه آموزش های علمی - عملی (فنی و حرفه ای) گسترش یابند و دانش آموزان بیشتری به سمت این رشته ها جذب شوند، باید امکان ادامه تحصیل فارغ التحصیلان این بخش تا عالی ترین سطوح آموزشی (یعنی تا مقاطع دکتری و بالاتر) فراهم گردد. این امر به رفع نگرش منفی نسبت به این رشته ها و ایجاد انگیزه کمک می کند.
 - تبصره ۲ (ماده ۳): وظیفه همکاری سایر دستگاه های دولتی

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

- الزام به همکاری: کلیه وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی موظف هستند تا در راستای تحقق اهداف ذکر شده در این ماده (یعنی توسعه آموزش عمومی و نیمه تخصصی)، در چارچوب ضوابط و مقررات کلی آموزشی کشور، با وزارت آموزش و پرورش همکاری نمایند. این نشان‌دهنده لزوم یک عزم ملی برای ارتقاء آموزش است.

فصل سوم - اصول و مبانی و خط مشی کلی وزارت آموزش و پرورش

این فصل به بیان اصول حاکم بر نظام آموزشی و سیاست‌های کلان اجرایی می‌پردازد.

• ماده ۴: اولویت تزکیه بر تعلیم و جایگاه تربیت اسلامی

- اصل بنیادین: در نظام آموزش و پرورش اسلامی، تزکیه (پاکسازی نفس و تربیت اخلاقی) بر تعلیم (آموزش صرف دانش) تقدم و برتری رتبی دارد. این بدان معناست که پرورش اخلاقی و معنوی دانش‌آموزان از اهمیت بیشتری برخوردار است.
- نتیجه عملی: بر همین اساس، تربیت اسلامی جایگاه ویژه‌ای در این نظام دارد.
- راهکارهای تقویت بنیه تربیتی:
 - انتخاب معلمانی که خودشان آراسته به صفات نیکو و کریمه باشند.
 - تشکیل واحد امور تربیتی در سطح معاونت وزارت برای برنامه‌ریزی و نظارت متمرکز بر فعالیت‌های پرورشی.

• ماده ۵: آموزش عمومی متناسب با استعداد و جنسیت

- اصل عدالت و شکوفایی: برخورداری از آموزش‌های عمومی برای تمامی دانش‌آموزان کشور باید به گونه‌ای باشد که متناسب با استعدادهای فردی و جنسیت آنها، بتوانند از تعلیمات مناسب جهت رشد و شکوفایی خلاقیت‌های خود بهره‌مند شوند. این ماده بر لزوم توجه به تفاوت‌های فردی و جنسیتی در برنامه‌ریزی آموزشی تاکید دارد.

• ماده ۶: پیوند آموزش نظری با مهارت‌آموزی عملی

- هدف: آموزش‌های نظری نباید صرفاً به انتقال مفاهیم تئوریک محدود شوند.
- الزام اجرایی: برنامه‌ریزی و اجرای این آموزش‌ها باید به نحوی باشد که دانش‌آموزان ضمن تمرین و ممارست در دروس نظری، به انجام کارهای عملی و تجربی متناسب با سن، جنسیت و رشته تحصیلی خود بپردازند.
- نتیجه مورد انتظار: با رعایت اولویت‌های منطقه‌ای و شرایط بومی هر منطقه، دانش‌آموزان باید حداقل یک مهارت مورد نیاز جامعه را کسب نمایند. این امر به افزایش کارآمدی فارغ‌التحصیلان کمک می‌کند.

• ماده ۷: جلب مشارکت مردمی برای توسعه آموزش

- راهبرد کلان: به منظور تعمیم (همگانی کردن) و توسعه آموزش و پرورش در سراسر کشور، باید زمینه‌های لازم برای جلب مشارکت مردم در امر آموزش و پرورش از هر طریق ممکن فراهم آید. این شامل کمک‌های مالی، فکری، و اجرایی می‌شود.

• تبصره (ماده ۷): شرایط اعطای مجوز تأسیس مدارس غیردولتی

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

- تکلیف وزارت: وزارت آموزش و پرورش مکلف است به اشخاص حقیقی (افراد) و حقوقی (موسسات) که شرایط زیر را داشته باشند، مجوز تأسیس و اداره مدارس ابتدایی، راهنمایی و متوسطه را اعطا کند:
 - ۱. دارا بودن صلاحیت‌های علمی و اخلاقی لازم.
 - ۲. متقاضی تأسیس و اداره مدارس با هزینه خود و با همیاری و کمک‌های مردمی و اولیاء دانش‌آموزان باشند.
 - ۳. متعهد شوند که فعالیت‌های مدرسه در چارچوب سیاست‌ها و اهداف جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.
- مرجع تعیین صلاحیت: حدود و معیارهای صلاحیت علمی و اخلاقی متقاضیان، به تصویب مجلس شورای اسلامی خواهد رسید.
- ماده ۸: اهمیت معلمان دوره ابتدایی
 - وظیفه وزارت: وزارت آموزش و پرورش موظف است به امر گزینش و تربیت بهترین و کارآمدترین معلمان برای دوره حساس ابتدایی اقدام نماید، چرا که این دوره پایه و اساس شخصیت و یادگیری دانش‌آموزان است.
- ماده ۹: همکاری الزامی برای اهداف تربیتی، آموزشی و هنری
 - نهادهای همکار: در جهت تأمین و تحقق اهداف تربیتی، آموزشی و هنری برای کودکان و نوجوانان، هماهنگی و همکاری وزارت ارشاد اسلامی و سازمان صدا و سیما با وزارت آموزش و پرورش الزامی است. این همکاری برای تولید محتوای مناسب و ایجاد فضای فرهنگی سالم ضروری است.
- تبصره (ماده ۹): آیین‌نامه اجرایی همکاری سه‌جانبه
 - تهیه‌کنندگان: آیین‌نامه اجرایی مربوط به این همکاری، به صورت مشترک توسط وزارت آموزش و پرورش، وزارت ارشاد اسلامی و سازمان صدا و سیما تهیه می‌شود.
 - تصویب‌کننده: این آیین‌نامه سپس به تصویب هیأت وزیران می‌رسد تا جنبه قانونی و اجرایی پیدا کند.

فصل چهارم - وظایف وزارت آموزش و پرورش

- این فصل به تفصیل به مسئولیت‌ها و تکالیف اجرایی وزارت می‌پردازد و بخش عمده‌ای از سوالات آزمون‌ها معمولاً از این فصل طرح می‌شود.
- ماده ۱۰: فهرست وظایف وزارت (بسیار جامع و نیازمند توجه دقیق)
 - ۱. تشکیل شورای عالی آموزش و پرورش: این شورا به عنوان بالاترین مرجع سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در آموزش و پرورش (خارج از حیطه مجلس و دولت)، باید بر اساس قانون مصوب ۲۷/۱۱/۱۳۵۸ و اصلاحیه‌های بعدی آن توسط وزارت تشکیل شود.
 - ۲. قانون شورای منطقه‌ای: قانون مربوط به تشکیل شوراهای آموزش و پرورش در سطح مناطق و همچنین تعیین حدود وظایف و اختیارات آنها، باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. (وزارت در تهیه پیش‌نویس نقش دارد).
 - ۳. تدوین مقررات و لوایح: تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سایر مقررات داخلی مربوط به وظایف محوله به وزارت، و همچنین تنظیم پیش‌نویس لوایح قانونی برای ارائه به دولت و مجلس.

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

۴. برنامه‌ریزی میان‌مدت و بلندمدت: تهیه و پیشنهاد برنامه‌های دارای افق زمانی میان‌مدت و بلندمدت در راستای دستیابی به اهداف کلی آموزش و پرورش.
۵. همکاری برای هماهنگی آموزش‌ها: همکاری با وزارت فرهنگ و آموزش عالی (علوم، تحقیقات و فناوری کنونی)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه‌ها و نهادهایی که به هر نحو در امر آموزش دخالت دارند، با هدف هماهنگ نمودن برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی در چارچوب نظام کلی آموزشی کشور.
 - تبصره ۱ (همکاری): آیین‌نامه اجرایی این همکاری، توسط وزارت آموزش و پرورش و دیگر دستگاه‌های اجرایی که در امر آموزش دخالت دارند، تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.
 - تبصره ۲ (تشخیص دستگاه‌ها): مرجع صالح برای تشخیص اینکه کدام دستگاه‌ها "به نحوی در امر آموزش دخالت دارند" شورای عالی انقلاب فرهنگی است.
۶. تأمین نیازمندی‌های آموزشی و پرورشی: فراهم آوردن و تدارک کلیه ملزومات مورد نیاز برای فرایند آموزش و پرورش، شامل مکان و فضای آموزشی مناسب، تجهیزات لازم (مانند آزمایشگاه، کارگاه، وسایل کمک آموزشی)، و سایر امکانات آموزشی و کمک آموزشی.
۷. تألیف و توزیع کتب درسی و کمک‌آموزشی: تألیف، چاپ و توزیع کتاب‌های درسی و نشریات کمک آموزشی بر اساس برنامه‌ریزی‌های زمان‌بندی شده و در چارچوب نظام آموزشی کشور. در این فرآیند باید اصل ۱۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (مربوط به زبان و خط رسمی و تدریس ادبیات قومی و محلی) و همچنین بافت فرهنگی و اجتماعی متناسب با زندگی روستایی، عشایری و شهری رعایت شود.
۸. پوشش تحصیلی همگانی و سوادآموزی: تحت پوشش قرار دادن کلیه کودکانی که در سن تحصیل الزامی (لزام‌التعلیم) قرار دارند و همچنین تقویت و گسترش فعالیت‌های نهضت سوادآموزی برای بزرگسالان.
۹. آموزش مستمر کارکنان: برگزاری دوره‌های آموزشی مستمر و به‌روز برای معلمان و سایر کارکنان وزارت با هدف ارتقاء سطح دانش و توانایی‌های شغلی آنان.
۱۰. گزینش نیروهای صالح: جذب و انتخاب افراد شایسته و صالح برای امر خطیر تعلیم و تربیت از طریق فرآیند دقیق گزینش.
۱۱. تأمین نیروی انسانی از طریق مراکز تربیت معلم: تأمین نیاز وزارت به نیروی انسانی متخصص در حوزه آموزش و پرورش از طریق ایجاد و اداره دانشسراها، مراکز تربیت معلم و آموزشکده‌های فنی و حرفه‌ای.
۱۲. توسعه تربیت بدنی و فنون نظامی: گسترش و همگانی کردن فعالیت‌های تربیت بدنی در مدارس و مراکز آموزشی وابسته به وزارت، با تأکید ویژه بر آموزش فنون نظامی، که این امر باید با هماهنگی دستگاه‌های ذیربط (مانند نیروهای مسلح) صورت گیرد.
۱۳. ارتقاء سلامت دانش‌آموزان: انجام اقدامات لازم به منظور تأمین، حفظ و ارتقاء سلامت جسمی، روانی و اجتماعی دانش‌آموزان کشور، که این وظیفه مهم با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی انجام می‌شود.

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

- تبصره (سلامت): آیین‌نامه اجرایی این همکاری به صورت مشترک توسط وزارت آموزش و پرورش و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تهیه شده و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.
- ۱۴. صدور مجوز و نظارت بر مدارس غیردولتی و آزاد: صدور اجازه تأسیس برای مدارس وابسته به مردم (غیردولتی)، مدارس وابسته به دیگر دستگاه‌های اجرایی، و آموزشگاه‌های آزاد (مانند آموزشگاه‌های زبان یا کنکور) و همچنین نظارت مستمر و دائمی بر عملکرد این مراکز.
- ۱۵. مدارس ایرانیان خارج از کشور: ایجاد و اداره مدارس برای ایرانیان مقیم و ساکن در خارج از کشور، که این اقدام باید با هماهنگی وزارت امور خارجه انجام شود.
- ۱۶. نظارت بر اجرای آیین‌نامه‌ها و ارزیابی برنامه‌ها: نظارت دقیق بر اجرای صحیح و کامل کلیه آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی و همچنین سنجش و ارزیابی نتایج و دستاوردهای حاصل از اجرای برنامه‌های مختلف آموزشی و پرورشی.
- ۱۷. ارتباطات بین‌المللی: برقراری ارتباط و همکاری با مؤسسات بین‌المللی (مانند یونسکو) و مؤسسات آموزشی سایر کشورها در زمینه مسائل و تجربیات آموزش و پرورش. این ارتباط باید با هماهنگی وزارت امور خارجه و در چارچوب سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران باشد.
- ۱۸. تأسیس مراکز فنی و حرفه‌ای: ایجاد و راه‌اندازی مراکز فنی و حرفه‌ای در راستای تأمین اهداف این قانون، به ویژه برای تربیت نیروی کار ماهر.
- ۱۹. تعلیم و تربیت فرزندان شاهد و ایثارگر: به‌کارگیری امکانات ویژه و انجام اقدامات لازم و مناسب در زمینه تعلیم و تربیت فرزندان گرانقدر شهدا، مفقودین و اسراء، که این وظیفه با همکاری و هماهنگی بنیاد شهید انقلاب اسلامی انجام می‌شود.
- ۲۰. ارتقاء آموزش فنی و حرفه‌ای: همکاری و هماهنگی با دستگاه‌های ذیربط (مانند وزارت کار یا سازمان فنی و حرفه‌ای) به منظور ارتقاء سطح کیفی آموزش‌های علمی و عملی دانش‌آموزان و همچنین مدرسین رشته‌های فنی و حرفه‌ای.
- ۲۱. فراهم‌سازی آموزش نظامی: ایجاد شرایط و امکانات مناسب به منظور ارائه آموزش‌های نظامی در آموزشگاه‌ها و مدارس، در راستای افزایش آمادگی دفاعی دانش‌آموزان.
- ۲۲. تأمین آموزش رایگان تا پایان متوسطه: تعهد به تأمین و ارائه آموزش و پرورش رایگان برای همه ملت ایران تا پایان دوره متوسطه. این یکی از اصول مهم قانون اساسی نیز هست.
- ۲۳. آموزش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه: وزارت موظف است از طریق ایجاد و تقویت مدارس استثنایی (مدارس برای دانش‌آموزان با نیازهای ویژه)، نیازهای آموزشی افراد عقب‌مانده ذهنی یا دارای سایر معلولیت‌ها را تأمین کند.
- ۲۴. توجه به هنر و پرورش عواطف: توجه لازم به مقوله هنر و تلاش برای تلطیف (نرم کردن و پالایش) ذوق و عواطف دانش‌آموزان، پرورش خلاقیت‌های هنری آنان و همچنین استفاده از ابزار هنر در فعالیت‌های آموزشی و تربیتی برای جذاب‌سازی و تعمیق یادگیری.

نکات مهم خط به خط قانون اهداف و وظایف آموزش و پرورش

۲۵. اهتمام به دانش‌آموزان آسیب‌پذیر: توجه و اهتمام بیشتر جهت تعلیم و تربیت دانش‌آموزان بی‌سرپرست، دانش‌آموزان خانواده‌های کم‌بضاعت و نیازمند، و یا دانش‌آموزانی که اولیاء آنها صلاحیت لازم برای سرپرستی را ندارند. این امر باید با همکاری دستگاه‌های ذیربط (مانند سازمان بهزیستی یا کمیته امداد) صورت گیرد.

۲۶. ارتباط با اولیاء و جلب مشارکت خانواده: برقراری ارتباط مستمر و پویا با اولیاء دانش‌آموزان و استمداد (کمک خواستن) از آنها در امر تعلیم و تربیت، با توجه به نقش عظیم و بی‌بدیل خانواده در این فرآیند خطیر.

۲۷. برنامه‌ریزی برای اوقات فراغت: برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های جذاب، متنوع، مفید و سازنده به منظور استفاده بهینه از اوقات فراغت دانش‌آموزان. این برنامه‌ها باید در محدوده اعتبارات مصوب دستگاه‌های اجرایی ذیربط (که بودجه برای این امر دارند) و همچنین با استفاده از کمک‌های مردمی اجرا شوند.

• ماده ۱۱: تهیه تشکیلات تفصیلی وزارت

○ تکلیف و مهلت: وزارت آموزش و پرورش موظف است ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ تصویب این قانون، ساختار و تشکیلات جزئی و تفصیلی خود را بر اساس مفاد و اهداف این قانون تهیه کرده و به تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور برساند. این برای اجرایی شدن قانون ضروری است.

• ماده ۱۲: تغییر بنیادی نظام آموزشی

○ مرجع تصویب: هرگونه تغییر اساسی و بنیادی در نظام آموزشی و پرورشی مقاطع مختلف تحصیلی که بر اساس این قانون و با هدف بهبود و ارتقاء صورت گیرد، باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد. این نشان‌دهنده اهمیت و حساسیت اینگونه تغییرات است.

• ماده ۱۳: تهیه آیین‌نامه اجرایی قانون

○ تهیه‌کننده و مهلت: آیین‌نامه اجرایی کلی این قانون (که نحوه اجرای مواد مختلف را مشخص می‌کند) باید ظرف مدت ۶ ماه توسط وزارت آموزش و پرورش تهیه شود.

○ تصویب‌کننده: این آیین‌نامه سپس برای بررسی و تصویب نهایی به هیأت وزیران ارائه می‌گردد.